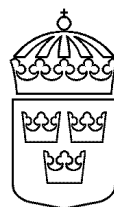

Riksdagens protokoll

2003/04:121

Tisdagen den 25 maj

Protokoll
2003/04:121

Kl. 12.00 – 16.02
18.00 – 20.21

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Riksdagen samlas i dag till partiledardebatt till tonerna av missnöjda företagare. Göran Perssons taktik att säga till folk vad folk vill höra men därefter inte göra någonting ser åtminstone ut att synas i sömmarna av landets företagare. Det tror jag i grunden är väldigt bra. Det finns stor grund för deras oro.

Vi har många exempel på företagare som känner sig utsatta i en ny konkurrenssituation. Tidningen Affärsvärlden har i sitt senaste nummer gått igenom 165 av landets största tillverkningsenheter med över 500 anställda och i 40 fall funnit att det diskuteras nedläggning eller stora neddragningar till följd av den nya konkurrenssituationen. Det handlar inte bara om stort företagande utan också om det lilla företagandet.

Jag tänker på knivtillverkaren, som jag träffade i det av Göran Persson älskade Sörmland, som berättade för mig hur det är att göra knivar i den nya konkurrenssituationen. Han sade: Förut klarade jag mig mot den kinesiska konkurrensen därför att de gjorde dem till en tiondel av kostnaden men det var lägre kvalitet. Problemet är att de nu gör dem till en tiondel av kostnaden fast kvaliteten är densamma som på dem jag gör eller till och med bättre.

Det är den nya konkurrenssituation som svenska företagare lever med. Det handlar om Kina, Asien, vårt Europa och USA. Nu måste politiken svara upp mot detta.

Då kan man göra på två sätt. Så har det varit i alla länder, och så har det varit i alla tider när man blir utsatt för konkurrens. Antingen försöker man skydda sig, stänga ute hotet och stänga gränser, eller också öppnar man upp, möter konkurrensen och säger att vi ska klara detta.

Göran Persson surar bakom murar. Hans besked är att vi ska skydda oss mot konkurrensen, att vi inte ska ta oss an detta på ett bra sätt. Det ser vi när det gäller övergångsregler. Det ser vi när det gäller den begynnande diskussionen om tjänstedirektivet. Det är nämligen detta som det bland annat handlar om: möjligheter att få goda konkurrensvillkor för duktiga svenska företagare att växa inom precis de branscher som är Sveriges framtidsbranscher.

Egentligen tycker jag att det är lite förvånande att det beskrivs som konstigt att EU nu har tagit sig före att få frihandel när det gäller tjänster. Mina vänner! Det har EU lovat sedan 1958. Det står redan i Romfördr-

get att det ska vara fri handel med tjänster. 50 år senare börjar man ta sig före att vi nu också ska genomföra det. Då sätter Göran Persson klackarna i backen. Det är väldigt märkligt att det är så vi möter det.

Vi tror att detta tjänstedirektiv, denna möjlighet till sjyst konkurrens för svenska företag, är vägen till fler i arbete. För oss handlar en röst på Moderaterna den 13 juni just om detta, att få fler i arbete, bland annat via bra konkurrensvillkor inom EU.

Jag tror att många i dag vill ha svar på vad detta val till Europaparlamentet egentligen handlar om och hur vi vill använda vårt inflytande från olika partier när vi nu går till val.

Vi måste nu föra en diskussion bortom ja och nej. Vi måste sluta inta rollen som advokat eller åklagare i synen på Europeiska unionen. Mina vänner! Vi är medlemmar sedan snart tio år tillbaka. Nu är det dags att svara på frågan: Vad vill ni göra med detta samarbete?

Vi moderater säger att vi vill se ett starkt men begränsat samarbete: starkt därför att vi behöver detta samarbete och det saknas alternativ, begränsat därför att vi inte vill se ett EU som svämmar över och lägger sig i människors vardagsliv eller lägger sig i sådant som andra kan sköta bättre.

Låt mig ta internationell brottslighet som exempel. Vi hade en debatt i TV i söndags, och efteråt var det en TV-kommentator som tydligen tyckte att detta var en väldigt tråkig öppning som sade: Vad är det för värde med politiker? Där står alla och säger att de är emot knarket. Då behöver de väl inte diskutera det, för alla är ändå emot det!

Det är den bristen på insikt som ger den här typen av politik, som vi ibland har för mycket av i Sverige, den politik som grundar sig i nollvisionerna. Vi blir överens om att vi är emot dumma saker, och så fattar vi beslut om att de inte ska finnas mer. Det är ju så vi håller på. Ingen ska dö i trafiken. Ingen ska drabbas av narkotikan. Vi har fattat beslut om det, och sedan tror vi att det är löst. Men, mina vänner, det är det inte. Det fortsätter att dö människor i trafiken, och det fortsätter att välla in knark över Sveriges gränser, därför att det räcker inte att fatta beslut.

Det viktiga är: Hur tänker ni lösa problemen med narkotikan? Då är det inte sju partier som säger samma sak.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet saknar till och med instrument för att över huvud taget agera över nationsgränserna. Narkotikan är absolut inte ett EU-problem. Mycket av den tyngre narkotikan kommer från Afghanistan. Men det finns också inom EU. Det finns i Holland, i Polen, i Litauen – i gamla och nya medlemsländer. Vår möjlighet att agera är att tillsammans med rättsväsendet på plats i dessa länder agera gemensamt mot narkotikahandel och annan form av organiserad brottslighet. Men då saknar Vänsterpartiet och Miljöpartiet över huvud taget instrumenten.

När det gäller Socialdemokraterna är problemet mer att de inte gör jobbet här hemma. De ser inte till att vi kan göra det som är grunden för det rättsliga samarbetet inom EU, att börja med att städa framför den egna dörren. När man själv bekämpar brottsligheten i sitt eget hemland blir man därmed bättre på att utnyttja den möjlighet som det gemensamma samarbetet inom EU ger öppning för.

Låt mig ta ett typexempel på detta. När svensk polis börjar jobba mer integrerat med poliser från andra länder märker de att det som är Sveriges problem är att vi ofta saknar resurser. När vi tittar igenom de olika

anslagen ser vi detta. Vi tror att tullen ska jobba mer när alkohol, tobak och narkotika kommer in över gränserna. Men läs deras förslag! De pratar om att dra ned på personalen. Det är likadant med polisen och med kriminalvården, som dras med miljardunderskott.

Socialdemokraterna gör inte jobbet här hemma. Det är det som gör att vi inte klarar av att använda samarbetets potential.

Det handlar också om att vi regelmässigt inte har öppnat för den typ av arbetsmetoder som andra kan använda när de agerar mot gränsöverskridande brottslighet. Här skulle jag kunna nämna en lång rad saker där Sverige kommer till korta och där saker och ting ligger och väntar hos Thomas Bodström, som inte får någonting gjort.

Jag ska bara ta ett väldigt illustrativt exempel. Jag träffade knarkspanare från Västsverige som jobbade mycket integrerat med bland annat Holland som sade: Det finns en sak som irriterar oss. Ta detta med att vi kan få tingsrättsbeslut i Sverige på hemlig telefonavlyssning mot mobiltelefoner. I andra länder får man tillstånd att lyssna av en telefon. I Sverige får man tillstånd att lyssna av ett telefonnummer. Hörde ni skillnaden? När man i andra länder kan lyssna av en telefon även om de byter telefonkort kan vi inte göra det i Sverige. Den organiserade brottsligheten känner till detta. Europol skriver om hur duktiga de är på att utnyttja regeltillkortakommanden i länder som inte matchar den organiserade brottsligheten. De har 10–15 telefonkort i fickan, och de byter mellan samtalen. Vid det första samtalet kanske svensk polis är med, men vid det andra samtalet är vi borta.

Detta kan avgöra om vi får fart på vår brottsbekämpning, om vi får tag i den här narkotikahandlaren. Då är frågan: Duger det, när föräldrar är upprörda och oroliga för knarket som väller in, att sju stycken partier hänvisar till att de har sagt ”krossa knarket” på någon valaffisch? Eller måste vi ställa lite mer frågor kring vad det är de vill göra för att sätta stopp för narkotikan?

Detta är ett exempel på hur Europasamarbetet kan användas. Vi vill använda vårt inflytande i Europaparlamentet för att ta hårdare tag mot brottslingar. Det hoppas vi kunna få stöd för den 13 juni.

EU-samarbetet utvecklas också väldigt fort inom ett annat område, och det gäller det försvarspolitiska området. Vi moderater tycker att vi har all anledning att bejaka denna utveckling. Det är ett sätt för EU att matcha en ny hotbild som följer i slag av hur vi också har resonerat när vi har utformat vår säkerhetspolitiska doktrin i Sverige. Alliansfriheten, neutralitetspolitiken har tjänat oss väl, men vi konstaterar också att framtiden handlar om att söka gemensam säkerhet i samarbete med andra.

Vi ser i det framväxande försvarspolitiska samarbetet en möjlighet att grunda ökad säkerhet i Sverige just genom bättre samverkan med andra. Jag tror att vi kommer att få ställa in oss på att svenska försvarsinsatser i hög utsträckning kommer att bestå i att operera i andra länder i syfte att lägga grund för den gemensamma säkerhet som därmed också blir vår nationella säkerhet. Det är så som vår närvaro runtom i världen ser ut, i Kosovo, i Afghanistan och på annan plats.

Vi kan dock notera att det där svensk trupp nu uppträder är en betydligt mer hotfull miljö än det varit på mycket länge. Svensk trupp hamnar under eldgivning. Det finns till och med risk i vissa lägen för förluster.

Detta menar jag påverkar hur vi också inrikespolitiskt, partier emellan i Sverige, hanterar denna känsliga fråga.

Vi har som ni vet, sent men ändå, trätt in i Försvarsberedningen, som nu sitter mycket nära och arbetar med hur det försvarspolitiska beslutet ska utformas senare i höst. Vi har läst och varit med och påverkat skrivningarna i ett dokument som vi nu tycker är väldigt bra och som närmar sig mycket av det vi vill se när det gäller Sveriges utveckling på detta område.

Jag tycker, mot bakgrund av det nya läge som uppträder och mot bakgrund av hur svensk trupp möter en ny hotmiljö runtom i världen, att det finns anledning att sträcka ut en hand till Göran Persson och säga att vi är beredda att titta på en överenskommelse i denna fråga som handlar om att vi möts från två håll. Moderater får kanske stå tillbaka med en del av de tidigare föreslagna miljardsatsningarna på försvaret. Socialdemokraterna kan kanske inte komma fram med den typ av drakoniska nedskärningsförslag som kanske mest har präglats av vad Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill se. Detta är för oss också ett sätt att markera en bred samsyn i en för Sverige viktig fråga. Den handen sträcker jag ut till Göran Persson, och jag hoppas, Göran Persson, att du inte tappar bort den möjligheten.

(Applåder)

Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi tar emot alla utsträckta händer. Sedan får vi se vad budet innehåller. Den moderata historien lockar inte precis till några direkta glädjeytringar. Men vi ska titta på det, och vi ska samla en bredare uppslutning kring Sveriges försvarspolitik än bara en uppgörelse med Moderaterna, för den tror jag inte bär. Är Moderaterna villiga att gå oss andra till mötes är ni välkomna.

Jag ska säga en sak som inte Fredrik Reinfeldt tog upp i sitt anförande. Det är ett erkännande av vad Fredrik Reinfeldt har gjort. Han har, som ni har sett, tillsammans med Anders Borg lagt om den moderata ekonomiska politiken. Borta är de jättelika underskotten därför att man har kommit fram till att det inte är hållbart. Det är tio år av moderat oppositionspolitik som på så sätt överges. Det tackar vi för.

Det är tio år sedan vi hade en borgerlig regering. Det glömmet vi heller inte bort. Jag ska komma tillbaka i mitt anförande och redovisa vad som har hänt under de här tio åren och sedan blicka framåt. Men med tanke på att Fredrik Reinfeldt och Anders Borg och de andra nu har gjort upp med den tidigare moderatperioden undrar jag: Vad tror Fredrik Reinfeldt att den politik som ni nu har övergivit skulle ha betytt för Sverige om den hade fått bli regeringspolitik under de gångna tio åren?

Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att Göran Persson ska kasta bort några utsträckta händer. Du kan komma att behöva allt stöd du kan få, så var glad när vi försöker. Jag menar naturligtvis också att det ska vara en bred överenskommelse. Jag hoppas också att andra borgerliga partier ska kunna vara med i detta.

Sedan vill jag säga att jag har varit riksdagsledamot sedan 1991, och jag har lärt mig en sak när det gäller utformningen av den ekonomiska

politiken, och det är att den inte kan beskrivas som en konstant sanning. Då gör man ett allvarligt misstag. I partierna säger vi ibland att vi alltid ska ha samma politik, men då undrar ju väljarna om vi inte förstår att verkligheten förändras. Är det inte så att man faktiskt hela tiden måste lägga om sin politik för att matcha de förutsättningar som gäller?

När överskotten var stora före förra valet fanns möjligheter att ställa ut löften om större skattesänkningar. Sedan använde Göran Persson och Bosse Ringholm detta för ofinansierade skattesänkningar och utgiftsökningar i en utsträckning på 168 miljarder. Konjunkturinstitutet har listat och sammanfattat detta. Det är klart att detta nya läge utan stora marginaler har grundat en omläggning av vår politik då det här inte längre har varit möjligt. Vi kommer att utmana er med en ansvarsfullare ekonomisk politik, för det förväntar sig våra väljare. Det förväntar sig svenska folket.

(Applåder)

Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var inte bara under de goda åren som Moderaterna hade jättelika skattesänkningar. Det var också dessförinnan. Det känner vi ju till.

Det var riksdagens utredningstjänst som talade om för Moderaterna att det här inte var hållbart, och så bytte man fot. De sade en sak till, nämligen att den politik Moderaterna stod för skulle skapa jättelika orättvisor och klyftor.

Den nya politik som Moderaterna presenterar har inga underskott, åtminstone ser det inte ut så, men orättvisorna finns där. Varför ska de sjuka, varför ska de arbetslösa och varför ska förtidspensionärerna betala skattesänkningarna? Och varför ska pensionärer med bostadstillägg, de sämst ställda pensionärerna, betala Moderaternas skattesänkningar? Vore det inte också bra, Fredrik Reinfeldt, att skicka den nya motionen till riksdagens utredningstjänst för att få en granskning av rättviseaspekten?

(Applåder)

Anf. 5 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! RUT är ju ingen revolutionär trupp här i riksdagen som går runt och hittar på saker utan att någon har frågat om det. Vi begärde att få den här genomlysningen. Så gör ett parti med självförtroende. Vi bad alltså om att få bli granskade på precis samma sätt som regeringen blir granskad av internationella bedömare som säger att den politik som förs inte duger. Det lovas för mycket. Det höjs för mycket utgifter. Ekonomin hänger inte ihop. Läs om IMF! Läs andra bedömare!

Vi ska gärna ta en titt till på detta. Vi utformar en politik som ska vara hållfast och som vi ska gå till val på 2006. Vi är inte färdiga i alla delar. Vi har börjat mer med den beska medicinen. Vi kommer också att komma med andra förslag. Vi matchar lägre skatt för låginkomsttagare med en del av de utgiftsminskningar som vi naturligtvis tror behövs.

Syftet är att få Sverige i arbete, att i varje läge göra det mödan värt att arbeta mer eller att gå från bidragsförsörjning till eget arbete. Det är den arbetslinje som en gång socialdemokratin hedrade men som ni någonsans på 70- eller 80-talet tappade bort. Nu tar vi över den. Svenska fol-

ket vet att det är via eget arbete man kan påverka sin egen situation och grunda en hållfast välfärd.

(Applåder)

Anf. 6 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Fredrik Reinfeldt talade om sociala problem, utslagning, kriminalitet och kamp mot knarket. Vad är det då som orsakar de sociala problem som finns i samhället? I första hand handlar det om orättvisor som gör att människor slås ut från den samhällsgemenskap som alla borde ha tillträde till. Den nyliberala politik som Fredrik Reinfeldt står för och som ofta bedrivs av den europeiska unionen leder just till att skapa sådana här problem. Den leder till att öka klass- och könsskillnader.

Moderaternas budgetalternativ i vår genomsyras av den politiken. Skatter ska sänkas, och det ska finansieras genom minskade bidrag. Det sägs utan omsvep i Moderaternas egen partimotion. Det är en medvetet gjord prioritering att lägre skatter är viktigare än bidrag. Därför är mina frågor till Fredrik Reinfeldt: Varför vill ni sänka ersättningsnivån i sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen till 75 %? Varför ska de sjuka, föräldralediga och arbetslösa betala era skattesänkningar? Varför anser ni att de som har varit sjuka längre än ett år ska få sin ersättningsnivå sänkt till 65 %? Varför ska de sjuka bestraffas, Fredrik Reinfeldt?

(Applåder)

Anf. 7 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det hade varit mer trovärdigt om den typen av utfrågning kom från ett parti som inte själv hade medverkat till att sänka ersättningsnivåer. Det var ju så det var. Vänsterns parti berättar inte om sådant före val. Det dyker upp som överraskningar efter valen. Jag vet inte om 78 eller 75 % är hela skillnaden för folk.

För oss handlar det om att i grunden utöka makten över det egna livet, möjligheten att påverka sin egen situation. Det är slående när man tittar i regeringens underbilagor till Långtidsutredningen hur maktlöshet i Sverige i dag handlar om att sitta fast i bidragsförsörjning även för den som har arbete när lönen är låg. Det blir så lite kvar av den extra arbetsanspråkningen. Då vill vi matcha lägre ersättningsnivåer med sänkt skatt. Det är så vi har tänkt.

(Applåder)

Anf. 8 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Ersättningsnivåerna kommer att höjas från den 1 januari 2005 till 80 %. Det är tack vare Vänsterpartiets medverkan i det samarbete vi har. Men det Fredrik Reinfeldt säger är att makten över det egna livet ska utökas för de arbetslösa och sjuka genom minskade ersättningsnivåer. Makten för den arbetslösa att få inflytande i samhället och kunna ta tag i sitt eget liv ska öka genom att man får mindre möjligheter att försörja sig på a-kassan. Den långtidssjuka ska få 65 % av sin tidigare lön i ersättningsnivå efter ett år. Därigenom ska makten över det egna livet bli möjlig att ta för den långtidssjuka.

Det är samma cyniska, kallhamrade och råa högerpolitik som vi har sett förut, Fredrik Reinfeldt. Jag tror inte på statsministerns bedömning att ni har ändrat er. Ni är samma klasskampsparti mot de lågavlönade, arbetslösa och sjuka som ni alltid har varit.
(Applåder)

Anf. 9 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Ersättningsnivån ska höjas till 80 % igen, och det är Vänsterpartiets förtjänst alltså. Då antar jag att det var under ivrigt sprattlande från socialdemokrater och miljöpartister som var emot, om jag förstår det beskedet. Det var en intressant inblick i den förhandlingen.

Jag tror, och det är väldigt många som gör den bedömningen, att vår långsiktiga förmåga att klara välfärdsfinansieringen bygger på att färre är bidragsförsörjda, att fler arbetar, för att vi verkligen ska ha råd med dem som står helt utan arbetsförmåga. De märker nämligen hur det blir i Sverige i dag, hur vänstermajoriteten skapar bidragsberoende hos människor som är friska, har eget arbete, låter den typen av utgifter växa och i stället ser hur det man är i verkligt behov av, stödet för dem som inga andra alternativ har, kommer till korta. Kommunerna orkar inte. Man klarar inte av sjukvård och andra saker som de är helt beroende av som inte kan klara sig själva.

Det är den prioritering som vänsterns partier gör, bidragsförsörjning för redan friska med arbete. Det har Sverige inte råd med. Det är dags att lägga om politiken.

(Applåder)

Anf. 10 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag blir mycket glad i dag när jag hör Fredrik Reinfeldt beskriva intresset för att delta i den försvarsuppgörelse som nu kommer. Men jag blir lika bekymrad över att statsministern är så lite intresserad.

Centerpartiet har deltagit i flera försvarsuppgörelser. I dag innebär det att vi har ett försvar som ligger i front om vi jämför med övriga Europa. Vi vill gå vidare på det.

Jag tror att svenska folket förväntar sig en bred uppgörelse i den här frågan. Försvaret ska inte behöva vara en stridsfråga. Om det är något som vi behöver enighet om är det väl hur vi ska försvara vårt land. Jag hoppas verkligen att statsministern återkommer till det i sitt anförande.

Anf. 11 TALMANNEN:

Får jag påpeka att debatten nu gäller mot Fredrik Reinfeldt, inte statsministern. Han har ingen möjlighet att replikera för närvarande.

Anf. 12 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill i alla fall ställa en fråga till Fredrik Reinfeldt som gäller försvaret. Jag ser också att man har en uppgift i det nya europeiska samarbetet. Vi ser ett försvar där vi har utbildning både när det gäller nationella och internationella uppdrag. Jag vill betona EU-samarbete här framöver. Jag vill se ett gemensamt agerande inom den europeiska unionen. Jag är beredd att avskaffa vetot i utrikes- och säkerhetspoli-

tiken just för att enskilda länder inte ska kunna blockera. Jag undrar om Fredrik Reinfeldt ställer upp på den tanken.

Jag vill fullfölja snabbinsatsstyrkan som vi nu håller på och bygger upp inom EU:s ram. Den är till för att förhindra och stoppa konflikter. Jag undrar om Moderaterna också är beredda att fortsätta att jobba för snabbinsatsstyrkan och att Sverige fullt ut ska delta i den.

Jag vill också se en ökad inre solidaritet mellan de enskilda länderna. Jag var väldigt bekymrad under Irakkrisen och före kriget i Irak över den splittring som fanns inom EU:s ram. Jag tror att EU i framtiden kommer att kunna spela en mycket större roll också som motpart och partner till USA i försvars- och säkerhetspolitiska frågor och genom det stärka FN. Då kommer Nato att spela en mer undanskymd roll. Vi stärker EU-samarbetet i stället.

Jag undrar om Moderaterna kan se samma utveckling. I så fall har vi en god framtid att gå till mötes när vi ser på det säkerhetspolitiska samarbetet.

Anf. 13 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Maud Olofsson, som jag indikerade har vi ett stort intresse. Vi ser att det fyller svenska intressen väl att agera inom EU:s framväxande försvarspolitiska samarbete. Men det kan inte förenas med vilka neddragningar som helst av den svenska försvarsmakten. Det påverkar möjligheten att agera både i snabbinsatsstyrka och andra former av trupp som det nu finns idéer om att sätta upp.

Det finns ibland en tendens i debatten att skapa oro kring de här frågorna och hävda att EU tar över och bestämmer åt oss. Vi tycker att det är viktigt att det fortsätter att vara grundat i nationellt beslutsfattande här i Sveriges riksdag och att det ska grunda sig på frivillighet, vilket i sin tur kommer att ställa en ny typ av krav på anställningsförhållanden och i grunden också på hur den svenska värnplikten ska utformas. Det är allt detta vi vill vara med och fatta beslut om, just för att möjliggöra att Europa skapar en egen identitet. Den är för mig inte i konflikt med någon annan men välbehövlig som ett komplement till annat som existerar i dag.

Anf. 14 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag tror och känner att det finns en stark samsyn kring de här frågorna. Om vi ska klara de konflikter som finns framöver och framför allt klara säkerheten inom Europa måste vi ha kapacitet. Jag ser också ett nationellt försvar som grund för detta, men jag ser att vi behöver ett mycket starkare och utökat samarbete om vi ska klara de uppdragen. Då är det viktigt att Sverige ställer upp fullt ut. Det är klart att det får ekonomiska konsekvenser. Men det får också konsekvenser för hur vi prioriterar inom försvarsbudgetens ram. Vi ser nu att försvarspolitiken har nya uppdrag. Vi utbildar för nationella och internationella uppdrag, och vi har kvalificerad utbildning för våra soldater som kan delta i de här svåra uppdragen. Men det måste också betyda att vi ställer upp fullt ut från svensk sida, att vi tar på oss de här svåra uppdragen och hjälper till.

Som jag ser det ger detta också en möjlighet för EU att bli starkt visavi FN men också visavi USA. Jag tror nämligen att USA behöver den starka partner och motkraft som EU kan utgöra framöver.

Jag är dock oerhört glad över att Moderaterna har tagit det här steget i dag. Jag tror och hoppas att det också ska leda till att vi äntligen kommer ifrån de här smala uppgörelserna och kan få en bred uppgörelse. Det tror jag att svenska folket förväntar sig av oss här i Sveriges riksdag.

Anf. 15 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Ledamöter! Jag tycker att den diskussion som pågår om det militära försvaret och den kommande försvarsuppgörelsen är oerhört intressant och viktig. Jag tror att Fredrik Reinfeldt har ett speciellt intresse för just försvarspolitiken.

Det pågår nu samtidigt slutförhandlingar kring EU:s nya konstitution – vår nya grundlag, som den är tänkt att bli. Där finns en hel rad skrivningar där man diskuterar formuleringen när det gäller militära frågor och försvarsfrågor i framtiden.

I de senaste upplagorna av konstitutionsförslagen, också det från konventet som låg bakom detta, står det att EU ska ha ett gemensamt militärt försvar. Det står också att de enskilda länderna ska rusta upp och lägga ned mer resurser på sina militära försvar. Samtidigt ser vi i dag i Sverige och runtom i världen att det militära hotet håller på att försvinna. Den debatt vi för i Sverige i dag handlar om att vi har möjligheter att göra stora förändringar. Till och med militärledningen håller med om att vi kan dra ned den totala kostnaden långsiktigt därför att de militära hoten har förändrats och försvunnit från Sverige. Sedan finns det nya och andra uppgifter som man vill ta på sig och som vi också tycker är viktiga, men de behöver inte innebära samma kostnader för framtiden.

Jag för min del tycker att det verkar minst sagt underligt att i dagens läge, när vi har blivit av med det kalla kriget, tala om en upprustning. Hur är det, Fredrik Reinfeldt? Står du bakom de skrivningar som ska stå i vår nya grundlag om att de enskilda länderna ska rusta upp det militära försvaret och att vi ska ha ett gemensamt militärt försvar?

Anf. 16 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Den svenska grundlagen består. Jag tror att man ska vara lite försiktig med beskrivningarna här. Det finns ett fördrag som nämner idéer om att vi ska ha försvarspolitisk förmåga men som hela tiden utgår från att det ska grundas i att respektive medlemsstat ska bistå med denna förmåga. Det är alltså svensk trupp som efter svenskt beslut ska sättas in i ett större sammanhang för att möta vår tids nya hot.

Det handlar inte om stater som krigar mot varandra. *Det* har möjligen passerat – kanske inte för alltid, men vi hoppas ju det. Det handlar mer om stater som faller samman, om folkgrupper inom tidigare stater som hotar varandra med folkmord som yttersta konsekvens. Här står vägvalet i Sverige mellan om Peter Eriksson bara ska skicka argsinta fax och berätta hur arg han är över detta eller om vi ska skapa en svensk förmåga att faktiskt vara med och förhindra att folkmord genomförs.

Du har ju inga svar på det, Peter Eriksson! Du kan bara vara arg. Det hjälper tyvärr inte de människor som drabbas av den typ av folkmord och annat som vi ser på vår kontinent och på andra. Vi måste matcha oss för

de nya hoten. Det är det man försöker göra inom EU, och det kommer vi att stödja.
(Applåder)

Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag ställde två frågor. Fredrik Reinfeldt valde att inte svara på någon av dem.

Står Fredrik Reinfeldt bakom förslagen till den nya konstitutionen, det som också blir vår grundlag, om att EU ska ha ett gemensamt militärt försvar? Står han bakom att det ska stå i vår nya grundlag att vi ska rusta upp och lägga ned mer resurser på det militära försvaret i framtiden? Jag tycker att det vore rimligt att få ett svar på det.

Vi föreslår att Sverige ska vara med. Vi ska satsa mer på att vara med i ett internationellt samarbete och hjälpa till i konflikter runtom i världen under FN-mandat. Vi vill inte ha en anarki där olika stormakter konkurrerar om att gå in i olika krigshärdar, konflikter och problemområden runtom i världen. Vi vill att det ska ske under FN-mandat.

Jag är dock lite fundersam kring förslaget till den nya konstitutionen, och här skulle jag vilja ha ett besked. Jag tänkte mig att det skulle vara enkelt för Fredrik Reinfeldt att ge ett besked. Historiskt har ju Moderaterna gärna velat ha ett starkt militärt försvar. Är det så att ni också vill ha ett gemensamt militärt försvar, som det står i konstitutionen? Står ni bakom att de enskilda länderna ska rusta upp och att det också ska finnas övervakningsorgan som ser till att de olika länderna gör det?

Anf. 18 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Hur är det med världsbilden, Peter Eriksson? Antingen agerar man på FN-mandat eller också är det anarki. Är det anarki när 25 demokratier tillsammans löser problem på ett gemensamt vis? Lite grann får även den som tycker illa om EU hålla tillbaka när det gäller vad man ställer upp på för typ av beskrivningar.

Jag svarade faktiskt. Jag sade att jag ser gemensamma försvarspolitiska insatser som bygger på nationell förmåga, det vill säga svensk trupp ska – precis som vi redan gör – kunna uppträda tillsammans med andra för att möta våra nya hot. Jag är inte säker på att det ställer anspråk på upprustning eller ökade anslag. En idé med att agera gemensamt är ju oftast att det kan visa sig kräva mindre resurser.

Det viktiga, Peter Eriksson, är att se att det är en ny tids hot vi möter. Nu har vi pratat om hur länder faller ihop. Vi kan prata om nya terrorhot. Vi ställs inför nya hot, och det är det vi måste matcha emot. Du verkar mer vara ute och jaga spöken från förr, och då tror jag att det är mer begripligt att man inte förstår behovet av den typ av samarbete som nu växer fram.

(Applåder)

Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det är försommar – en underbar tid. För oss som är samhällsintresserade tillkommer att det är valrörelse då vi får vara ute och praktisera demokrati i funktion, möta människor och låta värderingar brytas mot varandra i öppen debatt.

För oss liberaler är detta extra underbart därför att valrörelsen handlar om något som ligger oss väldigt varmt om hjärtat: Sveriges plats i världen, Sveriges roll i världen och hur detta med globalisering kan bli någonting som ger fantastiska möjligheter. Mycket av vårt tänkande och vår politik handlar just om hur Sverige ska – jag höll på att säga rustas, men det kanske är fel ord efter den senaste diskussionen här – byggas så att vi i så hög grad som möjligt kan utnyttja globaliseringens fördelar och i så liten utsträckning som möjligt drabbas av de problem som också kan följa i globaliseringens fotspår.

Sverige måste vara globaliseringssäkrat, och vår politik handlar väldigt mycket om det. Det handlar till exempel om att Sverige ska driva på för frihandel. Vi vinner på frihandel, och de fattiga länderna vinner på frihandel. Då måste man våga ta radikala grepp när det gäller EU:s jordbrukspolitik.

Det handlar om sådant som en tydligare demokratiprofil, både i Sveriges och i EU:s utrikespolitik, att få en modern säkerhetspolitik där man inser att i vår tid byggs trygghet i allianser. Begreppet alliansfrihet bör förpassas till en exotisk kammare i historiska museet.

Det handlar om att göra mer på biståndsområdet och att Sverige ska göra mer när det gäller fredsbevarande och fredsfrämjande insatser runtom i världen.

Det handlar om en modern migrationspolitik, där vi ska ha bra regler för arbetskraftsinvandring, för vi behöver arbetskraftsinvandring, och där vi ska ha en human flyktingpolitik. Vi för fortfarande samtal med regeringen om en reform på det området som jag verkligen hoppas kommer att lyckas.

Det handlar om en bra integrationspolitik, där ju Sverige är bedrövligt. Senast häromdagen påpekade IMF hur mycket vi förlorar på att vi inte tar till vara den resurs som ligger i den invandrade arbetskraften.

Det handlar om en attraktionspolitik, att företag och investeringar ska lockas hit i konkurrens med andra länder och att duktiga entreprenöriella svenskar ska känna att de kan stanna i det här landet.

I fyra år har vi nu haft det så att 15 företagare per dag ger upp i vårt land. Man förstår att de som ännu inte har givit upp åker hit och demonstrerar en sådan här dag, som de ju gjorde alldeles nyss här utanför. De är i desperat behov av ett bättre företagarklimat i detta land. Och det har hänt väldigt lite på det området. Ett land som sedan våren 2000 – nu är det våren 2004 – accepterar att 15 företagare ger upp vardag som helgdag, månad ut och månad in, eroderar naturligtvis själva basen för välståndet.

När vi diskuterar vad som ska hända med Sverige, vilken roll Sverige ska ha i världen, är det väldigt viktigt vilken verklighetsbild man har. Det var en sak som jag noterade i den TV-debatt partiledarna hade i förrgår kväll. En fråga till Göran Persson handlade om ett yttrande som Margot Wallström, Sveriges EU-kommissionär, har fällt. Hon påpekar att den svenska välfärden inte längre är så märkvärdig i ett europeiskt sammanhang.

Det tar Göran Persson avstånd från och börjar tala om – jag har lyssnat på det en gång till i dag – Sveriges plats enligt EU:s statistikbyrå, Eurostat. Han beskriver helt rätt hur Luxemburg ligger i topp när det gäller länder i Europa med stark ekonomi. Sedan kommer Irland, därefter

danskarna och sedan kommer Sverige, säger Göran Persson. Jag tycker att det är ganska bekymmersamt att Sveriges statsminister tror att Sverige ligger i topp bland EU-länderna när det gäller ekonomisk styrka.

Det här är oerhört lätt att kontrollera. Nuförtiden finns sådana uppgifter på hemsidor. Vem som helst kan gå in på EU:s hemsida och klicka sig fram till Eurostat och kontrollera den här uppgiften.

Det är helt rätt att Luxemburg ligger överst. Sedan kommer Irland, och sedan kommer Danmark. Men sedan kommer inte Sverige. Statsministern glömde Österrike. Vi ligger inte heller på femte plats, för där ligger Holland. Vi ligger inte heller på sjätte plats, för där ligger Storbritannien. Vi ligger inte heller på sjunde plats, för där ligger Belgien. Först på åttonde plats, i mitten bland de 15 gamla EU-länderna, ligger Sverige i den rankning som man normalt använder i sådana här sammanhang.

Det är viktigt att komma ihåg att Sverige inte längre är ett föregångsland när det gäller ekonomisk styrka och välfärd. Vi har en statsminister som står i värdkö, trots att han och alla andra svenskar tillsammans betalar världens högsta skatter. Ett land kan ha högre skatter än andra länder, men då måste också välfärden, utbildningen och rättsväsendet vara bättre än i andra jämförbara länder. Det kan också vara attraktionspolitik. Men om man betalar världens högsta skatter och statsministern och tiotusentals andra ändå står i värdkö är det inte attraktionspolitik.

Nu ska jag tala om något som jag vet att många är trötta på. Journalister går och hämtar kaffe när jag kommer in på det här. Det är utbildning. En del av er tror att jag är en rättshaverist som står här och talar år efter år efter år om en bättre gymnasieskola och en reform över huvudet taget av det svenska utbildningsväsendet. Men riktigt så är det inte. Ni tror att jag står här och pratar och att ingenting händer, men vi har vunnit en enorm framgång den senaste tiden.

Det faktum att utbildningsminister Thomas Östros har svalt prestigen och lagt den så kallade gymnasireformen med det vanvettiga förslaget att man ska få börja gymnasiet fast man inte har klarat grundskolan i papperskorgen betraktar jag som en oerhörd framgång. Problemet är att ni har kastat det förslaget i papperskorgen, men ni vet inte vad som ska komma i stället.

Häromdagen slog LO larm. För mig var det väldigt viktigt, för jag vet att LO lyssnar ni ju på. Leijonborg lyssnar ni också på, fast det erkänner ni inte, men LO brukar ni vara mer benägna att lyssna på. Och LO konstaterade i en debattartikel häromdagen att av dem som går på fordonsprogrammet i Stockholm hoppar åtta av tio elever av.

Hur många gånger har inte jag försökt att säga detta i den här kammaren? Svensk yrkesutbildning är en katastrof. Vi sviker de ungdomar som i tonåren vill välja en yrkesutbildning genom den gymnasireform som Göran Persson skapade när han var skolminister en gång i tiden. Det måste bli en ändring.

Det här har i hög grad med attraktionspolitik att göra. Det är så lätt att tala om hur de teoretiskt begåvade ungdomarna ska bli toppingenjörer och kunna konkurrera med sina japanska och amerikanska jämnåriga och så vidare. Men det är också oerhört viktigt för ett lands välstånd och konkurrensförmåga att den ungdom som vill välja en bra yrkesutbildning får den möjligheten.

Många hoppar av, och vi vet genom statistiken och genom personliga erfarenhet på olika sätt att de ungdomarna möter en väldigt hård verklighet. Få av dem hittar en plats på arbetsmarknaden. Åtskilliga fastnar i alkoholberoende.

Och nu tänkte jag komma över på en annan punkt som har med globaliseringsanpassning att göra. Det gäller just supandet bland barn och ungdomar i Sverige. Aftonbladet har en artikelserie om detta just nu. I dagens nummer finns rubrikerna: "En bil kommer lastad – med öl", "Här säljs vodka för halva priset", "Vi fixar sprit på en timme".

Barn berättar om hur lätt det är att få tag på alkohol. De berättar om delirium, fylla och annat. Sanningen är ju att Sverige har stått handfallet inför den här utvecklingen. Kontinentala tillgångsprinciper förenas med nordiskt dryckesmönster, och resultatet blir förödande.

Jag har för min del varit en mycket stark anhängare av svensk alkoholpolitik och den restriktiva inriktning som den har haft. Jag tycker att vi ska hålla fast vid en alkoholpolitik som på alla sätt begränsar alkoholskadorna. Det hänger ihop med att försöka begränsa drickandet.

Men sanningen är ju att i den globaliserade värld vi nu lever i utsätts vår alkoholpolitik för ett enormt tryck.

Vi måste se den verkligheten. Att inte inse att verkligheten har förändrats utan bara titta på den gamla kartan är förödande. Jag vill slå vakt om Systembolaget. Systembolaget är absolut bäst på att se till att barn och ungdom inte får tillgång till alkohol. Men det är som chefen för Systembolaget har sagt: Systembolaget existerar knappt längre i Skåne. Andra tillförselvägar har i hög grad tagit över.

Vi måste göra något åt priserna genom att sänka skatterna. Vi måste göra något åt Systembolagets service. Syftet är att i så hög utsträckning som möjligt slå ut de andra tillförselvägarna. Men det räcker inte med detta. Vi ska inte gå den finska vägen och bara sänka skatterna. Vi ska kombinera detta med en stenhård politik mot alkoholmissbruk. Vi ska ha mycket hårdare straff för langning. Vi ska se till att ungdomsorganisationer som bjuder på sprit till ungdomar inte ska få bidrag. Vi ska se till att den som kör bil berusad ska dömas hårdare. Vi talar om en ny brottsrubricering: bildrap. Vi vill ha en gigantisk informationsinsats om alkoholens skadeverkningar. Det är dags för en ny attityd till alkoholen i Sverige från de beslutandes sida. Drickandet håller nu på att skapa enorma och växande sociala problem i vårt land. Att bita sig fast vid gamla sanningar och tro att allt kommer att bli som förut bara vi sticker huvudet i sanden håller inte. Även detta handlar om att globaliserings-säkra Sverige. Vi möter nu en ny alkoholverklighet i den globaliserade världen. Det måste svensk politik anpassas till.

Globaliseringen ger fantastiska möjligheter. Europeiska unionen är ett strålande instrument att förverkliga mycket av det vi vill i internationell samverkan för en bättre miljö, för bättre brottsbekämpning, för att Europa i högre grad ska ta sitt ansvar i världen. Folkpartiet tror på globaliseringen, men om den ska bli bra för Sverige måste Sverige globaliserings-säkras.

(Applåder)

Anf. 20 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska ta upp tre saker.

Den första saken: Den alkoholpolitiska situationen Lars Leijonborg beskriver är allvarlig. Det skulle inte bli så. När vi gick med i EU sade vi som var för ett ja till EU att vi skulle klara den svenska alkoholpolitiken. Särskilt ni som förhandlade om medlemskapet, Lars Leijonborg, sade att det inte var något problem. Det finns flera i lokalen som kommer ihåg de inläggen. Det blev inte så.

När vi väl kom in i Europeiska unionen var vi inne i ett system där saker och ting successivt förändras. Vi ser att där vi inte har skaffat oss bindande undantag hamnar vi i ett läge där vi får ge upp svenska positioner.

Det är exakt den oron vi känner inför tjänstedirektivet. Det är samma budskap från de borgerliga: Det är inga problem med detta. Det här kommer vi att klara. Det finns skrivet.

Vi är oroliga för arbetsrätten. Vi är oroliga för kollektivavtalen. Vi är oroliga för den offentliga servicen. Lär av misstaget omkring alkoholpolitiken. Upprepa inte detta en gång till. Skicka folk till Bryssel som är skeptiska till tjänstedirektivet.

Den andra saken: Folkpartiet gör som vanligt en u-sväng. Detta liberala parti är ett fantastiskt parti. Det var en gång klivet. Nu svänger det runt och intar den ena motsatta ståndpunkten gentemot den tidigare uppfattningen efter den andra. Är det inte kärnkraften som ska avvecklas för att sedan byggas, är det inte övergångsregler som ska införas för att sedan avvisas, är det inte alkoholpolitik som ska vara restriktiv för att det sedan kunna säljas alkohol i livsmedelsbutikerna, är det någonting annat som Folkpartiet ägnar sig åt. Det ger inget stabilt intryck, Lars Leijonborg. Möjligen bör det vara entusiastiskt. Lars Leijonborg kallar sig för entusiast, men det är inte särskilt imponerande och det känns inte särskilt regeringsdugligt.

Herr talman! Den tredje saken: Har Lars Leijonborg läst Anders E Borgs kritik av den folkpartistiska budgetmotionen? Vad tycker han om Moderaternas totala utdömning av er ekonomiska politik? Ska ni byta fot där också?

(Applåder)

Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Statsministern talade om ”ni som förhandlade” när Sveriges EU-fördrag förhandlades fram – riktat till de borgerliga. Sanningen var att det på den tiden fanns ett förtroendefullt samarbete kring Europapolitiken mellan den dåvarande regeringen och den dåvarande socialdemokratiska oppositionen. Det har betygats av massor av socialdemokrater att man hade full insyn och tog ansvar för de överenskommelser som träffades.

Jag känner inte riktigt igen att vi skulle ha sagt att alkoholpolitiken inte skulle bli något problem. Jag minns att min företrädare Bengt Westerberg sade att för honom var alkoholpolitiken det största skälet till att känna en viss oro inför EU-medlemskapet, men allt det andra tog över. Nog har vi pekat på den risken.

Problemet när statsministern sedan kommer in på frågan om tjänstedirektivet är detsamma som när han talade om arbetskraftsinvandring

från Östeuropa. Han talar framför allt om problemen. Han anser att vi ska skicka folk till Bryssel som är skeptiska mot en frihandel på tjänsteområdet när vi vet att frihandel är själva grunden för välståndet och att det ligger en enorm potential i att svenska tjänsteföretag i högre grad får sälja sina tjänster utomlands. Det är ett brott mot också socialdemokratisk tradition. Vi ska skicka folk till Bryssel som känner entusiasm för detta.

Statsministern fattar ingenting. Jag säger att vi lägger fram vår alkoholpolitik för att vi vill försvara Systembolaget. Jag ser Gabriel Romanus i plenisalen. Inte vill vi avskaffa Systembolaget. Vi vill inte sälja alkohol i livsmedelsaffärer. Vi vill slå vakt om Systembolaget. Det är därför vi lägger fram förslagen. Ni är fullkomligt förlamade inför den alkoholpolitiska utvecklingen.

(Applåder)

Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Här står en som också slår vakt om Systembolaget! Det kan jag försäkra.

Vi kan tvista om vem som förhandlade, men jag har för mig att vi hade en borgerlig regering som satt under de åren. Det kan vara att jag minns fel, men nog var det så att de ansvariga ministrarna kom från Moderata samlingspartiet och Folkpartiet. Stor sak är det, Lars Leijonborg. Jag tror folk kommer ihåg det.

Poängen var inte det. Poängen var just att vi gick in med en föresats och sade till folk i folkomröstningen att det blir så. Det blev inte så. Det är precis samma risk vi ser med tjänstedirektivet. Det är där som parallellen finns. Det borde du förstå, Lars Leijonborg. Du borde känna detta. Om du är liberal med sociala förtecken, är det väl rimligt att du slår vakt om en situation där man inte utsätter landets löntagare för underbudskonkurrens. Det är de sämst ställda som ska pressas hårdast. Vad är det för liberalt med det? Det är den oron vi känner. Det är därför vi säger att vi ska se upp. Vi har sett en utveckling en gång som gick snett på alkoholen området. Vi ska inte ha igen den på arbetsmarknaden. Frihandel är nog bra, men inte med sprit, Lars Leijonborg, och inte heller med människor, arbetskraft, utan rättigheter. Där sätter vi ned klacken och säger stopp. Det är så det hänger ihop.

Herr talman! Sedan vill jag ge en kommentar till den moderata nedgörande kritiken av Folkpartiets totala hållningslöshet i den ekonomiska politiken. Vad tycker ni om den kritiken? Har ni läst den? Har ni förstått den? Reagerar ni på den?

Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är rätt sorgligt att socialdemokratin ledare ägnar så mycket kraft åt att förtala tanken på att Europa kan bli ekonomiskt starkare om vi avskaffar en massa hinder för tjänstehandeln.

I TV-debatten viftade jag med en Ikeanyckel, därför att Ikea är ett av de företag som ju är hårdast engagerat för att få igenom tjänstedirektivet. De märker att i land efter land reses det hinder för deras varuhusetableringar, därför att länderna vill slå vakt om sina egna möbelaffärer. Underbudskonkurrens kallar statsministern det för. Ja, men Sveriges konsumenter som har Ikeamöbler – jag tror att de flesta av oss här inne har

åtminstone någon Ikeamöbel hemma – är glada för den underbudskonkurrensen. Det sägs att Per Albin byggde folkhemmet och att Ingvar Kamprad inredde det. Det är ju så det har varit. Jag önskar att fler länder inte skulle få Per Albins folkhem men att de skulle få Ingvar Kamprads möbler, och det är ju det som tjänstedirektivet faktiskt handlar om.

Vi har naturligtvis läst Anders Borgs synpunkter på vissa beräkningar som vi har gjort i vår ekonomiska politik, och vi konstaterar att han har fel. Vi står på en mycket, mycket god grund. Det finns inga teoretiska datamodeller med hjälp av vilka man kan beräkna alla utfall av olika ekonomiska förslag. Vi har en mycket, mycket god grund.

Skillnaden mellan oss, Göran Persson, är att före valet sade vi: De ekonomiska tiderna blir sämre. Nu drar vi tillbaka löften. Ni gjorde inte det, men efter valet svek ni löften motsvarande precis samma belopp. Det är det som är verkligheten.

(Applåder)

Anf. 24 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag begärde ordet var naturligtvis inlägget om alkoholpolitiken.

Så här skrev Niklas Ekdahl i Dagens Nyheter i förra veckan, tror jag att det var, med anledning av regeringens utredares skattesänkingsförslag: Logiken är inte glasklar. För att dricka mindre ska vi först handla mer i en butik som ligger lite närmare.

Jag tror att alla i den här kammaren ansluter sig till totalkonsumtions-tanken, alltså att ju mer vi konsumerar, desto större blir skadorna. Folkpartiet vill nu halvera skatten på starksprit. Då är frågan: Leder detta till en ökning eller leder det till en minskning av konsumtionen och därmed skadorna? Litar man på Folkhälsoinstitutet kan man höra dem säga att om syftet är att minska konsumtionen är det här fel väg att gå. Om däremot, och det är mitt tillägg, det angelägna är att värna den svenska skattebasen är det här kanske rätt väg att gå.

Den här vägen har prövats i Finland. Där är det alltfler som säger: Vi har gjort fel. Vi måste riva upp vårt beslut och gå tillbaka till den gamla alkoholpolitiken, för den här vägen var en katastrof.

Jag hoppas att Folkpartiet tänker över den här frågan en gång till och gör gemensam sak med alla de krafter i parlamentet och i övrigt som är beredda att göra sitt yttersta för att få till stånd en begränsning av införelsereglerna och rejält höjda miniminivåer när det gäller beskattningen i EU-området.

(Applåder)

Anf. 25 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Problemet för den som försvarar dagens alkoholpolitik är att den har lett till en kraftig ökning av alkoholkonsumtionen. Göran Hägglunds politik leder till att människor dricker mer.

Vad ska vi göra? Vi ska inte göra som i Finland, bara sänka skatterna, utan vi ska ta ett dubbelgrepp. Vi ska sätta ned fötterna och säga att vi inte tolererar att barn och ungdomar super sig fulla varenda fredagskväll och lördagskväll och tyvärr en del andra kvällar också, att vi inte tolererar att ungdomsorganisationer ser mellan fingrarna med att det sups på deras arrangemang, och så vidare. Med ett sådant dubbelgrepp kanske vi

kan knäcka den här utvecklingen, och det är väldigt viktigt därför att det här är en ödesfråga för Sverige.
(Applåder)

Prot. 2003/04:121
25 maj

Partiledardebatt

Anf. 26 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att det är angeläget att vi först når en enighet om att det är angeläget att hålla tillbaka konsumtionen.

Barn i missbrukarhem far oerhört illa. De kvinnor som utsätts för våld far oerhört illa. De som drabbas av rattfylleristers framfart mår oerhört illa. De som fyller våra sjukhussängar till följd av alkoholrelaterade sjukdomar eller skador tränger undan annan vård och mår naturligtvis illa själva. Det här vill vi inte se. Då handlar frågan om vilken väg som är den mest effektiva för att hålla tillbaka konsumtionen och för att hålla tillbaka skadorna. Jag tror inte att man släcker eld bäst med bensin. Jag tror att det fordras andra åtgärder.

Den linje som Folkpartiet förefaller vara inne på – den ska prövas i partiet – har prövats i Finland. Där genomförde man en skattesänkning med 40 %, något mindre än den som Folkpartiet förordar. Där har man kommit dithän att polisen har tagit 10 % fler berusade under den korta tid som det här har varit i bruk. Vanliga rattfyllerifall har ökat med 10 %. De grova rattfyllerifallen har ökat med 20 %. Detta är inte en utveckling som jag vill se i Sverige!

Alkoholforskarna gör klart att det finns ett absolut samband mellan pris och försäljning. Det sambandet leder naturligtvis, om vi sänker priset, till fler skador, och det vill inte jag uppleva. Jag hoppas att Folkpartiet, jag ska inte säga sin vana trogen, en gång till svänger i den här frågan och landar på den traditionella svenska politiken, som i jämförelse med andra länder har varit framgångsrik. Vi har problem, men i jämförelse med andra länder har den varit framgångsrik. Och det hörs nu alltfler röster i andra europeiska länder, efter att man tittat på den svenska modellen, om att man behöver någonting annat.
(Applåder)

Anf. 27 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag kan bara uppmana Göran Hägglund att läsa dagens Aftonbladet. Artiklarna i den handlar om att man inte betalar någon svensk spritskatt över huvud taget. Det är dels smugglad sprit, dels alkohol som köps utan att det tas ut någon svensk skatt på den. Det är ju det som är problemet. Vad är det för glädje med ett systembolag där ingen handlar?

Poängen med vår politik är att vi slår vakt om Systembolaget och ger Systembolaget chans att framgångsrikt konkurrera med de andra införselkanalerna.
(Applåder)

Anf. 28 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Folkpartiet har tagit över som skattesänkarpartiet nummer ett i Sveriges riksdag. Efter att riksdagens utredningstjänst visade de orimliga effekterna av Moderaternas skattesänkningar har Moderaterna något sänkt ambitionen och takten i de skattesänkningar man vill genom-

föra, medan Folkpartiet vill minska skatteintäkterna med 35 miljarder netto nästa år.

De här förslagen innebär att man ska betala skattesänkningar genom höjda egenavgifter till a-kassan. De arbetslösa ska få betala en större del av sin egenförsäkring. Folkpartiets inkomstskattesänkningar riktar sig i första hand till de som har riktigt höga inkomster. Det är till exempel bara de med inkomster överstigande ca 460 000 per år som har utbyte av att värnskatten slopas. Och det är bara de med inkomster högre än 310 000 per år som kan dra fördel av förslaget att höja skiktgränsen för uttag av statlig skatt. De med ökade inkomster får de största skattesänkningarna, och skattesänkningarna blir egentligen bara märkbara först vid månadsinkomster högre än 38 300 kr.

Varför, Lars Leijonborg, vill ni sänka skatter för de högavlönade och därmed missgynna de lågavlönade kvinnorna?

Anf. 29 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Vi skulle gärna vilja sänka skatterna mycket mer, men sanningen är att vi har ett så ansvarsfullt budgetalternativ att vi bara har råd att göra det allra angelägnaste. Och bland det allra angelägnaste är att leva upp till det som politikerna nästan gemensamt – inte Lars Ohly men resten – lovade svenska folket i den stora skattereformen, nämligen hälften kvar, att vi inte ska ha den här värnskatten. Avskaffar man värnskatten, vilket politikerna lovade då, för tio år sedan, får det de statistiska effekter som Lars Ohly talar om. Det handlar om det som Fredrik Reinfeldt var inne på, nämligen att det hela tiden ska löna sig att arbeta. Det är det saken gäller. Ska Sveriges välstånd säkras måste vi på alla sätt se till att det lönar sig att arbeta.

Anf. 30 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Problemet är just att Folkpartiets skattesänkningar *inte* är finansierade. Ni dränerar ju statens finanser genom er skattesänkarpolitik. Jag har en rekommendation, Lars Leijonborg. Ge ett uppdrag till riksdagens utredningstjänst så kanske ni också kan sansa er lite i era ambitioner att förstärka klass- och könsskillnaderna i Sverige.

Anf. 31 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Lars Ohly – du hittar på, som jag brukar säga. Du hittar på lika mycket i dag som du gjorde i TV häromkvällen. Det är klart att Folkpartiets skattesänkningar är finansierade. Vad menar du? Hur kan du säga en sådan sak? Det är fullkomligt självklart. Det är ni som tillsammans med Socialdemokraterna håller på och dränerar Sveriges statsfinanser. Vi är ju på väg mot jätteunderskott, så du är den som sist ska tala om stabila statsfinanser.

(Applåder)

Anf. 32 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Som vi hörde tidigare i debatten har vi fått ett intressant besked i dag angående försvarspolitiken. Jag är mycket glad, som jag sade, över att vi har en möjlighet att få en bred uppgörelse. Jag skulle önska att några fler partier hakade på. Där skulle jag vilja ställa en rak

fråga till Lars Leijonborg. Är du beredd att på samma konstruktiva sätt bidra till att vi får den här breda uppgörelsen kring försvaret? Jag tror att vi alla skulle må väldigt väl av det. Det skulle bidra till ett modernt försvar – som också skulle bidra till Europas säkerhetspolitiska samarbete framöver.

Du sade också i din inledning att trygghet byggs i allianser. Ja, och jag ser att det framtida samarbetet kommer att ske inom EU:s ram. Jag vet att ni mycket hårt har bundit er vid ett Natomedlemskap. Men kan du se att det finns en öppning för att stärka det europeiska samarbetet för att frigöra Europa från den bundenhet som man har till USA i dag? Jag menar att vi ska samarbeta med USA. Men jag menar också att vi måste stå fria från USA:s påtryckningar, och jag tror att det sker bäst om vi samarbetar tydligare inom EU:s ram. Jag är därmed också beredd att avskaffa vetorätten inom utrikes- och säkerhetspolitiken. Jag skulle vilja veta, Lars Leijonborg: Delar du mina bedömningar och tankar och kan du se den här utvecklingen komma framöver? Och är du, som sagt, också beredd att ställa upp konstruktivt på ett gemensamt försvarsbeslut?

Anf. 33 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag vill först säga att jag är väldigt glad över den utveckling som Centern har genomgått under Lennart Daléus och Maud Olofssons ordförandeskap, där ju öppenheten för Europa har blivit mycket större. Det där med euro-nejet var ett trist återfall. Men den tid då ni skrev ”nja” på era Europaaffischer är nu borta. Nu är ni entusiastiskt för europeiskt samarbete. Det tycker jag är bra.

I säkerhetspolitiken tycker jag att det var en fantastisk landvinning när den europeiska kommunismen och muren föll. Vi kan nu inkludera öst i ett positivt säkerhetsbyggande. Att då börja gräva en ny vallgrav mot väst och peka på de stora skillnaderna mellan Europa och USA tycker jag är fel. Jag tror att säkerhet i framtiden byggs i allianser. Dit måste vi räkna USA och Kanada på andra sidan Atlanten. Jag medger att det inte är någon lätt uppgift att just nu försvara USA med tanke på den bedrövliga politik de för på olika sätt, men vi måste se det här långsiktigt. Att nu skapa onödiga, konstlade motsättningar mellan Europa och USA är fel.

(Applåder)

Anf. 34 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Lars Leijonborg, du missade frågan om försvarsuppgörelsen. Jag hoppas att du tar den i nästa replik. Jag har ingen avsikt att bygga några vallgravar visavi USA. Men jag kan se att det är bekymmer, och Irakkriget är det tydliga exemplet på det. Jag kan se bekymret när USA struntar i FN och går fram själva och bara bygger allianser med en del av de europeiska staterna. Det är ju det som är bekymret. Och det är därför jag är så angelägen om att få ett större samarbete inom EU:s ram. Då kan vi både vara partner och motkraft till USA och dessutom se till att FN:s roll stärks i det utrikespolitiska samarbetet.

Jag tror också att den östutvidgning som har kommit kommer att leda till en fredligare och säkrare värld eftersom vi får fler länder som ingår, fler länder som samarbetar. Vi kan bygga upp konflikthanteringskunskap. Vi kan vara med och säkra freden på olika områden i Europa. Det

är det som jag tycker är så positivt. Jag hoppas bara att det är fler som ser sambandet mellan att vi får ett modernt och bra försvar och våra möjligheter att också bygga upp ett säkerhetspolitiskt samarbete och ett försvarspolitiskt samarbete inom EU:s ram. Det kommer att säkra freden i världen.

Anf. 35 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Vi var mycket kritiska till den förra försvarsuppgörelsen, som ju uppenbarligen var underfinansierad. Är man nu redo att göra något bättre, med öppenhet för den transatlantiska länken och ett modernt svenskt försvar som har möjlighet att agera också internationellt i mycket större omfattning än vad vi nu gör i fredsbevarande och fredsfrämjande operationer, är vi naturligtvis med på en sådan uppgörelse. Hittills tycker jag att det verkar som om framför allt regeringen och dess traditionella stödpartier har ganska långt att gå till en sådan hållning. Men undrens tid är kanske inte förbi. Sker det så är vi självfallet med på en sådan uppgörelse.

Anf. 36 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag vill först tacka Lars Leijonborg för att han tog upp frågan om utbildning, om gymnasiet. Jag vill bara påminna om att det där finns ett väldigt positivt inslag när det gäller yrkesutbildning. Det är att vi får in en ordentlig, rejäl lärlingsutbildning i de nya programmen. Det tror jag är någonting som väldigt många företagare i Sverige efterfrågar, som många ungdomar efterfrågar och som gör att vi faktiskt kan få in nya, duktiga, utbildade människor som får en ny chans i en utbildning som är mer praktisk. Vi från Miljöpartiet har drivit detta väldigt länge, och jag tycker att det är bra att vi har lyckats nå fram.

Alkoholfrågan tänkte jag också ta upp. Det kostar på att utmana högern och Moderaterna. I dag ger Folkpartiet upp också alkoholpolitiken. Jag tycker att det här är tragiskt. Det vi ser i Sverige nu är en kraftig ökning av alkoholkonsumtionen och enorma problem som följer i spåren av detta. Med den jättelika privatimport som vi ser följer också mycket av kriminalitet och langning till minderåriga. I spåren av den ökade alkoholkonsumtionen kommer vi också att få ökade sjukskrivningar. Vi kommer att få en sämre ekonomisk utveckling, där företagen går sämre, och så vidare. Att sänka skatten – är det verkligen en lösning?

Hur långt måste du gå, Lars Leijonborg? Måste du gå ned till en estnisk nivå eller räcker det att gå till tysk nivå för att vi ska kunna hålla kvar Systembolaget och ha organisationen tillräckligt bra? Jag tycker att du borde gå med oss i Miljöpartiet och gentemot regeringen kräva undantag när man nu ändå förhandlar om en ny konstitution. Gå med på den saken i stället för att komma med den här uppgivenheten!
(Applåder)

Anf. 37 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det är mycket bra med lärlingsutbildning. Låt oss göra upp om det i utbildningsutskottet och rösta igenom det här i kammaren.

Om Peter Eriksson kan peka på ett bättre alternativ i alkoholpolitiken så är vi mycket intresserade av det. Vi ser den utveckling som Peter Eriksson beskriver. Så säger han ”tragiskt”. Men det gäller inte denna ut-

veckling, utan Folkpartiet försöker dra slutsatser av den. Vi är självfallet med på att försöka ändra EU:s politik. Tyvärr är det väl sannolikt att det kommer att dröja tills vi lyckas med det.

I avvaktan på det måste vi göra någonting. Vi har tagit ett dubbelgrepp. Jag hoppas att väldigt många inser att det är något av det slaget som nu måste till.

Anf. 38 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det tragiska är den aningslösa uppgivenhet som har kännetecknat Sverige ända sedan vi blev medlemmar i EU, också i förhandlingarna. Göran Persson har rätt i att den borgerliga regeringen var ansvarig i förhandlingarna för att man aldrig krävde ett ordentligt undantag på detta område.

I dag står vi, som jag ser det, antagligen vid den sista chansen för att förhindra en katastrof och ännu mer ökad alkoholkonsumtion, ännu mer ekonomiska problem och hälsoproblem till följd av detta.

Nu har vi en chans innan dessa förhandlingar är färdiga att försöka få igenom ett undantag för Sverige för att behålla en bra alkoholpolitik och för att begränsa privatimporten i förhållande till i dag. Där har vi lagt fram ett förslag, och jag skulle vilja att det fanns fler partier som stod bakom det eftersom det antagligen är sista chansen så länge vi är med i EU att få en förändring innan vi får en enorm svensk folkhälsokatastrof.

Anf. 39 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Exakt så är det. Vi är på väg mot en folkhälsokatastrof. Den lösning som Peter Eriksson pekar på är inte tillgänglig under överskådlig tid. Det tragiska är då att inte göra någonting. Vi har pekat ut en väg, ett dubbelgrepp för att minska alkoholskadorna.

Anf. 40 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Sommaren står för dörren. Turisterna har börjat anlända. Men var är de sociala turisterna som statsministern varnat för? Deras säsong kanske är senarelagd.

Men, vilket är bäst att säga, jag har respekt för frågan om så kallade övergångsregler. Också vi kristdemokrater har diskuterat den. Men jag är glad över att tillhöra ett parti som snabbt kunde enas om ett entydigt nej till allt vad övergångsregler heter. Än gladare är jag över att riksdagens majoritet till sist landade på samma linje som vi. Det gör att Sverige förbehållslöst kan välkomna de tio nya medlemsländerna.

Vi behöver bara gå 15 år tillbaka i tiden för att finna ett Europa delat av en järnridå och med krigshot och rustningar. På den ena sidan välstånd, utveckling och frihet. På den andra sidan armod, stagnation och förtryck.

Så hände det som många av oss hoppats på men knappast någon trodde att vi skulle få uppleva under vår livstid. Järnridån rämnade, och kommunismen fick ge vika för demokrati och marknadsekonomi.

EU:s grundlagsfäder var kristdemokrater och fredsaktivister. De såg nödvändigheten av samverkan för att förebygga krig och för att utveckla säkerhet och välfärd i ett enat Europa.

Europa har förenats igen. Ett utvidgat EU innebär fantastiska möjligheter.

Nej då, det saknas inte problem, och det saknas inte utmaningar. En av dem har vi diskuterat alldeles nyligen. Det handlar om den ökande alkoholkonsumtionen.

Jag anser att den svenska regeringen är för passiv i dessa sammanhang. När nu regeringens egen utredare förordar en sänkning av skatten på alkohol, anser jag att man lägger sig platt för problemen. Se på Finland som har prövat den vägen med förödande resultat.

Jag vet att inte alla svenskar gör vägen inför våra förslag. Men jag vet också att med en högre konsumtion följer en alkoholskadevåg, en våldsvåg och alltfler barn som tvingas växa upp under mycket svåra förhållanden. Det vill inte jag medverka till.

Med anledning av den diskussion som förekom när det handlar om att placera skulden för det som har varit, vill jag bara påminna om att förhandlingarna som resulterade i ett svenskt medlemskap ledde fram till bestämmelser som var tidsbegränsade. De förhandlades om av finansminister Bosse Ringholm som väl i de flesta kretsar inte ses som någon alkoholliberal men som fick ge vika i dessa sammanhang. Skulden, i den mån det finns någon, ska placeras på rätt håll. Men det mest angelägna är naturligtvis att få till stånd rätt åtgärder för att så tydligt som möjligt klara ut dessa problem.

Positionerna är nu kanske ganska klara i kammaren. Men jag har ändå två frågor som jag vill att mina kolleger ska fundera på. Är man beredd att verka för en höjning av miniminivån för alkoholskatter inom EU? I så fall bör vi göra gemensam sak i Sverige för den saken. Är man beredd att medverka i arbetet för rimligare införselregler? Jag tror att det är få som står upp och säger att det är rimligt att man i dag får ta in 10 liter sprit, 90 liter vin och 130 liter starköl i Sverige. Vi måste ta upp den här kampen och se till att den här situationen förändras. Så här kan det inte få vara. Effekterna kommer att bli förödande.

Är detta moralism? Nej, det är det inte. Det handlar om solidaritet med de människor som inte klarar av detta. Det handlar inte minst om utsatta barn i vårt samhälle. Jag är säker på att om vi inte gör vårt yttersta nu kommer vi att ångra oss mycket senare.

Herr talman! Det instrument som ska användas för att bestämma vilken nivå som ska ha makt och befogenheter kallas subsidiaritetsprincipen. Den innebär att beslut ska fattas på lägsta ändamålsenliga nivå. Vissa beslut bör fattas av familjen och individen själv som bör ha stor frihet att välja men också att ta ansvar för sina val. Hur föräldraledigheten ska fördelas klarar familjerna själva bäst av att besluta om. Här behövs inga överförmyndare. Eller vad säger Göran Persson om det? Vissa frågor som är för stora att lösas i de mindre sammanhangen och som inte kan lösas av enskilda länder – men bara dessa frågor – måste lösas tillsammans. För detta är EU ett utmärkt instrument.

Miljöfrågorna tillhör de allra viktigaste i det EU-val som stundar den 13 juni. Just därför är vi mycket bekymrade över de förhandlingar som några partier för närvarande genomför i syfte att avveckla kärnkraften.

Trots stora subventioner har de förnybara energikällorna inte slagit igenom på allvar när det gäller elproduktion. Det enda realistiska sättet att ersätta kärnkraften är att bygga kraftvärmeverk av minst samma storlek som det planerade Ryaverket i Göteborg. Och, vet ni, det skulle behövas så många som 24 gasdrivna kraftvärmeverk i den storleken för att

ersätta den svenska kärnkraften. Vilken effekt skulle det få? Jo, effekten skulle bli att utsläppen av koldioxid skulle bli större än de dryga 20 miljoner ton per år som de 500 största industrierna tillsammans nu spyr ut. Detta skulle vara ekonomiskt mycket kostsamt och miljömässigt helt oacceptabelt. Om vi på något sätt tar växthuseffekten på allvar är en stängning av fungerande och säker elproduktion en orimlig väg att gå.

Herr talman! Jag vet inte om statsministern låter sig påverkas av de företagare som demonstrerar här i Stockholm i dag. De blir tyvärr en allt mindre grupp.

Aldrig tidigare har en så liten andel av svenskar i arbetsför ålder varit företagare och jordbrukare. De är i dag färre än 400 000. Nästan varannan svensk företagare är över 50 år gammal. Många företagare som vill överlåta rörelsen på barnen brottas med stora kostnader och mycket byråkrati. Det tycks egentligen vara bara en myndighet som bryr sig, och det är skattemyndigheten. Den gör det å andra sidan väldigt väl.

Undra på att de lite yngre flyttar verksamhet utomlands. Det här rör inte statsministern i ryggen. Varför det?

Humlan flyger, säger han. Det är den målande bild som han gärna använder. Det har ju alltid – felaktigt, men ändå – hävdats att en humla omöjligt kan flyga, men den gör det ändå.

Så är det med Sveriges ekonomi, menar Göran Persson. Höga skatter, ja till och med världsrekord i skatter, tynger inte den svenska humlan. Den flyger ändå. Det är svårt att argumentera mot den målande bilden.

Men mot höstkanten har jag sett att det finns humlor som inte orkar flyga. Tänk om Sverige håller på att bli en sådan. Tecknen finns där. Regeringen når inte sina uppsatta mål när det gäller den öppna arbetslösheten som beräknas bli 5 ½ % i stället för regeringens mål om 4 %. Och den är minst dubbelt så hög om alla verkligt arbetslösa räknas in.

Man når heller inte målet när det gäller halveringen av de rekordhöga sjukskrivningarna. Vi kan nu, de senaste dagarna, se valaffischer pryda vår stad. På en av dem ser vi statsministerns vackra nuna. På affischen står vad som ser ut som ett löfte: Trygga jobb åt alla.

Det är ju vad socialdemokratin under decennier vid makten har utlovat. Samtidigt vet vi att 1,1 miljoner personer i arbetsför ålder står utanför arbetsmarknaden. Men det gör väl ingenting, för ännu flyger humlan.

Målet om att halvera antalet socialbidragstagare uppnås inte. Antalet vårdplatser i slutenvården har minskat med svårslagna 40 % det senaste decenniet.

Vi har i dag 10 % färre poliser än för tio år sedan.

Och vi får höra – hörde ni det förresten? – att ofattbara 200 000 människor inom äldreården lider av undernäring. Vad tycker de när statsministern surrar om att humlan flyger?

Herr talman! Mörka moln tornar upp sig för kommunsektorn. Kommun- och landstingssektorn räknar i år med ett underskott på sammanlagt 10 miljarder kronor – detta trots skattehöjningar om sammantaget 1 kr per intjänad hundralapp i år och i fjol.

Enligt Landstingsförbundets och Kommunförbundets ekonomer behövs det ytterligare skattehöjningar om 1:90 kr – detta för att sektorn ska klara behoven fram till år 2007. För det svenska genomsnittshushållet betyder det här en skattehöjning på vad då? Jo, på 15 000 kr per år.

För en vanlig svensk barnfamilj motsvarar det 1 250 kr per månad. Om jag hade jobbat på en kvällstidning vet jag rubriken: Skattechock. Det skulle jag ha valt som rubrik.

Men detta är inget problem för statsministern. Han har i en intervju talat sig varm för nya skattehöjningar.

Lars Leijonborg nämnde tidigare om Margot Wallström som sagt: Den svenska välfärdens förträfflighet är en myt.

Ja, det är inte utan fog det sägs. Alltfler frågar sig hur det kan komma sig att pengarna inte räcker till för allt det som tidigare sågs som närmast självklart.

Sverige är ett land med stora möjligheter. Här finns kreativitet, arbetsglädje och kunnande. Vi behöver inte lägga in backen för att undvika ett haveri längre fram. Vi behöver välja en lämpligare väg.

Vi vill inte skära ned skatteintäkterna till ett minimum. Vi vill öka dem. Ja, ni hörde rätt. Vi vill öka skatteintäkterna men *inte* genom ett högre skattetryck utan genom ett skattesystem som gör att det lönar sig att arbeta, lönar sig att spara och lönar sig att investera i nya och gamla verksamheter. Nya arbetstillfällen ger mer skatteintäkter.

Tjänstesamhället är under snabb utveckling, och här skapas nya jobb. Det är bra. Men låt oss inte glömma industrin! Vi måste vårda och utveckla spjutspetsarna inom näringslivet men också en bred industriell bas som skapar sysselsättning och resurser för det allmänna – helt enkelt stora skatteintäkter som gör det möjligt att skapa den trygghet och den välfärd som nu urgröps till följd av bristande resurser.

Utan tillväxt finns det bara nedskärningar att fördela. Vi behöver en ny era av tillväxt.

Det har här diskuterats lite grann om en eventuell, en möjlig, försvarsuppgörelse framöver – Försvarsberedningens fortsatta öden och äventyr. Vi kristdemokrater deltar i det arbetet med inriktning på en överenskommelse. Försvarspolitikerna är ett område där jag tror att svenska folket gärna ser att vi når breda överenskommelser. Men om det kan nås beror naturligtvis på innehållet.

Jag tror att partierna kommer överens när det gäller beskrivningen av omvärlden och när det gäller den inriktning som det svenska försvaret bör ha. Men sedan handlar det också om resurser. Här har regeringen ett vägval att göra. Väljer man att göra upp med ett försvarsfientligt miljöparti eller med Vänsterpartiet? Eller vill man göra upp med partier som har en annan syn på det svenska försvarets uppgifter – att vi ska ha ett försvar för att värna vårt territorium men också för att vara beredda att göra insatser på den internationella arenan när så fordras? Det bör inte vara en krona för mycket till försvaret men heller naturligtvis inte en enda krona för lite.

Herr talman! Det är inte enbart pengar som fattas i dagens Sverige. Låt mig ta upp en fråga där jag så här i min första partiledardebatt vill vädja om samförstånd över blockgränsen.

Nyligen har vi, framför allt genom reportage i radion, blivit påmind om en stor tragedi. Det handlar då om polis och sociala myndigheter som tar sig an bara en bråkdel av de anmälningar om våld och sexuella övergrepp som görs på våra barn. Dessutom tvingar vi lagstiftare barn att leva tillsammans med sådana som förgriper sig på dem.

Vi har en lagstiftning från år 1998 som innebär att män – det är oftast män – som förgripit sig på sina egna barn ändå, i vissa fall till och med ensamma, kan få vårdnaden om dem.

Här finns det alla skäl för oss att agera över gränserna. Det går att vidta åtgärder för att skydda de här barnen – detta för att den här processen ska ske snabbare. Men det gäller också att fundera på om det är rimligt att de föräldrar, eller den förälder, som förgripit sig på sitt barn också ska få vårdnaden om samma barn. Det tycker inte jag!
(Applåder)

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska säga välkommen till Göran Hägglund. Det är ju hans första partiledardebatt.

Det är nog rätt att min nuna – men där protesterar jag, för det är inte någon fager nuna jag har – finns på stan. Jag önskar trygga jobb åt alla. Dock sträcker sig kanske inte min ambition så långt att jag inbegriper Göran Hägglund i den skaran. Jag hoppas ändå att du får en tid i riksdagen som blir utmanande och spännande.

Kd är det parti som vill sänka skatterna mest. Men man levererar inte ens ett förslag till finansiering i sin vårbudget. Man har haft nog av jobb med partiledarskiftet – jag kan förstå det.

Riksdagens utredningstjänst har gått igenom också kd:s motion. Det är inte offentligt vad man kommit fram till, men det är lätt att se vad det handlar om – en gigantisk underfinansiering.

Sedan här i talarstolen är det alla goda gåvors givare som talar. Polisen ska ha mer resurser. Försvaret borde ha mer. Vården ska ha mer. Kommunerna ska ha mer. Sedan summeras det. Ovanpå detta har vi de skattesänkningar som Moderaterna är på väg att överge. Dessa har kd tagit över.

Hur går det här ihop, Göran Hägglund, och hur trovärdigt blir det när Moderaterna säger att så här kan man inte driva ekonomisk politik? Ni har tagit över hela det oansvariga i deras beteende.

Anf. 42 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det som RUT, riksdagens utredningstjänst, gjort är att de har granskat *en del* av partiernas intäktssida. Man har inte sett över den politiska helheten. Det här vet naturligtvis också Göran Persson. Men det är den vanliga debattekniken – att hålla upp någonting och utmåla det som så ruskigt som möjligt och sedan ge sig på den spökbild som hållits upp. Men detta duger inte!

Ordningen är den, vilket jag tror att statsministern känner till, att under våren lämnar regeringen sin vårproposition. Det vet han; det är jag alldeles övertygad om. Men innehållet i den är inriktningen för den ekonomiska politiken för kommande år, i det här fallet år 2005. Dessutom gäller det tilläggsbudget för år 2004, men det är en detalj.

Vad ska då partierna i riksdagen göra? Jo, de ska tala om hur de vill att inriktningen ska vara för år 2005. Det har vi gjort. Statsministern får tåla sig till i höst när det gäller att läsa helheten av våra förslag. Våra förslag är naturligtvis finansierade till sista kronan. Någonting annat duger inte här i kammaren, för då skulle vi få finansutskottets kansli på

oss och då skulle vi få finansutskottets ledamöter på oss. De skulle säga att detta håller inte, så det är vi väldigt noga med.

Statsministern har ett eget fögderi där inte varje krona följs upp precis hela vägen, utan vi kör för närvarande med underskott trots hyggligt goda tider. Det borde bekymra statsministern mer än att den spökbild som han håller upp inte ser så vacker ut.

(Applåder)

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Får Göran Hägglund hålla på ett tag till kanske vi kommer närmare verkligheten. Nu är det plötsligt hyggligt goda tider. Jämför med inledningsanförandet som beskrev nöden, eländet och misskötseln i landet. Det är inte bara hyggligt goda tider. Vi är på väg mot riktigt bra tider. Så ser prognosen ut. Inte bara det, vår exportindustri tuffar på som aldrig förr och ger så pass stora överskott att nationen nu är skuldfri. Vi bygger upp tillgångar i Sverige på ett sätt som vi inte har gjort de senaste 40–50 åren. Det är en unik situation, en unik styrka.

Ni har, Göran Hägglund, uppenbarligen låtit granska er motion med hjälp av utredningstjänsten. Jag tror att Centern har publicerat sin granskning, liksom Moderaterna har gjort. Varför gör inte Kristdemokraterna det? Om det finns några systematiska fel enligt den granskningen, tycker Göran Hägglund att Moderaterna var dumma som övergav hela sin ekonomiska politik just med hänvisning till samma utredningstjänst som också har granskat kd? Det vore intressant att höra, för ni ska ju regera ihop.

Anf. 44 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Hyggligt goda tider, sade jag. Ja, jag menade konjunkturen. Det är i stor utsträckning den som avgör hur det ska gå i det här landet. Det finns inte så mycket av ekonomisk politik från regeringen som tar sikte på framtiden, utan går det uppåt i den internationella konjunkturen är det regeringen som tar åt sig äran. Går det dåligt i Sverige är skulden den internationella konjunkturens. Här måste man bestämma sig för vem det är som har kommandot och inte variera det på det här sättet.

Nationen är skuldfri, säger Göran Persson. Ja, men hur är det med staten, det fögderi som Göran Persson har ansvaret för? Är staten skuldfri? Nej. Vad är vi skyldiga? Ja, 1 200 miljarder någonstans. Ökar eller minskar den skulden? Den ökar. Ta ansvar för ditt fögderi, Göran Persson.

Var Moderaterna dumma som övergav sin politik? Det är helt och hållet upp till Moderaterna att bestämma. Det är också upp till Socialdemokraterna att bestämma sin egen politik, självklart. Men vi vill varna för den inriktning som vi för närvarande har med världens högsta skatter och, som jag visade, kommande dramatiska skattehöjningar. Ändå får vi väldigt svårt att klara utgifterna. Vad bör vi göra? Höja skatterna, säger statsministern. Jag säger: Öka skatteintäkterna genom att föra en politik som gör att fler människor kommer i arbete. Det är den politiken som Sverige behöver, Göran Persson.

(Applåder)

Anf. 45 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag har en liten fråga, som för en del människor är en väldigt stor fråga och som gör mig lite nyfiken. Jag vill först hälsa Göran välkommen till den här partiledardebatten.

Vi har faktiskt val om tre veckor. Vad jag hörde nämnde inte Göran Hägglund det valet, eller åtminstone var det något som i så fall smet förbi väldigt snabbt. Jag tycker att det är synd. Jag tycker att det är viktigt att svenska folket är med och röstar den 13 juni. Jag tycker att det finns många viktiga frågor att ta upp både i Europaparlamentet och kring det EU som vi ser växa fram.

En sak som händer just nu gäller ett krav som har funnits lite grann i luften under en period. En del länder har velat föra in religionsfrågan i konstitutionen. Gud ska nämnas eller åtminstone kristendomen och vara en grund för EU-konstitutionen. Jag tycker att det skulle vara intressant att höra var Göran Hägglund står i den frågan. Det är sju länder som har lämnat in kravet på att det ska finnas med i vår nya konstitution. Tycker Göran Hägglund och kd att det är ett bra och viktigt krav?

Anf. 46 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Efter detta hyser jag inga förhoppningar om att någon ska höra något av det jag säger. Men jag dristar mig ändå att svara.

Peter Eriksson var med i söndags när vi diskuterade den här frågan. I mitt första inlägg ägnade jag en ganska god bit åt EU-valet. Kolla i protokollerna i morgon så får du se.

Frågan handlade om religionen bör nämnas i konstitutions-sammanhang. Det finns en del länder som har föreslagit det. Vi biträder det förslaget att man i det som kallas för *preamble*, inledningen till konstitutionen, ska berätta på vilka värderingar som det här bygget vilar.

Vi kristdemokrater anser, och det tror jag är oomtvistligt bland historiskt kunniga och religionssociologiskt kunniga, att religionen har haft ett oerhört värde för att bygga en värdegrund. I vår del av världen handlar det om kristendomen. Då är det viktigt att skilja på det som är värdegrund och det som är trosfrågor. Det här kan man nämna och beskriva utan att man för den skull har ett uns av kristen tro, eller för den delen någon annan tro. Vi tycker att det är angeläget att värdefrågorna nämns och att det hänсыftas till den religion som har varit grunden för vår del av världen. Därifrån kommer de värderingar som jag tror att vi delar när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och så vidare. Att hänvisa till det kan aldrig vara fel. Tvärtom är det ägnat att väcka en viss förvåning om Miljöpartiet säger att detta är fel.

(Applåder)

Anf. 47 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! I dag lever vi i en värld där olika religioner lever sida vid sida. Ett av de stora problemen i vår tid är just den ökande konflikten mellan olika delar av världen – västvärlden, den kristna världen, den amerikanska inställningen till att religion och politik blandas, som man gör i den amerikanska regeringen liksom man gör i många länder i andra delar av världen.

Jag undrar om man inte riskerar, om också EU i sina grundläggande statuter i sin grundlag befäster och skriver in just en religion, att skynda

på och öka den här typen av konflikter? Alla kanske inte känner sig hemma med andra religioner och andra förutsättningar med en sådan grundlag.

Anf. 48 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Problemet är brist på värderingar som slår vakt om människovärde. Problemet är brist på värderingar som leder fram till en sund demokratisyn. Problemet är brist på värderingar som leder till ett ansvarstagande människor emellan, inte att det finns för mycket av dem.

Peter Eriksson behöver inte bekymra sig för företrädare för andra religioner. De är tvärtom oftast de första att hylla tankarna på att vi ska beskriva de värderingar som vi har byggt vårt samhälle på, för det skapar också ett öppet och tryggt samhälle där de kan leva med sin tro och sina uppfattningar.

(Applåder)

Anf. 49 LARS OHLY (v):

Herr talman! Förra våren demonstrerade miljoner människor över hela världen mot USA:s planer på ett angreppskrig mot Irak. Motståndet växte efter Colin Powells, George Bushs och Tony Blairs lögnerna som skulle rättfärdiga ett krig. Krigsförespråkarna i Sverige upprepade lögnerna som argument för USA:s krigföring. Nu har överväldigande bevis presenterats som visar att Bush och Blair ljög och att de försökte föra världspinionen bakom ljust. Vad säger Folkpartiet och Moderaterna om USA:s krigspolitik i dag?

USA fortsätter också att hålla den krigströtta israeliska ekonomin under armarna så att ockupationen, förnedringen och Israels överväld på palestinskt territorium kan fortsätta med oförminskad styrka.

De senaste dagarna har vi nåtts av fruktansvärda bilder från Rafa där israelisk militär har rivit mängder av hus med schaktmaskiner och sprängladdningar. Ett femtiotal palestinier dödades och hundratals människor blev hemlösa. Israels justitieminister Yosef Lapid jämförde rivningarna i Rafa med den förföljelse som hans mormor utsattes för i Nazityskland.

Enligt en undersökning av EU:s statistikbyrå Eurostat är den gemensamma uppfattningen hos en klar majoritet av EU:s medborgare att USA:s krav på världsdominans tillsammans med Israels aggression mot det palestinska folket utgör det största hotet mot världsfreden.

USA:s hot mot länder som vägrar att foga sig i diktaten från Washington blir allt tydligare, och även här i Sverige har USA haft inflytande över beslut fattade av Sveriges regering.

I december 2001 avvisades två egyptier trots att de riskerade att utsättas för tortyr och omänsklig behandling av egyptiska myndigheter. Dessa avvisningar skedde efter begäran av USA och verkställdes med hjälp av amerikansk säkerhetstjänst. Detta är fullständigt häpnadsväckande.

I strid med grundlag och internationella konventioner har Sverige upplåtit sitt territorium för supermaktens agenter som agerade i ett utvisningsärende som lett till att de avvisade utsatts för tortyr, dömts i militärrättegång och förvägrats humana villkor och rättssäkerhet.

Justitieminister Thomas Bodström kände först inte till fallet när han tillfrågades. Därefter ändrade han sig och medgav att han hade fått in-

formation. Sedan avslöjades det att Justitiedepartementet till och med diskuterat lagändringar med anledning av denna avvisning som verkställdes av amerikansk säkerhetstjänst.

Nu säger justitieministern att vi måste vänja oss vid att andra länders säkerhetstjänster agerar i Sverige. Det måste vi inte alls. Vi är fortfarande ett självständigt land som har att fatta egna beslut om vilka som får agera på svensk mark. Men då krävs det en regering som vågar stå upp mot supermakten, en regering som inte faller i fällan att bekämpa terrorismen med odemokratiska metoder som undergräver rättssamhället.

Den europeiska unionen har också lydigt följt USA i spåren i det så kallade kriget mot terrorismen. Nya lagar har antagits med anmärkningsvärd snabbhet, så kallade terrorlistor har upprättats och människor har utsatts för bestraffningar utan rättegång och dom. EU framstår alltmer som en statsbildning i vardande.

Sedan Sverige blev medlem den 1 januari 1995 har mängder av beslut flyttats till EU-nivå, men inte ett enda exempel finns på det motsatta, att beslutanderätt har återförts från EU till nationella parlament.

Nu vill en del införa en grundlag för EU. De EU-positiva partierna vill besluta om den utan att väljarna lägger sig i. Riksdagen ska bestämma, säger man. Det vet ju alla hur representativ riksdagen är för svenska folkets uppfattning om EU. Det visade sig ju senast i samband med folkomröstningen om EMU. Om riksdagsledamöterna hade fått besluta i frågan skulle 80 % ha röstat ja och bara 20 % ha röstat nej. Men nu fick folket bestämma, och då röstade 56 % nej och bara 42 % ja.

Trots att åtta länder redan har beslutat om folkomröstningar vågar ja-partierna inte möta väljarna för att övertyga dem om EU-konstitutionens välsignelse, och egentligen är det inte så underligt.

Grundlagsförslaget innebär att fler frågor ska avgöras av EU och fler beslut ska fattas med majoritet i stället för med enhällighet.

Det militära samarbetet ska utökas och kommer att leda till ett gemensamt försvar. EU-rätten ska automatiskt gå före nationell lag, inklusive grundlag.

EU ska kunna ändra sitt fördrag utan medlemsländernas medgivande. De stora ländernas makt ska förstärkas.

EU ska få en president, en utrikesminister, en nationalsång, ett motto, en flagga och ha en valuta, euro.

Det här tror Lars Leijonborg är ett påhitt av Vänsterpartiet. Antingen har han inte läst grundlagsförslaget eller också ljuger han medvetet om vad det innehåller.

Påhitt är för övrigt ett uttryck som Lars Leijonborg ofta använder. Han påstår också att vår kritik mot Folkpartiets ofinansierade skattesänkningar är ett påhitt, i så fall ett påhitt även från Moderaternas Anders Borg. Enligt Anders Borg är den underfinansiering som finns i Folkpartiets förslag ungefär densamma som den kritik som riksdagens utredningstjänst riktade mot Moderaternas tidigare skattepolitik.

I Anders Borgs yttrande står det: Ytterligare ett problem med underfinansieringen är att den riskerar att medföra att en eventuell borgerlig regering blir handlingsförlamad. Skälet till att Folkpartiet underfinansierar sin budget är att partiet har accepterat Moderaternas skattepolitik, men inte ändrat sin utgiftspolitik. Folkpartiet, skriver Anders Borg, för-

söker att stå på två ideologiska ben samtidigt, vilket resulterat i att man gått ned i budgetspagat av sällan skådat slag.

Vem som hittar på, Lars Leijonborg, det får väl andra avgöra.

I valet till EU-parlamentet den 13 juni har vi chans att välja in företrädare som är motståndare till att EU utvecklas till en superstat. Samtidigt kan vi välja

- företrädare som tar upp kampen mot den nyliberala ekonomiska politik som i dag bedrivs,
- företrädare som kommer att arbeta för att kampen mot arbetslösheten sätts överst på dagordningen,
- företrädare som vill verka för att stärka de fackliga rättigheterna så att företagens utrymme att dumpa löner och arbetsvillkor minskar,
- företrädare som tar upp kampen mot storföretag som vill kunna fortsätta att förgifta vår miljö med kemikalier och utsläpp,
- företrädare som bekämpar korruptionen, fusket och bedrägeriet inom EU-byråkratin,
- företrädare som inte bara talar om att bekämpa sexslaveri och människohandel med polisiära insatser, utan som också pekar på de bakomliggande problemen som skapar förutsättningarna för sexslaveriet, nämligen fattigdomen i de länder som kvinnorna kommer ifrån och efterfrågan i EU-länderna.

Den legala porr- och prostitutionsindustrins expansion kan inte ses skild från sexslavhandeln. Det handlar om en normaliseringsprocess där utnyttjande av kvinnor blir rumsrent.

EU:s normpolitik leder till att det blir svårare att bekämpa arbetslösheten. Vi har nu EU-anpassats också i synen på vad som är en acceptabel arbetslöshet. Återverkningarna syns i arbetslöshetsstatistiken.

Det finns olika förslag till att skapa fler jobb. De borgerliga partierna vill försämra villkoren för arbetslösa. De vill lägga ansvaret för arbetslösheten på den enskilde som har förlorat jobbet i stället för på politiker och arbetsgivare. Det är en rå och cynisk politik.

Vi står för en annan politik. I den vårbudget som riksdagen ska besluta om satsar vi mer pengar på att bekämpa arbetslösheten och skapa nya jobb samtidigt som mer pengar tillförs välfärdssektorn i kommuner och landsting. Det är naturligtvis inte tillräckligt, men det är en helt annan väg än den som anvisas av högern.

I arbetslöshetens kölvatten ser vi också hur otryggheten på arbetsplatserna ökar. Lagen om anställningsskydd förmår inte längre skydda anställda från godtyckliga uppsägningar. I stället för turordningsregeln sist in, först ut har företagen tagit chansen att själva avgöra vilken personal som ska få behålla jobben vid nedskärningar. De som drabbas är oftast de sjuka, de arbetsskadade, de fackligt aktiva och andra som företaget inte vill behålla. Arbetsrätten är en väsentlig del av den svenska demokratin.

I det gamla Sverige där löntagarna var maktlösa på jobbet var man också i underordnad ställning i samhället. Klassamhället genomsyrade varje vrå av en människas liv. Därför har utvecklingen av arbetsrätten och de fackliga rättigheterna varit en viktig del av kampen för demokrati.

Herr talman! 1906 beslutade riksdagen att införa högre lön för manliga lärare. För detta beslut hade man tre argument: män har dyrare vagnar, män måste anlita mer hjälp i hushållet, och män måste kunna försörja en familj.

I dag, nästan hundra år senare, är det förhoppningsvis inte någon riksdagsledamot som anser att riksdagen ska fatta beslut om att män ska tjäna mer än kvinnor, men dessvärre behövs det inga sådana beslut.

Trots jämställdhetslagar och vackra löften minskar inte lönegapet mellan kvinnor och män. Den grundläggande orsaken till det är den ojämlika fördelningen mellan det betalda och det obetalda arbetet samt den könssegregerade arbetsmarknaden.

Kvinnor och män arbetar i genomsnitt lika många timmar per vecka, men vi män får betalt för 58 % av vårt arbete medan kvinnor endast får betalt för 42 % av sitt.

Kvinnor förlorar ekonomiskt på att gå in i relationer med män. De kvinnor som inte lever med män tjänar mer än sammanboende och gifta kvinnor. Orsaken är framför allt att sammanboende kvinnor deltidarbetar i mycket högre utsträckning. Då påstår en del att det beror på att kvinnor tar större ansvar för barnen. Men det är lika sant att säga att kvinnor går ned på deltid även för att ta hand om männen. För även sammanboende kvinnor utan barn tjänar betydligt mindre än vad ensamstående kvinnor gör.

Det är beklämmande att det ska se ut så här 2004. Det visar att de värderingar som låg bakom 1906 års beslut om att höja de manliga lärarnas löner lever kvar. Det här måste få ett slut. Vi måste med kraft bekämpa den ordning som exploaterar kvinnors arbete och som upprätthåller kvinnors underordning.

Patriarkatet är inte bara orättvist och odemokratiskt. Det står i vägen för samhällsutvecklingen.

Därför måste vi fördela det betalda och det obetalda arbetet rättvist och se till att vi har en lönebildning som bekämpar orättvisorna. Stat och kommun måste ges tillräckliga resurser för att kunna betala anständiga löner. Vi kan inte längre bygga vår välfärd på att kvinnor ska arbeta i offentlig sektor till låga löner. Det krävs en nationell kraftsamling mot lönediskrimineringen av kvinnor.

Vänsterpartiet vill medverka till en sådan kraftsamling. Vi vill skapa ett samhälle där jämlikhet, rättvisa och solidaritet råder.

(Applåder)

Anf. 50 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Av naturliga skäl har EU diskuterats mycket här i dag. Jag tänker också ta upp den frågan, men jag ska börja med det som händer i Sverige.

Oavsett vart jag reser i vårt land så möter jag en oro omkring vad som håller på att hända i vårt land: Vart är vi på väg? Det är föräldrar som är oroliga över barnomsorgen, föräldrar som är oroliga över skolan. Det är också människor som är oroliga över äldreomsorgen och ser hur personal får springa benen av sig för att orka med de äldre i dag.

Det är också många frågor som handlar om varför de som vill jobba inte får den möjligheten i Sverige i dag. Hur kan ett samhälle tolerera att mer än en kvarts miljon människor just nu är sjukskrivna i Sverige? Och

hur kan det komma sig att vi har nästan lika många arbetslösa? Läger vi till den halva miljon människor som har skickats ut i förtidspension, i alltför många fall för att snygga till statistiken, ser vi att det är över en miljon människor som i dag förnekas möjligheten att bidra med sin kunskap och sin förmåga.

Oron för välfärden sträcker sig ännu längre än så. Enligt SCB:s undersökningar växer mer än vart sjätte barn upp i en fattig familj där man måste vända på varenda krona och där man inte vet om pengarna räcker månaden ut. Som en liten flicka sade till BRIS: Det är inget kul att inte veta om man har pengar till maten till sitt marsvin.

Framför oss tonar det fram en bild av ett samhälle där de sociala klyftorna blir allt större, där åtagandena i form av bidrag och utgifter har blivit så stora att de i dag börjar konkurrera med det som vi egentligen vill prioritera: lärare i skolan, sjuksköterskor i vården och vårdbiträden i omsorgen. Jag tycker att man måste ställa sig frågan: Är den generella välfärden verkligen generell i dag? Och vad menar vi med generell välfärd?

I dag verkar den enda måttstocken vara att kolla vem som har de högsta offentliga utgifterna och de största nya åtagandena. Därför har vi hamnat i en situation där vi, som många sagt i dag, på nytt lånar till välfärden, om än dolt genom att snylta på framtidens pensionspengar, men dock.

Är det generell välfärd att det finns flera tusen hemlösa bara i Stockholm, att 30 000 akademiker med invandrabakgrund inte får jobb som motsvarar deras utbildning, att bara varannan pojke med invandrabakgrund går ut gymnasiet inom fyra år? För mig är inte detta generell välfärd.

På många håll runtom i Sverige kan vi också se den regionala klyvningen väldigt tydligt. Och den går hand i hand med den sociala. Förtidspensionerna ökar på många håll runtom i Sverige och sjukskrivningar blir en buffert att ta till när man inte har någon arbetsmarknad att hänvisa till. Det visar också utfrågningen i socialförsäkringsutskottet i dag.

Runtom i vårt land knyter människor näven i fickan när de trots fagert tal förnekas möjligheten att faktiskt ta tag i sin egen situation, när det som beskrivs som investeringar i motorvägar i storstadsregioner plötsligt blir till regionalpolitik om det sker i Ragunda eller Vårgårda.

Den egna hembygden döms ut som samhällsekonomiskt olönsam. Det är ganska stora områden som i dag räknas som samhällsekonomiskt olönsamma. Människorna i de här områdena har bett om lika villkor och en ärlig chans, inte mer stöd och bidrag.

Runtom i landet är det också många som ställer frågan: Vi som betalar så mycket skatt, vart tar pengarna vägen egentligen? Och så säger de: Vi betalar gärna skatt, bara vi vet att det går till välfärden. Men vi undrar vart pengarna tar vägen.

De förtjänar ett svar, liksom de förtjänar ett svar på frågan vem som bär ansvaret. För det är klart att vi inte är nöjda. Någon måste ändå bära ansvaret för allt detta.

Jag riktar mig till statsministern: Vems är ansvaret för att det ser ut på det här sättet? Och vem bär ansvaret för den tilltagande sociala och regionala klyvningen i vårt land?

Fru talman! Det är mot den här bakgrunden man också ska se människors tveksamhet inför EU, som en misstro mot makten i allmänhet men också mot makten på avstånd i synnerhet. För när Stockholm är långt borta, då är Bryssel ännu längre bort.

På många sätt har de ökade klyftorna i Sverige kommit att sättas i samband med Sveriges inträde i EU. Det kanske är förklarligt därför att de inträffade samtidigt men också därför att det har varit bekvämt för nationella politiker att skylla nödvändiga och besvärliga beslut på EU. Men det betyder inte att sambandet är sant.

Därför är det viktigaste projektet i dag inte att undervisa människor om varför EU är bra utan att öka människors makt över den egna vardagen. Har man makt över den egna vardagen blir det inte så otäckt att utöva en del makt tillsammans med andra, som vi gör i EU. Men det är klart, om jag inte har kontroll över min vardag, om jag inte kan påverka mina barns skola eller om jag som småföretagare måste följa än den ena än den andra märkliga regeln från något statligt verk – då blir makten både avlägsen och skrämmande.

Jag tror på Sverige, för jag tror att vi kan göra saker annorlunda – att vi inte behöver 300 statliga myndigheter som reglerar våra liv i stort och smått, att vi inte behöver maxtaxor på dagis och i äldreomsorg för det kan vi sköta själva lokalt. Därför vill jag också att makten ska börja lokalt, i min vardag, vid köksbordet, hos min familj och i umgänget med mina grannar. Och när beslut behöver fattas politiskt vill jag att det ska ske så nära mig som möjligt, så jag kan få vara med och påverka och också utkräva ansvar.

Därför vill jag också flytta makt från staten till regioner och kommuner och vidare till människorna själva. Det är dags att myndigförklara medborgarna, i synnerhet när vi lever i en tid när vi är mer välutbildade än någonsin.

Om vi konsekvent decentraliserar makten i Sverige, om vi bygger vårt land efter federalismens principer om maktindelning, då blir det heller inte så skrämmande att vi fattar vissa beslut tillsammans i EU. Men det ska vara om rätt frågor. Miljön och brottsligheten måste vi ta hand om tillsammans i Europa, men snuset, Systemet och jakten på morkulla sköter vi själva bäst i Sverige. Och när det gäller dagis och omsorg klarar vi det hemma i kommunen.

Rätt beslut ska fattas på rätt nivå. Det ger också förutsättningar för att förbättra välfärden i vårt samhälle. Den verkliga tryggheten ligger ju inte i de högsta bidragen, som dessutom kan ändras från tid till annan, utan i förmågan att kunna försörja sig själv, att kunna ha en ekonomisk buffert och att kunna leva i ett samhälle där man tar ansvar för varandra. Det är också svaret på hur den generella välfärden måste se ut. Om vi ska klara av att ställa upp för dem som behöver samhället bäst, om samhället ska finnas där när vi råkar illa ut, då måste vi våga prioritera bort nya utgifter och nya bidrag till dem som redan har.

Därför vill jag använda den lokala makten för att formulera ett nytt välfärdsprogram för Sverige, där vi gemensamt diskuterar vad vi vill prioritera och där vi tar ett gemensamt ansvar för finansieringen, men där vi också tillåter en mångfald av olika välfärdslösningar – i offentlig regi, i kooperativ, i samfälligheter, i företag, i skolan, i vården och i omsorgen.

Att lägga makten över välfärden lokalt hos dem som berörs är det ena benet i en förnyad välfärdspolitik. Det andra benet måste vara att skapa resurser för välfärden. Vår välfärd har alltid byggt på ett livskraftigt näringsliv, på att människor vill starta och driva företag, på att det skapas jobb och pengar genom människors eget arbete. Det förtjänar att upprepas om och om igen: Vår välfärd bygger på att människor vill förverkliga sina egna idéer i sina egna företag.

Om vi är överens om det borde det också vara möjligt att komma överens om att skapa världens bästa klimat för småföretagare där utgångspunkten är att de vill driva företag, inte jobba som byråkrater, och där vi tror att de flesta faktiskt är ärliga och inte vill lura staten på pengar. Lyssna på företagarna här utanför Riksdagshuset! De vill bidra till tillväxten, bidra till att skapa jobb och därmed också bidra till välfärden.

Fru talman! Mitt Sverige är ett land där var och en får möjlighet att ta ansvar för sig själv och för andra. Att få behålla mer av den egna inkomsten är ett sätt att öka makten över vardagen. Därför vill jag sänka skatterna för dem med låga och vanliga inkomster. Vårdbiträden, handelsanställda, hantverkare ska kunna leva på sin egen lön och inte hänvisas till allehanda bidrag. Var och en ska ha makten över sin framtid och sina resurser och inte behöva be om allmosor med mössan i hand.

Dessa möjligheter att ta ansvar måste gälla var och en i vårt land. Vi måste ge möjligheter, men även ställa krav på att de människor som kan också ska få försörja sig själva. Sverige ska vara ett land där man kan förverkliga drömmar oavsett hudfärg, oavsett kön och oavsett var man bor. Sverige ska vara ett land som vi inte bara *vill* vara stolta över, utan som vi med rätta *är* stolta över i alla delar, och där alla medborgare är med och bidrar.

När vi känner oss trygga med att vi rustar vårt land för framtiden, att vi formulerar en hållbar välfärd för 2000-talet, känns heller inte Europa så skrämmande. Då kan vi, precis som Margot Wallström sagt, se att även andra länder i Europa är moderna välfärdsländer och att vi kan lära av dem och de av oss. Vi kan se att vi har något att bidra med i Europa och att vi behöver varandra. Även om de flesta besluten kan fattas hemma vid köksbordet, i kommunen eller i regionen finns det också frågor som vi måste samarbeta kring. I många fall är Sverige till och med för litet för att på egen hand ta tag i problemen.

På mindre än tre timmars flygavstånd från oss ligger Bosnien, och man behöver knappt ens sluta ögonen för att framför sig se de fasansfulla bilderna av etnisk rensning i Bosnien och Kosovo. Jag vill inte att detta ska hända igen. Jag vill inte att Europa på nytt ska behöva se människor dö i väntan på att vi politiker beslutar oss för att förhindra det.

Jag vet att många med mig vill att Europa ska kunna hantera konflikter på sin egen kontinent, att EU:s medlemmar ska kunna förhindra och stoppa konflikter och att vi inte ständigt ska behöva vara beroende av USA för vår säkerhet. Därför tycker jag att det är trevligt att vi i dag fått besked från de tre övriga borgerliga partierna om att de med stort intresse är beredda att ställa upp på en gemensam försvarsuppgörelse.

Precis som många andra oroas också jag över tillgången på olika slags droger i vårt land. Och jag accepterar inte att det förekommer slavhandel med kvinnor i Sverige. Jag kan inte som mamma och kvinna

acceptera att mina barn riskerar att mötas av mer och mer droger och att kvinnor dagligen utnyttjas av äckliga gubbar. Därför vill jag öka samarbetet inom EU. Polis, tull och åklagare måste få kraftiga instrument för att kunna hindra detta. Vi måste dessutom se till att vi kan behålla en restriktiv drog- och alkoholpolitik så att vi inte utsätter våra barn för de risker som droger och alkohol innebär.

Som västerbottning är jag stolt över min hembygd – på samma sätt som var och en i kammaren är stolt över sin. Jag njuter av de stora tysta skogarna, av tillgången till ren luft och rent vatten samt sund och säker mat. Och jag vill att mina barn ska kunna ha samma privilegium. Luftföroreningar stannar dock inte vid gränskontroller. De bryr sig inte om nationella gränser. Därför vill jag att Europa som nästa stora utmaning ska ta sig an miljön och formulera en gemensam europeisk miljöpolitik.

För mig är det en naturlig fortsättning på den gemensamma jordbrukspolitiken, som nu reformeras. Vi kan också utnyttja jordbruket som en resurs i omställningen till en uthållig utveckling. Det förutsätter emellertid att även vi i Sverige tar vårt ansvar och ger det svenska jordbruket möjligheter att på konkurrenskraftiga villkor producera sund och säker mat och alternativa bränslen samt skapa ett levande kulturlandskap. Det beskedet kan ges till den LRF-stämman som just nu pågår.

Den gemensamma miljöpolitiken måste bygga på att vi inte låter länder smita undan sitt miljöansvar. Därför behöver vi fatta beslut om gemensamma skatter för miljöförstöring, och därför måste det arbete få fortsätta som vår Europaparlamentariker Karl Erik Olsson lagt ned på lagstiftning för sundare och säkrare mat.

Jag vill minska koldioxidutsläppen. Jag vill ha ett renare Östersjön. Jag vill att mina barn ska kunna andas frisk luft. Därför vill jag ge mer makt till EU att agera i miljöfrågor.

Jag vill också garantera rörligheten för varor, kapital, tjänster och för alla människor i Europa. Jag är självfallet oerhört glad över att vi för Sveriges del slapp övergångsregler, men nu handlar det om att garantera den fria rörligheten även för tjänster. Naturligtvis ska vi granska det förslag som finns, men att vi ska ha ett tjänstedirektiv som ger möjligheter också till en sådan rörlighet är alldeles självklart.

För att kunna göra detta – att bevara freden, garantera den fria rörligheten och värna miljön – måste EU koncentrera sig på de viktigaste frågorna. EU behövs för hanteringen av stora och svåra frågor, men vardagen klarar vi bäst själva. EU behöver bli smalare men också vassare.
(Applåder)

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Maud Olofsson talar om generell välfärdspolitik och använder ordet "allmosor" som en omskrivning för "bidrag".

Det mesta av den generella välfärdspolitiken handlar om ersättning vid sjukdom, ersättning vid arbetslöshet, pensioner, extra pensioner till dem som inte orkar arbeta för att de är sjuka. Det är inga allmosor. Det är rättigheter i ett civiliserat samhälle. Centerpartister har aldrig uttryckt sig om den generella välfärden på det sätt som Maud Olofsson nu gör.

Ni har ett inslag i er ekonomiska motion som är av sådant slag att stora skattesänkningar ska betalas med reduktioner i välfärdssystemen. Bland dem som är utan försörjningsansvar hittar vi ofta just de männi-

skor som har de sämsta ekonomiska förutsättningarna. 70 % av dem som får socialbidrag i Stockholm har inte försörjningsansvar. Nu ska de vid sjukdom och vid arbetslöshet få kraftigt reducerade ersättningar för att Centern och Maud Olofsson ska kunna sänka skatterna.

Mot den bakgrunden vill jag fråga: Hur ser tanken ut bakom en sådan politik? Det skulle vara intressant att få höra.

Anf. 52 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Det finns en ideologisk skillnad mellan socialdemokratin och Centerpartiet. Vi tror nämligen att människor vill försörja sig själva på eget arbete och egen lön. Därför är det viktigare för människor att kunna ha mer kvar i plånboken, trots att man har låg lön, så att man kan klara sig själv.

Jag vet inte om statsministern har försökt pröva på att få olika bidrag. Det är inte kul. Det är mycket roligare att kunna ha en lön som man kan leva på och försörja sig själv och sin familj.

Vi talar om den generella välfärden. Är det generell välfärd när vi har tusentals hemlösa i Stockholm, psykiskt sjuka som inte får vård och gamla som lämnas utan tillsyn? Är det generell välfärd?

Är du stolt över den välfärd vi har i dag? Måste vi inte se till att prioritera dem som verkligen har det svårt och dem som är svaga?

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det var inte vad det handlade om. Vi är alla upprörda över revorna i välfärden. Centerpartiet presenterar en idé. Det är inte bidrag man söker för att komma över några pengar. Det är ersättningar som man får när man är arbetslös, sjuk eller förtidspensionär. Centern har kommit på tanken att det ska vara särskilt låga ersättningar till dem som inte har försörjningsansvar.

Det finns väldigt många ensamstående som har en sådan situation. Det är ofta en person i hushållet som bär hela den ekonomiska bördan för sitt eget hushåll och har små ekonomiska resurser utan försörjningsansvar. Det är på den gruppen som Centern ska göra besparingarna i sjukförsäkringen och i a-kassan för att finansiera sin skattesänkning.

Hur tänker Centern? Försök nu inte att ta bort fokus från just den här frågan. Det är en grundbult i hela den generella välfärdspolitiken att man inte särbehandlar människor. Varför ska just de som inte har försörjningsansvar få lägre ersättning vid sjukdom och arbetslöshet? Vad är det för idé som Centern har kommit fram med? Hur hänger det ihop?

Anf. 54 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag förstår om statsministern vill fokusera på bidragen. Det gör Socialdemokraterna alltid. För mig är det viktigare att människor kan försörja sig själva. Vi har två helt olika ingångar.

Sedan tror jag att statsministern har missat hela 90-talet. Vilka är det som har fått stå emellan? Jo, det är barnfamiljerna. Det är de som har haft det svårt. Det är därför vi också försöker skydda den gruppen även i de sociala försäkringssystemen. Det är dem vi försöker skydda. Det är de som har haft det svårt.

Vi ser helt olika bilder. Det är helt klart att det är på det sättet. Jag kan inte respektera en syn där den generella välfärden i första hand går till dem, sådana som du och jag, som har det bäst.

Prot. 2003/04:121
25 maj

Partiledardebatt

Anf. 55 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det intressanta med Maud Olofsson är att hon säger att man ska skapa arbete så att människor kan försörja sig och inte vara fast i arbetslösheten. Jag vill gärna se den riksdagsledamot som skulle protestera mot det. Jag tror inte att det finns någon.

Problemet med Centerpartiets politik tillsammans med de andra borgerliga partiernas politik är att ni lägger ansvaret för arbetslösheten på dem som drabbas av den. Genom sänkta nivåer ska man säga åt de arbetslösa: Det är ert eget fel. När ni förlorar jobben ska ni drabbas av sänkta ersättningsnivåer. När ni blir långtidssjuka ska ni få lägre ersättningar. Det är ert eget fel.

I stället borde vi tillsammans kämpa för att skapa jobb och samtidigt se till att de som ändå drabbas av arbetslöshet eller av långtidssjukdom får bra villkor för att kunna komma tillbaka i arbete. Men er politik motverkar det syftet. Er politik skärper klass- och könsskillnaderna och motsättningarna i landet.

Det innebär att vi får svårare att hålla ihop ett samhälle där också de som har drabbats av arbetslöshet eller sjukdom känner sig hemma i en samhällsgemenskap.

Anf. 56 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har full förståelse för att Lars Ohly inte vet hur arbete skapas. I stora delar av ditt liv har du väl fått ut lön från någon annanstans. De som står här utanför riksdagshuset i dag skapar arbete. De anställer människor så att de kan betala skatt till välfärden. Det är så det hänger ihop. Ju fler vi kan få att göra det i vårt land, desto bättre välfärd kan vi ha.

Varför är det fel att sänka skatten för låginkomsttagare? Varför ska de betala världens högsta skatter? Varför är det de handelsanställda, under-sköterskorna och biträdena som ska betala de höga skatterna till välfärden? För mig håller det inte ihop.

Det sista är: Vi låser fast människor i bidragssystem med den politik som ni har.

Anf. 57 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Logiken är väl inte så där glasklar. Hur skapas de nya jobben genom att de arbetslösa får minskade ersättningar? Jag tror tvärtom att vad vi får är ett samhälle där människor som drabbas av arbetslöshet utan egen förskyllan också kommer att få svårare att ta sig tillbaka till samhället igen. Vad vi får är ett samhälle där sjuka och arbetslösa ses som problemen, inte sjukdom och arbetslöshet. Det är en människofientlig politik.

Vad Maud Olofsson står för är ett samhälle där klasskillnader och könsskillnader förstärks. Det skulle du aldrig våga säga, Maud Olofsson. Det är en politik som naturligtvis inte en människa skulle rösta på. Men det är effekterna av de förslag som Centerpartiet lägger fram. De effekterna låtsas ni inte om. Det är en människofientlig politik.

De människor som vill ha ett arbete och en lön att leva på kommer knappast heller att gynnas av de skattesänkningar som sker. De gynnar alltid de högavlönade mest. De innebär samtidigt att vi måste skära ned på annat. Era skattesänkningar leder till nedskärningar i välfärdssystemen och de offentliga system som ser till att människor har någorlunda rättvisa och jämlika villkor.

Det är en politik som inte leder till fler jobb, inte leder till ökad rättvisa utan bara skapar nya problem.

Anf. 58 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Men snälla Lars, någon måste anställa de människorna så att de kan få någon lön. Det gör företagare. Jobben kommer inte från himlen.

Det andra är: Om vi sänker skatten för dem med låga och normala inkomster får de mer kvar att leva på. Det tjänar alla på. Du har sänkt skatten för höginkomsttagarna, inte jag.

Anf. 59 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Vi står i ett läge efter en lång konjunkturnedgång och en djup konjunktursvacka i världsekonomin där det sakta börjar vända lite grann uppåt. Det är ett läge där svensk ekonomi står väldigt stark. De svenska företagen har goda förutsättningar, en kraftigt förbättrad produktivitet utveckling och goda förutsättningar att växa och utvecklas.

Orosmolnen som finns på himlen gäller konflikterna runtom i världen. Det gäller framför allt den amerikanska krigsekonomin som befinner sig i stark tillväxt. Den måste man sätta en hel del frågetecken för. Konflikterna i Mellanöstern, med den amerikanska inblandningen, vet vi inte vart de tar vägen. De tortyrbilder vi har sett från Irak fördjupar konflikterna.

Vi har till och med exempel här hemma i Sverige som TV 4 går igem och avslöjar. Den amerikanska säkerhetstjänsten hämtar människor och för dem till fängelse och tortyr utan rättegång och domstol även från Sverige. Jag vill ställa en fråga till statsministern: Är det verkligen acceptabelt att en sådan sak får ske i Sverige?

Tillbaka till ekonomin. Vi har haft en demonstration i dag här på Mynttorget utanför Riksdagshuset. Det handlar om företagare, entreprenörer och deras villkor. Sverige behöver fler företag och fler företagare. Det är entreprenörerna som är hoppet för oss alla som vill se utveckling och förändring inom många områden.

Det är entreprenörerna som ska skapa det nya och lösa problemen. Förvaltarna behövs också. Men just entreprenörerna ska göra världen till en lite bättre plats att leva på. Det är snarare de än vi politiker som gör det viktigaste jobbet.

Vi gröna har ett brett samarbete med Socialdemokraterna om den ekonomiska politiken. Jag tycker att vi har gjort ganska mycket bra saker de senaste åren trots ett besvärligt läge. Men när det gäller entreprenörskap och företagsklimat skiljer politiken sig lite grann.

Det behövs en förändring, anser vi. Vi vill ha en förändring när det gäller skatter, regler och konkurrenskraft för svenska företag. Vi har drivit igenom beslut i riksdagen som innebär en granskning av det enorma regelverket, och nu pågår den översynen. Vi har drivit fram en-

klare regelverk för aktiebolag som inte finns på börsen. Små företag behöver andra och färre regler. Vi har ensamma pekat på riskerna med den nya förmånsrättslagstiftningen som gör att små företag ofta förlorar möjligheterna att få lån, att växa och att utvecklas. Till slut fick vi med oss en del av borgarna på det här. Men kd gjorde ändå upp med Socialdemokraterna och Vänstern, och nu ser vi problemen med beslutet. Över hela Sverige har bankerna stramat åt kreditgivningen. Man säger till och med upp befintliga lån, vilket gör att konkurserna och arbetslösheten ökar för småföretag. En av de viktiga frågorna i dag handlar just om bättre tillgång till både lån och riskvilligt kapital för små företag.

I den nya gymnasieskolan är det Miljöpartiet som har drivit fram ett nytt program med en ny och bredare lärlingsutbildning, som kommer snart. Det kommer att vara en viktig satsning för att få fram nya entreprenörer i framtiden.

I helgen har Miljöpartiet samlats i Ronneby. Huvudtemat där handlade om att riva EU:s murar. I dag skapar EU fattigdom, svält och arbetslöshet i tredje världen genom sin destruktiva jordbrukspolitik och sina exportsubventioner. Murarna runt vår del av världen består av handels hinder mot de fattiga länderna och ett alltmer utstuderat stopp för flyktingar att komma hit. Varje dag dör människor i sin kamp för att komma över de här murarna och taggtråden in i EU.

En grön politik innebär stora förändringar. Vi kan inte längre lägga skattepengar på att göda storföretagen på de fattigas bekostnad. Vi måste stå upp för en mer human flyktingpolitik. Vi måste också ha en mer radikal miljöpolitik. Det gäller inte bara här i Sveriges riksdag utan det gäller i EU-parlamentet och i världens alla parlament. Vi måste ha det för att möta de stora globala miljöproblemen.

I referaten från förhandlingarna om den nya konstitutionen, som jag har tagit upp här i dag i några sammanhang, skrev flera danska tidningar nyligen att Danmark är på väg att förlora slaget om att alla länder ska garanteras en egen kommissionär. Där sägs också från den danska regeringen att Sverige har gett upp kravet, och inte längre är med och driver frågan om att alla ska ha en kommissionär i EU. Jag skulle vilja be statsministern att reda ut frågan, för uppgifterna förvånar mig. Är uppgifterna från den danska regeringen sanna?

Hur kan förresten statsministern gå med på att det ska stå i vår grundlag både att EU ska ha ett gemensamt försvar och att vi ska rusta upp och lägga mer resurser på vårt nationella militära försvar? Här hemma diskuteras vi just nu minskningar. Här är vi överens om att det är nödvändigt; vi kan inte ha samma kapacitet som under kalla kriget. Till och med militärledningen håller med om att vi kan minska kostnaderna eftersom vi inte längre ser några militära hot.

Forskningen visar att de länder som har valt att ha med det egna folket i beslutsfattandet genom folkomröstningar om de nya traktaten och förhandlingarna i EU får upp sina frågor på dagordningen i större utsträckning. De lyckas också driva igenom sina krav mer än andra när de förhandlar. Danmark och Irland är de bästa exemplen på detta. En svensk folkomröstning skulle ge oss en bättre förhandlingsposition. Vi skulle kanske kunna få igenom ett rejält undantag för den svenska alliansfriheten och alkoholpolitiken, till exempel.

Man kan säga att det här med konstitutionen inte hör hit – i alla fall hör det inte ihop med det val som ska ske om några veckor, den 13 juni. Man kan hävda att det egentligen handlar om ett val som i första hand står mellan Moderaterna och Socialdemokraterna. Men hur trovärdigt blir det när det nästa dag rapporteras om att just de här två partierna är de i Europaparlamentet som röstar allra mest lika av alla? Moderater och socialdemokrater är tyvärr överens både här hemma och i Bryssel när vi diskuterar EU-frågor.

Jag har en sak som jag vill säga till medborgarna runtom i Sverige, från Ystad till Haparanda: Det är dags att vakna nu! Kliv upp från soffan och använd din rösträtt! Vi ska vara stolta över att vi alla, åtminstone denna dag, den 13 juni, är värda lika mycket och att alla har var sin röst – stor som liten och vacker som ful.

Alla ni som inte vill att det i vår grundlag ska stå sådana vansinnigheter som att vi ska satsa mer på det militära försvaret, alla ni som inte vill att det i vår grundlag ska stå att vi i unionen ska ha ett gemensamt militärt försvar, alla ni som inte vill att svenska soldater i unionens namn ska kunna stå där i krig som USA i Irak utan ett FN-mandat i ryggen, alla ni som inte vill att det ska stå i vår nya grundlag att EU-lag alltid har företräde före svenska lagar, alla ni som inte vill ha en EU-president och en EU-utrikesminister, alla ni som inte vill att EU ska bli en federal stat och en supermakt som utmanar USA – nu är det dags att reagera!

Makthavarna i Sverige vill att det svenska folket ska stå vid sidan av och titta på. De vill inte att ni ska få en chans att säga vad ni tycker om den nya konstitutionen – vår nya grundlag. Därför är den 13 juni din enda chans att säga din åsikt. Ta den chansen! Är vi tillräckligt många så kommer det att leda till att politiken ändras, till att konstitutionen ändras eller till att vi trots allt får en folkomröstning om frågan i Sverige.

Jag har en sak som jag vill säga till just dig. Vakna! Gnugga dig i ögonen! Sätt dig upp och tänk efter lite grann. Det är ingen, jag säger ingen, som bryr sig om en löjlig soffprotest. När dagen är slut är det bara de inlämnade rösterna som räknas. Om inte du hade varit med i fjol så hade vi haft euro i stället för kronor i Sverige i dag. Det vet du lika bra som jag. Därför är det dags att ta upp den knutna näven ur fickan och greppa en valsedel. Ta gärna en med gröna namn – då får du en bra och tuff miljöpolitik på köpet. Det behöver både du, Sverige och världen. Vi ses i vallokalerna.

(Applåder)

Anf. 60 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag tror att publiken som har lyssnat på Peter Eriksson tror att de nu har lyssnat på en företrädare för oppositionen – en person som vill göra mycket annat i Sverige och som vill förändra mycket. Det saknades någonting i bekännelsen från Miljöpartiet och Peter Eriksson. Det var svaret på varför ni är dörrmatta åt Socialdemokraterna.

Varför har Peter Eriksson släppt fram Göran Persson till statsministerposten? Varför väljer ni alltid Socialdemokraterna och möjliggör deras maktinnehav? Det förminskar på något sätt allt det som du säger att du vill göra när det som du de facto gör i den här kammaren är att ge maktpinnen och styrpinnen åt Göran Persson.

Anf. 61 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Det finns någonting som skulle kunna vara värre, och det är att vara dörrmatta åt Fredrik Reinfeldt och Moderaterna.

Vi har haft ett ganska långvarigt samarbete med Socialdemokraterna. Det har inte varit riktigt på lika villkor. Vi har lämnat över regeringsmakten, kan man säga, till Socialdemokraterna. I stället har vi i förhandlingar fått igenom rätt så mycket grön politik.

Detta sätt att samarbeta har betydande brister, framför allt ur demokratisk synvinkel. Svenska folket vet inte riktigt vem som egentligen sitter i majoritetsställning och vem som egentligen regerar landet. Olika partier som inte sitter med i regeringen har stor påverkan. Jag tycker att majoriteten i grunden helst borde sitta i en regering. Så är det, och det tror jag att de flesta statsvetare i Sverige håller med mig om.

Men vi kan inte göra det till priset av vilken politik som helst. Jag tror att samarbetet är på väg att nå sin ände. Men jag tror att ett liknande samarbete med Moderaterna, med den utgångspunkt som finns i Moderaternas budget i dag, skulle bli väldigt svårt. Det skulle handla om betydande nedskärningar för just de fattigaste, de som är sjuka och arbetslösa i det här landet. Jag tror att det skulle skada Sverige på ett sätt som inte jag vill vara med om.

Anf. 62 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Det var slagfärdigt, Peter Eriksson, men skillnaden är ju den att vi inte gör andra till dörrmattor när vi samarbetar, och det har Moderaterna visat i handling. Vi ger också utrymme åt andra. Ni möjliggör socialdemokratins makt i dag. Även om det du sade var roligt, så gav du också väldigt tydligt besked om varför det inte blir så mycket av den politik som du pratade om i början om hur tillväxten ska få fart, även om er kongress nu är emot det, hur vi ska få fler jobb via företag som växer och allt det du sade. Men folk där ute undrar varför det inte händer någonting. Det var det de sade här utanför på demonstrationen: Vet hut – fatta beslut! Det är det du inte gör, Peter Eriksson. Du har valt Göran Persson. Det är därför det inte händer någonting.

Anf. 63 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag väljer hellre ett samarbete med Göran Persson än ett med Fredrik Reinfeldt som läget är i dag. Jag tror att det skulle kunna vara annorlunda, men då räcker det inte bara med att ta bort underskotten i budgeten. Då måste man också vara beredd att ändra många andra delar av politiken. Man måste vara beredd att föra en helt annan och betydligt mer solidarisk politik som också tar hänsyn till de utsatta i samhället på ett helt annat sätt än vad Moderaterna gör i dag. Därför finns det stora klyftor mellan en grön politik och en blå politik i den form som Fredrik Reinfeldt står för.

Anf. 64 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska bara svara Peter Eriksson på några EU-frågor. Däri ligger också indirekt en förklaring till att vi inte samarbetar i regeringsställning. En regering har två fundament. Det ena är den inrikespolitiska tryggheten. Det är ekonomi, arbete och välfärd. Det andra är landets

utrikespolitiska trygghet, relationen till omvärlden och inte minst internationellt samarbete.

I den första delen har vi en växande samsyn. I den andra delen står vi långt ifrån varandra. En regering måste vara av samma uppfattning om den ska kunna regera. Annars blir det ett diskussionsforum av det slag vi har sett konturerna av här i dag när vi har testat andra partier i kammaren på var de står i ekonomisk politik.

Det blir naturligtvis en svensk kommissionär. Det förslag som tröskats i konventet är vår position. Om det sedan ser ut så om 20 år vet jag inte, men det beslut som nu kommer att fattas innebär att det blir ett land – en kommissionär.

Jag tycker inte om formuleringen om att EU kan utvecklas till ett försvarssamarbete, Peter Eriksson. Där håller jag med dig. Vi har sett till så att vi har en vetorätt där. Det ska vara enhällighet omkring de besluten. Det är viktigt för oss. Det skrämmer mig lite att ett av de partier som traditionellt har stått för alliansfriheten i Sverige är berett att släppa den vetorätten, nämligen Centerpartiet. Det kan vi komma tillbaka till i nästa replikskifte.

Vi tänker inte ge oss in i ett samarbete i Europa som resulterar i att någon annan fattar beslut om militära insatser som rör svensk trupp. Det förbehåller vi oss själva i den här kammaren att göra, nu och i framtiden, om socialdemokratin har någonting att säga till om.

Anf. 65 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller den här militära frågan, alliansfriheten och vad som står i konstitutionen vill jag säga att det inte bara står att man *kan* utveckla ett gemensamt militärt försvar någon gång i framtiden. Nu står det i förslaget att man *ska* göra det. Dessutom står det att de olika länderna ska rusta upp sitt militära försvar. Det ska finnas ett slags övervakningskontroll av detta där man kontinuerligt granskar att de olika länder gör det. Står statsministern bakom dessa skrivningar?

Anf. 66 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Satsningar på ett militärt försvar beslutas i Sveriges riksdag, nu och framtiden. Vi tänker inte ge ifrån oss den typen av beslut. De hör hemma här. Det är ingen som kommer att överge enhällighet i det beslutsfattandet om vi får bestämma.

Jag tycker inte heller om den där formuleringen om vart unionen syftar långsiktigt. Den gillar jag inte. Där har jag samma uppfattning som Peter Eriksson. Nu har vi förhandlat fram de här andra skrivningar som gör att vi skyddas genom enhälliga beslut omkring försvars- och utrikespolitiken. Det är så vi har löst det problemet. Det är ingen idealisk formulering. Det tycker jag verkligen inte.

Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ärade kammarledamöter! Tack för i år och för den första halvan av mandatperioden! Det har varit framgångar och motgångar. I mitt anförande ska jag uppehålla mig vid två saker, nämligen det kommande EU-valet och även en bedömning av det inrikespolitiska läget mot bakgrund av de kontrollfrågor jag har ställt under debatten omkring regeringsalternativets ekonomiska politik.

Först har vi EU-valet. Jag är statsminister, men jag är framför allt socialdemokrat. Jag drivs av värderingar om jämlikhet, rättvisa, solidaritet och arbete åt alla. Dessa värderingar bär jag med mig i regeringsarbetet. Jag tar med dem in här i kammaren i en partiledardebatt, och jag har med mig värderingarna när jag reser till toppmöten i Bryssel. Var jag agerar bärs jag av mina grundläggande värderingar. De är politikens drivkraft. Det är de som ger lyster och lust åt det vi ägnar oss åt. När de försvinner blir det ett trist förvaltande. Om vi inte vågar bryta idéerna mot varandra försvinner också spänsten i den politiska debatten.

Jag blir lite orolig när jag ser den oerhört försiktiga debatt och diskussion som förs framför allt från Moderaternas sida. Man lägger sig så nära socialdemokratin som möjligt för att inte hamna i ett läge där vi får en ordentlig debatt. Vi vet ju att de står för en annan politik i Sverige och i Europa. Det visar sig om inte annat när de får regera.

Europaparlamentet är ett parlament som vi kan ha många synpunkter på, och det är många av oss som har haft det genom åren. En sak är uppenbar, parlamentets betydelse växer. Det är 732 ledamöter som ska utses, och 19 ska vara från Sverige. Vilka 19 som ska representera oss avgör vi i ett allmänt val senast på valdagen den 13 juni. Men det går också bra att börja poströsta i morgon.

Jag vill ha ett EU, en Europaunion, som är ett samarbete mellan självständiga stater. Jag vill inte ha en federation. Jag vill inte att EU ska utvecklas till en superstat. Jag vill att EU ska drivas ytterst av den diskussion som finns i nationella parlament. Verkligt viktiga beslutsforum vid sidan om parlamentet kommer de europeiska råden att vara. När vi åker till råd för att fatta beslut går vi först hit till riksdagen och hämtar direktiv om i vilken riktning vi ska driva frågorna.

Det där är kanske ibland en ordning som är svår att förklara, men den är enligt min uppfattning nödvändig att behålla. Går man över gränsen i vissa grundläggande frågor, av typen beskattning och försvars- och utrikespolitik, byter unionen karaktär från att vara ett mellanstatligt samarbete till att bli en federation, en superstat.

Det kan tyckas populärt att säga att vi ska ha miljöskatter på europeisk nivå, men om vi börjar med att fastställa skatter på ett område med hjälp av Europaparlamentet, hamnar vi snart på fler sådana områden där skatter ska fastställas. Då har vi fått ett parlament som sitter i Bryssel och beskattar Europas folk. Sakta men säkert byter då unionen karaktär.

Vi svenska socialdemokrater vill inte ha en sådan utveckling. Vi vill själva besluta om vår välfärd och våra skatter i Sveriges riksdag. Här hör besluten hemma. Det är samma sak med försvars- och utrikespolitik. Det är viktigt att säga att Sveriges utrikespolitiska linje bestäms av regering och riksdag ansvarsfullt inför Sveriges folk. Flyttar vi de besluten till Bryssel får vi på samma sätt en utveckling som liknar federationens, superstatens. Därför måste vi stenhårt hålla fast vid att beslut om försvars- och säkerhetspolitik tas med hjälp av enhällighet.

Jag blir orolig, och jag hoppas att jag hörde fel när Centerpartiet, som är en gammal anhängare av svensk alliansfrihet och en gång i tiden också neutralitetspolitik, nu säger att man ska överge vetorätten, som man säger, i försvars- och utrikespolitiken. Det innebär ju att man öppnar för majoritetsbeslut inom försvars- och utrikespolitikens område som gör att Europeiska unionen kommer att börja utvecklas till en självständig stats-

bildning, där det kan ingå stater, exempelvis Sverige, som har en radikalt annorlunda uppfattning i en utrikespolitisk fråga men får finna sig överflyglad av att andra fattar beslut å våra vägnar om sådant som är grunderna i en nationalstats ansvarstagande.

Där vill vi inte vara med. Jag hoppas att Centerpartiets ledare där har uttryckt sig oklart och kan korrigera den saken inför kammaren. Om så inte är fallet har någonting stort skett i positionsförändring i ett av riksdagens äldsta partier.

Sedan säger en del att man vill ha ett smalt men vasst EU. Ja, vem vill inte ha vassa och kraftfulla politiska organ, men frågan är vad man ska vara vass omkring, och den som här lyssnar på vad man brinner för finner att det är lite olika saker. Lyssnar man på Moderaterna blir det äganderätten och villkor för kapital och företagande. Visst – det är viktigt. Lyssnar man på andra blir det miljöfrågor, och lyssnar man åter på andra kan det gälla brottslighet.

Mycket av det där tycker också vi är centralt, men vi vill ju också att Europaunionen ska vara med om att verka för socialt skydd för människor som arbetar i vår union. Vi vill inte att länder som har ett ambitiöst socialt skyddsnät ska se det brytas sönder genom att vi får en handelspolitik i en inre marknad som tar över dessa sociala åtaganden. Människovärdet är större än marknadsvärdet. Det gäller också i Europeiska unionen.

Höger står mot vänster. Solidaritet står mot egenintresse. Gemensamma insatser står mot det individuella. Vi känner igen skiljelinjen. Vi har sett den i svensk politik, vi har sett den i tysk politik, vi har sett den i fransk politik, vi har sett den i brittisk politik, vi har sett den i finsk och i dansk politik och så vidare. Därför att vi politiker bärs av värderingar, vi brinner för något och vi tror på något. Vi vill något, och i det sammanhanget har vi inte alltid samma utgångspunkter när vi drömmer om den framtid vi vill forma. Vi är präglade av vår egen uppväxt, vår egen bakgrund, präglade av vår egen sociala tillhörighet. På så sätt skapas ett politiskt mönster i ett nationellt parlament, och samma politiska mönster går igen i ett europeiskt.

Därför är valet den 13 juni ett val mellan höger och vänster, ett val mellan dem som vill använda politiken för att begränsa marknadens kraft och makt och dem som vill använda politiken för att ge marknaden och kapitalet större spelrum. Ni känner igen det. Ni har sett det förut. Det är den gamla motsättningen.

Så följ dina värderingar! Se till intressen och lyssna på den inneboende röst du hör som talar om var du hör hemma någonstans när du väljer värderingar. Rösta med hjärtat, har jag sagt. Hjärtat sitter till vänster.

Detta är EU-valet som jag upplever det. Det är inget konstigt, men det är farligt om det går snett, och det går fort om det går snett. Så därför: Var på din vakt när man säger att ett tjänstedirektiv inte är någonting – det underlättar bara frihandeln.

Som jag sade förut: Vi hade samma lätt sorglösa attityd omkring alkoholpolitiken efter förhandlingarna 1994. Vi skulle klara den, men vi har ju sett hur den har pressats tillbaka. I dag kunde jag läsa i tidningen att generaladvokaten säger att Apoteksbolagets monopol inte heller är förenligt med den inre marknadens krav. Vi skulle ju klara Apoteket också, har vi sagt, och jag hoppas att vi gör det. Men vi går inte på det

här en gång till. Vi har nu framför oss någonting som vi tror är nödvändigt. När vi ska reglera tjänstehandeln så att också alltför tjänster kan växlas över gränser ska det inte ske på ett sådant sätt att frihandeln drabbas av sociala skyddsnet, de rättviseanordningar som vi har byggt upp i vårt land. Dem slår vi vakt om.

Vi kanske får frihandel med sprit. Det var det ingen som drömde om, men vi vill inte ha frihandel med fackliga skydd och fackliga rättigheter, och vi vill inte ha frihandel med den offentliga sektorns vård, skola och omsorg. Var därför väldigt försiktiga när vi nu utformar tjänstedirektivet och skickar dem till Bryssel som har hjärtat till vänster och som gemensamt sätter andra intressen före marknadens krafter!

Så ser jag på valet. Gå därför och rösta! Ta ditt ansvar för framtiden! Forma Europa! Var med om att bygga vår gemensamma kontinent!

Inrikespolitiskt, fru talman – visst är det väl en fantastisk uppvisning som vi har sett här under eftermiddagen från ett moderat samlingsparti med nyvunnet ansvarstagande för budgetsaldot och med kvardröjande nonchalans mot rättvisefrågorna. Notera att det är förtidspensionärer och ålderspensionärer som betalar en del av Moderaternas skattesänkningar för att vi ska arbeta mer. Det måste ju vara en klen tröst för dem som förlorar sitt bostadstillägg att veta att det sker just därför att andra ska arbeta mer, men det är moderat logik.

Vidare över till ett folkparti som totalt underkänner den typ av granskning som Moderaterna har låtit sin egen politik gå igenom för att den ska vara ansvarsfull, över till Kristdemokraterna som bara viftar bort detta och säger att det är fel, och över till Centerpartiet som försöker – det ska sägas till dess försvar – hitta på någonting som gör att man får till stånd en finansiering av de stora skattesänkningar som man tar på sig. Men Centern snubblar och hamnar i en beskrivning av den generella välfärdspolitiken som allmosor och säger att den ska inskränkas på ett sådant sätt att de som inte har försörjningsansvar ska få lägre ersättningar. Utan försörjningsansvar är de allra flesta hushållen i Stockholm. Utan försörjningsansvar är 70 % av dem som får socialbidrag. Varför ska de när de blir arbetslösa och sjuka vara de som finansierar skattesänkningar för att få fart på Sverige? Det hänger inte ihop.

Vi ser fram emot hur en vilsen opposition efter tio år i en ökenvandring nu försöker kraftsamla sig för att vara ett alternativ till socialdemokratin och våra samarbetspartier inför valet 2006. Vi ser fram emot detta. Men nog vore det väl bra om man kunde samordna politiken något mer tydligt och synligt, så att man inte plötsligt får för sig på marknaden att de här fyra partierna kan komma i regeringsställning igen och det pekar diametralt åt olika håll en gång till. Då är vi tillbaka i budgetmoras, underskott, skenande räntor och allt sådant.

Nu beskriver man Sverige som ett misslyckat ekonomisk fall. Ni har hört det hela dagen. Exportrådet hade i går sitt möte. Exportrådet visar på enorma framgångar för svensk exportindustri. Vi har 500 miljarder kronor i överskott de senaste åren. Vi har 200 miljarder kronor i överskott i bytesbalansen just nu, någonting helt unikt för min politiska generation. Vi har aldrig upplevt det förut. Sverige är på väg att göra sig av med hela sin nettoskuld som nation. Det är en styrkeposition, och exporten går som tåget.

Däremot är det fortfarande för svag inhemsk efterfrågan. Nu börjar den ta fart. Vår allt överskuggande uppgift kommer under de år som ligger framför oss att vara att fortsätta anstränga oss att pressa ned arbetslösheten. Något viktigare finns inte för en socialdemokratisk regering. Någoting viktigare finns inte för ett samhälle som syftar till sammanhållning, till solidaritet och till en politik som förmår engagera människor till att inte enbart ta ansvar för sig själv utan också för samhället i övrigt och för kommande generationer.

Det är det politiken handlar om. Det är det vi brinner för, här i Sveriges riksdag, på klubbmötet med facket, på företagsmötet med industrorganisationen, på torgmötet eller, för den delen, i parlamentet i Bryssel, dit jag hoppas att vi skickar många människor med känsla för solidaritet och jämlikhet. Rösta på Socialdemokraterna den 13 juni!
(Applåder)

Anf. 68 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Detta är ju den position Göran Persson älskar: att stå och prata, länge, om hur alla andra partier har skött sig. Det delas ut en blomma och en liten tistel, lite beroende på hur Göran Persson tycker att våren har gått eller på hur det har varit den senaste hösten – allt för att det naturligtvis inte ska granskas vad det är socialdemokratin har gjort eller möjligtvis åstadkommit.

Jag tycker också att det var intressant det här att man skulle rösta så som man är född. Vet du, Göran Persson, jag tror att det möjligen var så, men det är allt mindre sant.

Jag föddes in i en familj utan överflöd, och jag räknar aldrig med att bli godsägare. Och jag kan säga dig, Göran Persson, att det är allt vanligare i Sverige att den typen av kopplingar inte längre finns. Det är ett nytt folk nu, ett nytt Sverige, som kan göra egna bedömningar utifrån självständigt tänkande. Vi släpper det där gamla nu, om att vi har fötts in i vissa strukturer som sedan alltid måste förbli. För mig är det utveckling, Göran Persson. Det känns som om du längtar tillbaka till någonting som var, precis som du hoppas på Moderaterna från förr.

Det är nya tider nu. Det är nya möjligheter. Och jag tycker att det vore bra om Göran Persson oftare än vad han gör låter det präglade sin budskapsgivning till Sverige och till denna riksdag.

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det var väl ändå en rätt märklig replik. Jag gjorde en bred genomgång av Europapolitiken och av svensk inrikespolitik, och särskilt på det område som ju har tilldragit sig mest intresse under våren: Moderaternas totala omläggning av sin ekonomiska politik. Och Reinfeldt föredrar att prata om min bakgrund. Den är känd. Jag är byggnadsarbetarson från Vingåker. Jag är omåttligt stolt över detta. Men jag är också Sveriges statsminister, och är om möjligt ännu mer stolt över detta. Jag vet varifrån jag kommer och vilka värderingar jag bär på.

Värderingar! Dem kan man dela med andra som har annan social bakgrund – självklart. Men det var inte det som var poängen i mitt anförande. Poängen var den omläggning ni har gjort av den ekonomiska politiken.

Det skulle vara intressant för mig att få höra hur Fredrik Reinfeldt nu motiverar varför Moderaterna vill ha 2 % överskott i offentliga finanser, det som under så många år har beskrivits som kollektivt sparande, av din företrädare Bo Lundgren som överbeskattning och av andra moderater som ett sätt att få svenska folket på de besparingar som de själva skulle ha. Det skulle det vara intressant att få en redogörelse för.

Och dessutom naturligtvis: Håller det ihop, det borgerliga alternativet, som du gör anspråk på att leda? Och var slutar den här diskussionen om det är på det viset att allting spretar åt alla håll? Välkommen upp i talarstolen!

Anf. 70 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag talade inte om Göran Perssons bakgrund – jag talade om min egen. Och jag vägrar acceptera en föreställning om att vi skulle vara låsta i vårt valbeteende via vilka familjer eller förhållanden vi har fötts in i. Bygg inte gamla konfliktlinjer i en ny tid, när människor inte upplever detta som relevant längre.

Det är sant att delar av vår ekonomiska politik läggs om, och att vi tycker att det är viktigt att plus och minus går ihop och att skattesänkningar är finansierade. Vi har också sagt att vi tycker att Sveriges skuldsättning är för hög, och därför kan vi tänka oss vissa överskott tills vi har kommit ned till det vi har sagt är vår målformulering, nämligen 40 % av bruttoskulden. Vi ställer inte upp på en evig överbeskattning av det slag som ligger i socialdemokratiens målformuleringar.

Jag är övertygad om att borgerligheten är väldigt sams kring uppfattningen att vi ska föra en politik som gör det mer lönsamt att arbeta och som får företagen att vilja satsa och växa i Sverige. Kring detta finns en bred borgerlig samsyn av ett slag som saknas totalt inom det vänsterblock som Göran Persson leder.

Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Och ändå är det så att detta vänsterblock, om man nu kallar det så, har åstadkommit en politik under de senaste tio åren som har gett Sverige en bättre utveckling än alla de länder som har haft högerregeringar i Europa. Så är det ju. Det är bara att gå till offentlig statistik.

Men vi ska bli bättre. Vi är stolta, men inte nöjda.

Jag har ingenting emot – självklart inte – att man omfattar samma värderingar fast man inte har samma sociala bakgrund. Socialdemokratin övergav idén om ett klassbaserat parti redan på 20-talet. Vi är ett idéparti.

Jag kan säga en sak till kammaren och till er som lyssnar där hemma. Socialdemokratin skulle aldrig komma på tanken att genomföra en stor skattesänkning, som nu Moderaterna gör, som betalas av dem som är arbetslösa, dem som är sjuka, dem som är förtidspensionärer och dem som är ålderspensionärer och har låg ålderspension, genom att man drar ned deras bostadstillägg. Det är så finansieringen av Moderaternas ekonomiska politik ser ut. Och det är klart att i detta ligger en värdering, Fredrik Reinfeldt, en värdering om att de som är fattigast, har det sämst ställt och har det svårast: för dem behövs lite mera piska. För andra som har förmögenheter behövs lite mera morot. Där ska man sänka skatterna.

Visst känns det väl lite cyniskt och på något sätt lite märkligt när man motiverar denna politik med att hela syftet är att få människor att arbeta

mer? Visst måste det vara märkligt för en förtidspensionär eller ålderspensionär att höra detta när man får sämre ekonomiska förmåner därför att Reinfeldt ska genomföra skattesänkningar för de bäst beställda? *Det* är värderingar. Det är om sådant politiken handlar, och det är om detta det står strid.

(Applåder)

Anf. 72 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! En röst med oändligt mycket större auktoritet i den ekonomiska debatten än RUT och Anders Borg yttrade sig häromdagen, nämligen IMF. Det var en förödande kritik över regeringens politik, den växande arbetslösheten, underskottet i statsfinanserna och framför allt bristen på tillväxtåtgärder. Jag noterar att statsministern inte berörde den kritik jag hade om hans vilseledande av svenska folket när det gäller Sveriges position i den ekonomiska välståndsligan.

Jag vill sluta med att säga att hade jag fått bestämma hade Göran Persson fått sin operation, för då hade vi haft en vårdgaranti här i landet. Jag hoppas att den går bra när den nu kommer.

Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är rörd över denna omtanke. Jag känner värmen strömma emot mig. Jag förstår hur folkpartisterna har legat och grubblat sig sömnlösa över mitt höftproblem. Tack, snälla Lars Leijonborg, för detta!

Jag lägger statistiken här i talarstolen, så kan du hämta den själv. Jag begick ett misstag: Jag sade Eurostat, och jag skulle ha sagt OECD. Därifrån hämtade jag mina siffror. Sverige har fjärde plats i Europa när det gäller BNP per capita.

Leijonborg har kommit undan lite lindrigt i dag. Det kanske han inte har gjort i och för sig, med tanke på att Folkpartiet just nu är hårt pressat. Det är helt uppenbart att det är ett parti som söker sin väg – letar efter sin tappade själ, skulle man kunna säga. Det leds av en person som kallar sig entusiast, som han själv kanske skulle uttrycka det.

Men det blir lite märkligt, Lars Leijonborg. Särskilt märkligt blir det när ni säger att den ekonomiska politik vi står för inte är ansvarsfull, när alla bedömare av det som ni har presterat säger att detta är det aktstycke, näst efter Kristdemokraternas, som är farligast för de offentliga finanserna. Det där får vi återkomma till så småningom.

Jag tänker inte släppa det här, därför att jag vet av bitter erfarenhet vad det betyder när folkpartister får hand om ekonomin. När man nu har tagit in Carl B Hamilton igen, denne erfarna gamle man från Finansdepartementet, att vara vägledande vid utformningen av motioner ringer en varningens klocka. Den debatten får vi återkomma till.

Tack ska du ha!

(Applåder)

Anf. 74 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag hinner bara säga en sak: När Folkpartiet var med och styrde Stockholms läns landsting fanns det en vårdgaranti. Då hade Göran Persson fått sin operation.

Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:
Fru talman! Och varenda krona Folkpartiet använde var lånad.
(Applåder)

Prot. 2003/04:121
25 maj

Partiledardebatt

Anf. 76 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Så har då statsministern sin vana trogen utifrån en upphöjd position recenserat omgivningen. Men väldigt lite har sagts om hur Socialdemokraterna själva har lyckats med maktutövningen tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag nämnde tidigare i mitt anförande en rad tillkortakommanden och misslyckanden. Det är till exempel att 1,1 miljoner människor står utanför arbetsmarknaden – lika många som krisåret 1993. Min uppfattning är att Sverige kan mycket bättre än det vi presterar i dag.

Göran Persson nämnde inte med ett ord alkoholpolitiken. Har Socialdemokraterna gett upp? Vad vill man? Har man några idéer?

Till sist, med anledning av diskussionen om tjänstedirektivet: Har Margot Wallström hjärtat till vänster?

Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Göran Hägglund, kanske med tanke på att det är första gången, har varit lite överdrivet spänd. Annars skulle han ha hört vad jag har sagt om alkoholpolitiken i flera repliker.

Poängen är den, Göran Hägglund, att jag gör kopplingen till tjänstedirektivet. Däri ligger en väldigt tydlig signal inför Europaparlamentsvalet. Se upp med dem som bara säger att det här med tjänstedirektivet ordnar sig, hur vi ska ha det med Systembolaget, Apoteksbolaget och Svensk Bilprovning, hur vi ska ha det med vård, skola och omsorg, hur vi ska ha det med kollektivavtalens ställning!

Vill man läsa dokumenten välvilligt kan det ordna sig. Men vi var med – Hägglund, jag och några andra – och läste dem på samma sätt när det gällde alkoholpolitiken 1994. Jag lägger inte skulden på någon. Jag kan bara konstatera att det inte blev som vi sade att det skulle bli. Det glider hela tiden. De krafter, högerkrafter, som finns i Europa sätter marknaden, den inre marknaden, före de sociala hänsynen.

Skicka inte fler till Bryssel, Göran Hägglund, som tycker att det är viktigare än att slå vakt om en restriktiv svensk alkoholpolitik, svenska kollektivavtal som skyddar de sämst ställda på arbetsmarknaden och en politik som också tar hänsyn till att det vi har byggt upp gemensamt i vård, skola och omsorg ska styras av politiska beslut och inte av marknadens krafter! Det handlar det om.

Sedan har Kristdemokraterna ett hårt internt arbete framför sig att få ihop en budgetmotion till hösten – den är utlovad – om hur ni ska finansiera alla de jättelika skattesänkningar ni nu har tagit över från Moderaterna. Där ska jag säga precis som Per Ahlmark sade en gång i tiden: Lycka till!
(Applåder)

Anf. 78 LARS OHLJY (v) replik:

Fru talman! Egypten är ett land där fångar torteras och utsätts för omänsklig behandling, där krigsrättegångar genomförs för att döma människor som är anklagade för olika sorters brott. Egypten är ett land

som Sverige normalt aldrig skulle avvisa någon till. Vi har nämligen skrivit på internationella konventioner som förbjuder oss att avvisa människor som hotas av just tortyr, omänsklig behandling och krigsrättegångar.

Trots detta avvisades två människor från Sverige i december 2001 till Egypten. För att minska riskerna för att de här människorna skulle utsättas för omänsklig behandling utverkade den svenska regeringen så kallade garantier av den egyptiska regeringen för att ingen tortyr skulle förekomma.

Nu har det avslöjats att tortyr har förekommit, att de här människorna har utsatts för en behandling som vi borde känna avsky inför. Det har också avslöjats att rättegången som skedde för den ene av dem genomfördes som en krigsrättegång, utan normal rättssäkerhet som grund. Dessutom har det avslöjats att avvisingarna till Egypten skedde med hjälp av amerikansk säkerhetstjänst och efter begäran från USA. Det är häpnadsväckande.

Har statsministern haft kännedom om det här? Anser statsministern att vi måste vänja oss vid att andra länders säkerhetstjänster agerar på svensk mark? Vilket ansvar har den svenska regeringen för den tortyr som de avvisade till Egypten utsattes för? Har statsministern dragit några slutsatser av de gjorda avslöjandena?

Anf. 79 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! På mig faller alltid ansvaret. I den meningen finns ingen tvekan.

Det här är svåra frågor. Det är en gränsdragning, en balansgång, mellan rättssäkerhet och kamp mot terrorism. Vi samarbetar i det senare fallet med utländska underrättelsetjänster. Vi fattar beslut baserat på saklighet som handlar om den farlighet vi anser att individer har för vår säkerhet och för andras säkerhet.

Ibland utlämnas folk, som i det här fallet, till länder där vi inte har fullt förtroende för rättssystemet. Då försöker vi skaffa oss garantier. Här har det uppenbarligen begåtts misstag och övergrepp i Egypten. Om så är fallet är det naturligtvis klandervärt.

Vi har försökt försäkra oss om att gå balansgången: kamp mot terrorism och bevarande av rättssäkerhet. Det är ingen lätt uppgift, men det är en nödvändig uppgift för en regering att försöka klara av.

Anf. 80 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Visst är det viktigt att bekämpa terrorismen. Det ska göras med alla tillgängliga medel men med rättssäkerhet och mänskliga rättigheter som grund. Sviker vi det har vi också sagt att kampen mot terrorismen ska bedrivas på ett sätt som gynnar terrorismen, för då visar vi att vi är beredda att ta till omänsklig behandling i kampen mot terroristernas ondska. Det kan aldrig vara acceptabelt.

Det kan aldrig vara så att rättssäkerheten blir någonting som vi ska balansera mot kampen mot terrorismen, utan kampen mot terrorismen ska ske genom att vi på alla sätt försöker bekämpa dem som har för avsikt att begå terroristiska brott. Men även sådana som anklagas för terrorism har rätt att behandlas rättssäkert i ett samhälle. Och har vi skrivit på internationella konventioner som innebär att vi inte ska avvisa

människor som hotas av tortyr ska vi ta det på allvar. Vi ska inte avvisa människor som hotas av tortyr. Den enkla slutsatsen borde statsministern dra.

Dessutom är det uppseendeväckande att vi tillåter utländsk säkerhetstjänst att vara med och verkställa ett beslut som Sveriges regering har tagit. Är det så vi ska agera i förhållande till omvärlden i fortsättningen? Ska vi upplåta vårt territorium till säkerhetstjänster från andra länder och framför allt till en säkerhetstjänst från en superstat som – det har ju visat sig – inte alltid ser mänskliga rättigheter och rättssäkerhet som någonting som är värt att bevara eller utveckla? Nej, det här borde ha föranlett mer långtgående slutsatser från regeringen och från statsministern. Vi borde ha fått höra statsministern säga: Detta ska inte upprepas.

Anf. 81 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Självklart ska inte sådant upprepas, om det går att beskriva på det vis som Lars Ohly nu gör. Samtidigt är det en regerings ansvar att se till att säkerheten också i Sverige kan hävdas. Det är en oerhört svår och grannliga avvägning, och där använder vi oss ibland av information som vi byter till oss från främmande säkerhetstjänster. Det är grannliga beslut, inga beslut som jag önskar att någon annan skulle behöva ta. Men icke desto mindre är de nödvändiga för landets egen säkerhet. Rättssäkerheten ska inte åsidosättas.

Anf. 82 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag undrar: Varför vill Göran Persson samarbeta i EU om socialpolitik, utbildningspolitik, arbetsmarknadspolitik och andra frågor, till exempel dagis, men inte ge en möjlighet för EU att agera med kraft när det gäller att förhindra konflikter, ett nytt Bosnien, ett nytt Irak?

Varför ska det vara en utrikespolitik som stärker USA och försvagar FN? Det här stöder Göran Persson när han sitter bakom lyckta dörrar i Bryssel, men när han kommer hit flirtar han med en EU-kritisk opinion. Stå för dina åsikter som du också har haft i EU!

Anf. 83 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag noterar att Maud Olofsson inte svarar på den springande frågan: Är Centern beredd att acceptera majoritetsbeslut om utrikes- och säkerhetspolitik? Om svaret är ja, vilket framgår i Centerns program, har Centern övergivit alliansfriheten. Så måste jag läsa det tills jag får en förklaring av Maud Olofsson och andra ledande centerpartister.

Anf. 84 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! I *en* del var Göran Perssons besked lite förvirrande. Han nämnde mycket riktigt att vi ska välja till Europaparlamentet om 19 dagar men förde sedan mest en diskussion om vilken institution i EU han själv är mest förtjust i, nämligen ministerråden. Den retoriska följdfrågan blir: Var tror ni Göran Persson sitter någonstans?

Men Europaparlamentet, ministerråden och kommission är faktiskt tre likvärdiga parter som får detta samarbete att fungera. I ministerråden finns Göran Persson och andra socialdemokratiska statsråd. I kommissionen finns Margot Wallström. Det behövs en borgerlig motvikt och en

borgerlig övervikt i det organ vi ska rösta till den 13 juni. Vi kan inte ha socialdemokratiskt maktinflytande överallt. Se till att förändra det när ni röstar den 13 juni!

Partiledardebatten var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 maj.

3 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Per Landgren* (kd) skulle återta sin plats i riksdagen från och med fredagen den 28 maj varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för Jakob Forssmed.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:457

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:457 av Britt-Marie Danestig om studieavgifter vid universitet och högskolor

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 juni 2004.

Skälet till dröjsmålet är bland annat tjänsteresor och tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2004

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2003/04:482

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:482 av Lennart Beijer om ledningsrätt för elektroniska kommunikationsnät

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 juni 2004.

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2004

Miljödepartementet

Lena Sommestad

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:488 av Inger Lundberg om miljöansvar för förorenad mark

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 juni 2004.

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2004

Miljödepartementet

Lena Sommestad

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2003/04:489

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:489 av Rigmor Stenmark om planering av köpcentrum

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 juni 2004.

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2004

Miljödepartementet

Lena Sommestad

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2003/04:497

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:497 av Mariam Osman Sherifay om etablering av fristående skolor

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 14 juni 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det är fulltecknat till interpellationsdebatten i kammaren den 1 juni 2004.

Stockholm den 19 maj 2004

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

5 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att *tisdagen den 15 juni kl. 11.00* skulle interpellationer besvaras. Tidigare aviserat arbetsplenium samt votering skulle utgå.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2003/04:130 till finansutskottet

Framställningar
2003/04:RRS9 till försvarsutskottet
2003/04:RRS10 till justitieutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående ärenden skulle förlängas till *onsdagen den 23 juni*.

Motioner
2003/04:Ju24 och Ju25 till justitieutskottet
2003/04:Fi33–Fi36 till finansutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU20
Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU27
Lagutskottets betänkanden 2003/04:LU27 och LU28
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2003/04:SfU14 och SfU16–SfU18
Utbildningsutskottets betänkande 2003/04:UbU14

*Stärkt konsumentskydd
vid småhusbyggande*

8 § Stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2003/04:LU25
Stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande (prop. 2003/04:45).

Anf. 85 NICLAS LINDBERG (s):

Fru talman! I det betänkande som vi nu ska debattera behandlas regeringens proposition om stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande.

Sedan den 1 januari 2000 har möjligheten till räntebidrag för uppförande av så kallade egnahem i princip försvunnit, och det har lett till att det numera är få som skaffar sig det konsumentskydd som tidigare utgjorde en förutsättning för att man skulle kunna erhålla det statliga bostadsstödet. Därför är den nuvarande kopplingen, som finns mellan det konsumenträttsliga regelverket och reglerna om statligt räntebidrag, inte längre ändamålsenlig.

Den nuvarande lagstiftningen ger inte heller alla konsumenter samma grundskydd, vilket regeringen vill ändra på med sitt förslag. Propositionen syftar också till att den konsumenträttsliga lagstiftningen i alla delar ska vara tillämplig även på småhusentreprenader.

Bostadsutskottet har lämnat ett särskilt yttrande, och två reservationer finns i betänkandet, som jag nu överlämnar för debatt.

Prot. 2003/04:121
25 maj

Anf. 86 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! ”Egen härd är guld värd” står det skrivet på broderingar som pryder väggarna i ett inte helt oansenligt antal hus, villor och sommarstugor i det här landet. Just under helgen som passerade blev det mer än tydligt, tycker jag, att det knappast finns något större och mer svenskt fritidsintresse än hus och trädgård. Det är dessutom bland de dyraste fritidsintressena, fru talman, om vi tar hänsyn till fastighetsbeskattningen. Den är inte föremålet för dagens diskussion, men det stora intresset gör att det är viktigt och angeläget med ett gott, klart och tydligt konsumentskydd vid köp och byggande av hus, villor och sommarstugor. Vi ska veta vad vi betalar för. Vi ska få valuta för pengarna. Det är hederliga principer som ska ligga till grund för all konsumenträttslig lagstiftning, inte minst vad gäller köparens skydd vid småhusbyggande och småhusköp.

Vi stöder lagändringar som ger ett starkt konsumentskydd och ett tydligare förhållande mellan näringsidkare och konsument i småhusentreprenader. Den nu framlagda propositionen har dessvärre brister. Regeringens förslag innebär ett regelsystem som i flera avseenden är onödigt omfattande och därigenom riskerar att leda till ökade kostnader, mer byråkrati och större osäkerhet om konsumentens skydd i samband med småhusbyggande. Vi föreslår därför att propositionen avslås i sin helhet och omarbetas i flera avseenden innan riksdagen igen ges tillfälle att ta ställning i frågan.

Bland annat finns behov av utförligare analys av konsumenternas kostnader för lagförslagen. Regeringens förslag innebär ytterligare kostnader för konsumenterna. Många krav är helt rimliga att ställa, men vi ska ha vetskapen att svenska konsumenterna kommer att få betala för det. Ökade krav på skriftlig dokumentation ökar den arbetstid som måste läggas ned på formkrav och byråkrati. Den skärpta konsumentgarantin vid fel innebär en ordentlig skärpning av dagens regler, både vad gäller felens art och följderna av fel. Det gör att risktagandet för den enskilda företagaren och mäklaren ökar avsevärt. Krav på färdigställandeskydd respektive avhjälpanandeskydd vid byggnadsarbeten kommer att driva upp kostnaderna för byggnaderna ytterligare. Mängden ärenden till byggnadsnämnderna som berörs av den nya försäkringen kommer att inte obetydligt öka i omfattning beroende på att arbetsbelastningen ökar för byggnadsnämnderna. Det gör att den avgift som varje konsument ska betala i ärenden om byggnadsnämndens av allt att döma blir högre.

Det hade varit önskvärt med en bättre utvecklad analys av de kostnader som konsumenterna i slutändan får stå för. Vi beklagar att regeringen visar ett sådant klenkt intresse för den sortens frågeställningar. Notan skickas helt enkelt vidare till svenska husköpare, men vi vet inte vad den går på.

Det saknas också en diskussion om vilka konsekvenser förslaget får för konkurrensen och möjligheterna för mindre byggföretag att utmana etablerade aktörer. Konkurrensverket har vid ett flertal tillfällen framfört att byggbranschen är en av de sektorer som har varit allra mest drabbad av bristande konkurrens och av svartjobb. Där finns inget kontrakt, och

*Stärkt konsumentskydd
vid småhusbyggande*

där finns än mindre något konsumentskydd. Det är knappast överraskande med tanke på att regelverken för branscherna förhindrar nya etableringar. Hela fastighets- och byggsektorn har under lång tid varit reglerad vilket sätter käppar i hjulet för en sund konkurrens.

Det är just en bättre, sundare och friskare konkurrens som skulle gynna husköpare och husbyggare i det här landet. Men regeringen väljer i detta sammanhang att inte titta närmare på förslag som skulle kunna stärka inslagen av en god och sund konkurrens.

Som framgår av regeringens förslag kommer många mindre byggin-satser och byggåtgärder som tidigare inte omfattades av någon obligatorisk byggförsäkring nu att påtvingas detta. Beslutet att bygga ett mindre småhus eller fritidshus, att göra en nyinvestering, är många gånger av kostnadsmässigt begränsad omfattning. Därför kommer extra-kostnaden för en byggförsäkring att utgöra en förhållandevis stor del av det totala beloppet. I och med att byggförsäkringen förenas med en självrisk på tre och ett halvt basbelopp kan försäkringsskyddet för mindre åtgärder i praktiken bli obefintligt.

Vi motsätter oss att den obligatoriska byggförsäkringen ska utvidgas på det sätt som regeringen föreslår. Det framstår som orimligt att belasta små projekt med kostnader för en byggförsäkring som kanske inte ens efterfrågas eller fyller någon funktion på grund av reglerna om självrisk. För oss talar mycket för att byggförsäkringar ska ha frivillighet som utgångspunkt. Det möjliggör en anpassning till det enskilda fallet. Nyttan med en obligatorisk försäkring för många mindre åtgärder i samband med småhus står inte i rimlig proportion till kostnaden.

Mot bakgrund av detta anser jag att regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag på hur en byggförsäkring kan utformas med större inslag av frivillighet och större anpassning till små och enskilda byggprojekt.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 1.

Anf. 87 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Att köpa ett småhus är för de flesta den allra största affär man gör under sitt liv. Det är viktigt att vi kommer ihåg att de fall där det blir tvister, upptäcks fel eller där något annat som inte var planerat dyker upp under byggprocessen eller efteråt innebär det problem som ofta kan bli oerhört kostsamma för den enskilde konsumenten. Ett stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande är viktigt för att trygga konsumentens intressen.

Vi är principiellt för att man ser över lagstiftningen och inför en tvingande lagstiftning till förmån för konsumenterna på fler områden än i dag. Tyvärr är dock regeringens förslag behäftat med så allvarliga brister att det inte bör antas av riksdagen i sitt nuvarande skick.

Dagens lagstiftning bygger på vissa lagregleringar kompletterade med allmänna regler i form av avtalet ABS 95. Regeringen lyfter in bara en mycket liten del av det regelverk som nu används i praxis i själva lagstiftningen. Det kan inte vara till konsumentens fördel att man på så sätt skapar en oklarhet om vilka regler som i övrigt gäller.

Riksdagen bör därför avslå propositionen och uppdra åt regeringen att skyndsamt återkomma med ett reviderat lagförslag som innebär ett bättre konsumentskydd. Vi anser att mycket starka skäl talar för att ett sådant

lagförslag bör innehålla krav på skriftligt avtal vid småhusentreprenad. Det är för de flesta mycket förvånande att man har krav på skriftligt avtal när man köper ett redan byggt hus medan det däremot inte finns något krav på skriftligt avtal när hus ska byggas. Krav på skriftlig form skulle, anser vi, undanröja de vanligt förekommande tvisterna om ändrings- och tilläggssarbeten.

Vi anser också att man noga bör överväga om det inte bör göras obligatoriskt med en slutbesiktning som utmynnar antingen i att entreprenaden godkänns eller underkänns. Att det inte finns ett sådant obligatorium anser vi inte är till konsumentens fördel.

I vår motion med beteckning 2003/04:L15 har vi utförligt beskrivit ett antal områden där vi anser att det lagförslag som vi i dag ska ta ställning till måste förbättras.

Med det som bakgrund, fru talman, vill jag yrka bifall till Folkpartiets reservation nr 2.

Anf. 88 REZENE TESFAZION (s):

Fru talman! En ny lagstiftning om stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande är efterfrågad av många. Med den proposition som vi diskuterar i dag kommer den som bygger hus att få ett bättre skydd, och den ger bättre förutsättningar för att uppnå en god kvalitet i de småhus som byggs. Den nya lagstiftningen är tvingande till konsumentens förmån när det gäller försäljning av småhus och husbyggsatser samt uppförande och om- eller tillbyggnad av småhus.

Enligt propositionen bör det införas särskilda regler i konsumenttjänstlagen, konsumentköplagen och lagen om byggförsäkring som stärker konsumentens ställning vid småhusentreprenader. Nytt är att det som konsumenten påstår har avtalats om arbetets omfattning och pris ska gälla om inte något annat framgår av ett skriftligt avtal. I propositionen föreslås också bestämmelser om slutbesiktning. Näringsidkaren ska svara för alla bristfälligheter som fanns vid den tidpunkt då arbetet godkändes vid slutbesiktning. Näringsidkaren ska också som huvudregel svara för bristfälligheter som visar sig inom två år.

I lagen om byggförsäkring ska man med denna lagstiftning ta in tvingande regler om färdigställande och avhjälpandeskydd vid byggande av småhus. Färdigställandeskyddet tryggar att kontraktarbetena avslutas och ger skydd vid besiktningsanmärkningar. Avhjälpandeskyddet träder in sedan huset har byggts färdigt och garantitiden har gått ut. Detta skydd innebär att konsumenten får ersättning för sina kostnader när man själv åtgärdar eventuella byggfel och skador. Detta gäller under återstoden av den tioåriga preskriptionstiden. Byggnadsnämnden ska kontrollera att en byggförsäkring finns i de fall en sådan är obligatorisk.

Fru talman! Två reservationer har lagts fram med anledning av betänkandet.

Moderaterna vill avslå utskottets förslag i dess helhet. Det finns inget förvånande i Moderaternas reservation. Jag tänker då på att de som vanligt inte ser värdet av en generell lagstiftning som ger den enskilde konsumenten ett större skydd. I stället ser man i första hand till de hinder för företagen som de nya reglerna skulle innebära. Jag anser att när en enskild person ska göra en så omfattande investering som att bygga ett hus är det en självklarhet att konsumentskyddet ska vara så brett som möjligt.

Folkpartiet vill även de avslå propositionen i dess helhet men med motiveringen att konsumentskyddet inte är tillräckligt i förslaget. Jag anser att propositionen ger en rimlig avvägning av både konsumentens och näringsidkarens behov av skydd i samband med småhusentreprenad.

Anf. 89 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Jag tror att den som lyssnade på mitt anförande inte hyser några tvivel om att vi visst eftersöker ett brett, klart, tydligt och gott konsumentskydd. Däremot har vi synpunkter på ett flertal av förslagen i just det här förslaget från regeringen, som vi inte tycker har en rimlig balans mellan å ena sidan konsumentens kostnader och företagens byråkrati och krångel och å andra sidan just ett tydligt, klart och gott konsumentskydd. Det går emot det syftet.

Jag tror att den största faran på byggmarknaden och vid husköp är den stora okunskap som finns, såväl hos köpare och konsument som hos byggare, om vilka regler som faktiskt gäller. Andelen avtal som sluts utan kontrakt är mycket omfattande. Svartsektorn växer i den här branschen som i många andra men extra tydligt här, vilket framhålls i rapporter inte minst från Konkurrensverket.

Problemet är att vi på flera sätt krattar manegen för detta. När vi driver upp kostnaderna för konsumenten med ett högt skydd och ökar krånglet och byråkratin för entreprenörer och byggföretagare gör vi också detta lättare. Vi sänker ribban. Det är förkastligt, det är inte rätt, det är fel, men vi sänker på så vis barriären mot att ge sig in på den svarta marknaden för dem som inte har råd att betala de kostnader som följer med reglerna.

Jag beklagar verkligen – det är återkommande, men jag beklagar det den här gången också – att regeringen så pass tydligt slår ifrån sig den här aspekten, att man inte vill ta hänsyn till hur det ökade skyddet som man kallar det, den ökade risk som entreprenörer får bära, kommer att påverka priset. I propositionen behandlas detta mycket ytligt och bristfälligt.

Jag vet inte om Rezene Tesfazion har ytterligare beräkningar på vad det här faktiskt kommer att kosta för svenska konsumenter som vill bygga sig ett småhus.

Anf. 90 REZENE TESFAZION (s) replik:

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är att förbättra konsumenternas ställning i denna fråga. När det gäller de tekniska frågor som du nämner kommer vi att se till dessa när vi följer upp den här lagen som vi inför i dag.

Vi får se hur det blir i framtiden. Det kommer att bli utvärdering och uppföljning av den här lagen som av alla andra lagar.

Anf. 91 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att jag inte tycker att det där är något rimligt svar när vi ska anta en lag här i Sveriges riksdag. Vi kan inte bara säga att vi ska utvärdera den och att vi får se vad som händer. Hur dränerar inte det respekten för de lagar och regler som vi här säger ska vara för konsumentens skydd och rättigheter?

Här säger företrädare för regeringspartiet: Vi får se hur det slår. Vi får se hur det funkar. Vi ska utvärdera detta. Om vi redan i dag vet att okunskapen är stor och att intresset för konsumentens rättigheter och skydd just i sådana här avtal är lågt, vad blir det då om lagstiftaren har den attityd som Rezene Tesfazion precis gav uttryck för?

Anf. 92 REZENE TESFAZION (s) replik:

Fru talman! Återigen: Det viktigaste i dag, som jag ser det, är att förstärka konsumentens ställning i det här sammanhanget. Sedan är inte alla lagar vi stiftar perfekta till hundra procent. Därför säger jag att det är en viktig lag som vi inför i dag, och sedan får vi som sagt se hur det utvecklas. Vi kommer att följa upp detta och se hur det går i framtiden. Det viktigaste i dag är att vi visar hur viktig denna fråga är för konsumenten.

Anf. 93 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Som mina kolleger i Socialdemokraterna har glömt bort att säga är detta en samarbetsproposition mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet. Nu kommer jag inte ihåg om även Miljöpartiet var med.

Fru talman! Det här är en viktig proposition i den bemärkelsen att vi nu får ett stärkt konsumentskydd vid småhusbygge. Från Vänsterpartiets sida står vi bakom det här förslaget. Vi tycker att det är en bra början.

Förslaget har behandlats i en utredning som har varit ute på remiss. De förslag som då har lagts fram stämmer helt överens med de förslag som utredningen lade fram, vilka inte heller fick någon särskild kritik.

Jag ser alltså fram emot de här förändringarna. Framför allt ser jag fram emot att förändringarna också får de konkreta konsekvenser som är positiva ur ett konsumentskyddsperspektiv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

9 § Ny produktsäkerhetslag

*Ny produkt-
säkerhetslag*

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2003/04:LU29
Ny produktsäkerhetslag (prop. 2003/04:121).

Anf. 94 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Vi behandlar nu regeringens proposition om en ny produktsäkerhetslag och fyra motioner som är väckta med anledning av denna proposition.

Vi har tidigare haft en produktsäkerhetslag, och den här lagen ersätter alltså den gamla som har funnits. Anledningen till att den nya har kommit till är ett EG-direktiv som både Europaparlamentet och Europeiska rådet står bakom. Det är första gången som man på EU-nivå reglerar produktsäkerhet, och nu genomför vi alltså detta direktiv i svensk lagstiftning.

Egentligen är det ganska enkelt. Det ligger i själva namnet vad det handlar om: säkra produkter. Det propositionen nu lyfter fram är att det tydligt ska anges vad som är säkra produkter och vad som är farliga så att man vet det. Näringsidkarna har stora skyldigheter i det här avseendet. På eget initiativ ska de ge säkerhets- och varningsinformation om varor. De ska återkalla varor och tjänster som är farliga, både i konsumentled och i näringsled. De ska också bedriva ett förebyggande produktsäkerhetsarbete.

Tillsynsmyndigheterna får också befogenheter. Det är framför allt Konsumentverket som har tillsyn, men det finns även andra myndigheter inom andra lagstiftningsområden som också berör produktsäkerhet, och de behåller sin tillsynsbefogenhet.

De här befogenheterna går ut på att man ska kunna göra förelägganden och utfärda förbud. Konsumentverket kan till exempel självständigt komma med egna förelägganden och förbud för att uppnå lagens syfte, nämligen produktsäkerhet.

Det ska också vara möjligt att utdöma sanktionsavgifter till de näringsidkare som medvetet eller av oaktsamhet bryter mot den här lagen. Där kan det röra sig om alltifrån 5 000 kr till så mycket som 5 miljoner kronor i sanktionsavgift, men aldrig mer än 10 % av omsättningen per år för företaget. De ska alltså inte gå i konkurs på grund av det här.

Det är också väldigt viktigt att näringsidkarna samarbetar med varandra och tillsynsmyndigheterna på området. De ska också underrätta myndigheterna när de kommer över information om att en vara är farlig.

Det här har behandlats av en särskild utredare. Det har även remissbehandlats. Det är alltså grundligt bearbetat. Det är också grunden för propositionen.

Det som omfattas är varor inom såväl näringsliv som det offentliga. Undantag är begagnade varor. Det innefattar även tjänster inom näringsverksamheten. Denna lag kompletterar och fyller ut annan speciallagstiftning så att produktsäkerhet ska råda över hela fältet.

Anf. 95 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Också den nya produktsäkerhetslagen utgör en grundbult för konsumentskyddet. Den kringgärdar produktionen av tjänster och varor så att säkerhet och kvalitet upprätthålls och så att vi känner tillit till handel med och nyttjande av både varor och tjänster. Därför ser vi i de stora dragen positivt på den nya produktsäkerhetslagen och det direktiv som ligger till grund för lagstiftningen.

Samtidigt konstaterar vi att en betydande mängd av de tjänster som betyder allra mest för många medborgare är offentligt producerade eller offentligt styrda. Konsumentskyddet på dessa områden är svagare än beträffande varor och tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet. I den offentliga verksamheten kan tjänster skada utan att produktsäkerhetslagen gäller.

För konsumenterna innebär nuvarande lagstiftning påtagliga nackdelar beträffande möjligheterna att överblicka regelverken. Dessutom föreligger risken att vissa tjänster faller helt utanför produktsäkerhetsskyddet. Därför finns det stora fördelar med att utvidga produktsäkerhetslagen till att omfatta även tjänster som erbjuds i offentlig verksamhet. Lagstift-

ningen skulle därigenom bättre fungera som en bred garanti och därmed i grunden förstärka konsumentskyddet.

Fru talman! Det ter sig alltmer i den diskussion som vi har haft tidigare i utskottet med gränssytor mot detta som om det finns starka ideologiska skyggelappar i frågan om konsumentskydd och offentlig sektor. Det verkar ibland snarare vara offentlig sektor som ska skyddas än konsumenterna. Det är sorgligt, för offentlig sektor handlar just om de mycket viktiga tjänsterna. Färdtjänst, hemtjänst och tjänster i hälsovården är förstas angelägna och viktiga tjänster i alla människors liv. Men det är de som är skyddade från de höga krav som varje enskild medborgare kan ställa på hantverkare och andra serviceföretag.

Det är inte rätt. Kontrollen av säkerheten ska vara god också i den offentliga miljön. Därför får vi inte sätta den offentliga sektorn på undantag när det gäller konsumentskyddet. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 96 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Produktsäkerhetslagen är en central lagstiftning som lägger grunden för säkra och trygga varor och tjänster. Vi kan också passa på att konstatera att detta är en av de många lagar som tillkommit inom det europeiska samarbetet, där Europas länder nu tillsammans kommit överens om att höja ambitionen för att trygga den enskildes ställning som konsument av varor eller tjänster. Att det europeiska samarbetet har bidragit till detta tycker jag kan vara väl värt att komma ihåg i dessa tider när vi närmar oss Europavalet.

Men lagförslaget har brister. Framför allt finns det ingen grund för att enbart låta sådana tjänster som tillhandahålls inom näringsverksamhet täckas in, medan däremot motsvarande tjänster som tillhandahålls i offentlig regi inte täcks in.

Självklart finns det olika slags tjänster som det inte vore meningsfullt att försöka inkludera i produktsäkerhetslagen. Men i den mån en viss typ av tjänst omfattas av produktsäkerhetslagen anser vi i Folkpartiet att detta måste gälla oavsett om den tillhandahålls inom privat eller offentlig verksamhet.

Produktsäkerhetslagen innehåller bara allmänna bestämmelser som syftar till att motverka att varor och tjänster orsakar skada på person eller egendom. Sedan kan man komplettera den lagstiftningen med speciallagstiftning på ett stort antal områden. Där har vi redan i dag livsmedelslagen, läkemedelslagen, fordonslagen, ellagen och så vidare.

Det finns inga principiella hinder mot att på motsvarande sätt skapa en samordning mellan produktsäkerhetslagen och andra lagar som reglerar farozoner i olika delar av offentlig tjänsteproduktion. Därför anser vi från Folkpartiet att konsumentperspektivet måste stärkas också när det gäller tjänster inom den offentligt finansierade sektorn. Vi anser att regeringen bör återkomma med ett förslag om hur produktsäkerhetslagen kan utvidgas till att omfatta relevanta tjänster i offentlig regi.

Vi har två reservationer i detta betänkande, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 1.

Anf. 97 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Den aktuella propositionen som behandlas i vårt betänkande handlar om en anpassning av svenska lagar till EU:s direktiv. Den

tar upp många bra synpunkter, men på en punkt anser vi kristdemokrater att produktsäkerhetslagen ska utvidgas så att den också omfattar offentligt tillhandahållna varor och tjänster.

Sverige har ju redan nu valt en bredare produktsäkerhet än direktivet anger. Att ytterligare utvidga den svenska produktsäkerheten till att även gälla offentliga tjänster skulle därför inte innebära några problem i förhållande till direktivet. Vi vill att en utredning tillsätts för att en sådan utvidgning av produktsäkerhetslagen ska kunna genomföras.

Mycket har redan tidigare sagts om detta som vi instämmer i. Jag yrkar för Kristdemokraternas räkning bifall till reservation nr 1 under mom. 2.

Anf. 98 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Ledamöter! Förslaget om en ny produktsäkerhetslag har utarbetats efter påpekanden från EU-kommissionen. Syftet med den nya lagen är att man ska stärka konsumenternas ställning vid köp av varor och tjänster från den privata marknaden. Lagen avser även att stärka konsumenternas köp av varor som försäljs inom offentlig verksamhet. Det är bra, tycker vi, och det instämmer vi i.

Däremot omfattar förslaget inte tjänster som tillhandahålls inom offentlig verksamhet. Och detta är en brist, anser vi inom Centerpartiet. Vi har också i en motion fört fram att vi gärna hade sett att en utredning hade kommit till stånd för att se över hur vi kan stärka konsumentskyddet även för tjänster erhållna inom offentlig verksamhet. Det blev nu inte majoritet inom lagutskottet för en utredning. Tiden har heller inte varit med oss eftersom EU-direktivet redan skulle ha varit infört i januari i år.

Centern tycker att vi har kommit långt på vägen för ett bra konsumentskydd, men det återstår fortfarande en hel del. Det hade därför varit av stort värde att få en ordentlig utredning som belyser konsumentmakten även inom de offentliga verksamheterna. Först därefter med ett ordentligt underlag hade vi kunnat väga för- och nackdelar med nuvarande speciallagstiftningar alternativt en utökad produktsäkerhetslag, som även hade inkluderat tjänster inom offentlig verksamhet.

EU har också uppmärksammat tjänster och säkerhet. Men det verkar för oss som att regeringen inte vågar ta strid och inte heller vara pådrivande för att utöka detta även för tjänster inom den offentliga sektorn.

Med vetskap om händelser där alltför brukare anger att de känner vanmakt när de ifrågasätter tjänster tillhandahållna inom offentlig verksamhet tycker vi att det hade varit vår skyldighet att reagera och agera för att ytterligare säkra och förbättra de olika verksamheterna – också sett ur ett konsumentperspektiv.

Att de allra flesta får ett bra bemötande inom offentlig verksamhet ska också sägas, men fokus måste också sättas på den som inte får ett bra bemötande. Hur går vi nu vidare för att förbättra brukarnas och patienternas ställning inom den offentligt bedrivna verksamheten? Den frågan återstår med tanke på utskottsmajoritetens ställningstagande.

Därför vill jag avsluta med att säga att Centerpartiet instämmer med övriga reservanter i reservation nr 1 till förmån för våra motionskrav om en utredning.

(forts.)

Kammaren beslutade kl. 16.02 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

9 § (forts.) Ny produktsäkerhetslag (forts. LU29)

*Ny produkt-
säkerhetslag*

Anf. 99 NICLAS LINDBERG (s):

Herr talman! Vi debatterade det här betänkandet även redan före uppehållet. Det är alltid lite svårt att starta om, men jag ska göra mitt bästa för att engagera mina utskottskolleger, så ska vi se om vi inte kan få lite fart i diskussionen ändå.

Olika debattörer har försökt att utmåla oss socialdemokrater som totalt ointresserade av att öka människors möjligheter att hävda sin rätt till offentlig service av hög kvalitet. På sätt och vis faller det försöket på sin egen orimlighet. Varför skulle vi vara emot det? Vi är ju ett av de partier som är mest för den offentliga sektorn och den gemensamma servicen.

Den service som den offentliga sektorn tillhandahåller ska vara av hög kvalitet. Den ska ges till var och en efter behov och finansieras gemensamt av var och en efter förmåga. Att man blir illa bemött eller inte får den service man har rätt till är oacceptabelt. Här har den offentliga sektorn all anledning att bättra sig. Nu var det sagt, och det borde inte råda något tvivel om var Socialdemokraterna står i frågan.

För oss handlar den här diskussionen om en djup ideologisk grundinställning, precis som jag gissar att den gör för de borgerliga partierna. Mitt i debatten om produktsäkerhetslagen märks helt plötsligt en skiljelinje i svensk politik.

Vi socialdemokrater vill ha ett samhälle där alla som medborgare och invånare, inte som kund, omfattas av den generella välfärden. I den generella välfärden ingår offentliga tjänster såsom vård och omsorg. Vi ser det som sociala rättigheter, inte en vara eller en tjänst som man ska behöva shoppa som kund. Kund är man på en marknad. Sociala rättigheter följer av demokratiskt fattade beslut.

Prototypen för marknadsekonomin, det fria kundvalet, är just marknaden i dess klassiska form. Olika producenter presenterar sina varor. Konsumenterna väljer ut vad de vill ha. Blir konsumenterna inte nöjda kan de söka sig till en annan marknad. Får inte producenten sälja kan den också söka sig till en annan marknad. Köparen är bara ansvarig för sina egna inköp, och säljaren har inget ansvar för att konsumenterna får vad de behöver. Om någon inte kan betala och därför blir utan är det inte säljarens problem.

Prototypen för demokratin däremot är sockenstämman, där socknens bönder samlades för att diskutera skötseln av gemensamma angelägenheter. Där hade alla rätt att framföra sina åsikter men också ett ansvar för

att besluten blev verklighet. I det demokratiska systemet har vi inte bara ansvaret för att vi själva får del av nyttigheter som vård och skola. Vi har också ett ansvar för att alla andra får del av det. Vi är på en och samma gång producenter och konsumenter. Vi använder oss av samhällstjänsterna, men vi är också delaktiga i produktionen av dem. Om vi gör om sociala nyttigheter till varor och tjänster som vi shoppar som vilka skor eller semesterresor som helst, försvinner det gemensamma ansvaret och solidariteten mellan människor.

Vi vet alla att Moderaterna har som strategi att bli lite mjukare och mysigare och att man håller på att paketera om sin politik i den riktningen. Men det som spökar i den här frågan är som vanligt privatiseringsivern och avregleringslusten. Men man vet att det medborgerliga stödet för det är ganska svagt. Därför försöker man nu gå bakvägen och likställa privat och offentligt genom att hävda att till exempel produktsäkerhetslagen och andra konsumentlagar ska göras gällande för de offentliga tjänsterna för att ytterligare sudda ut gränserna. Det här är anledningen till att jag som socialdemokrat är så emot privatiseringen.

Det är förvånande att till exempel Centerpartiet så tveklöst ställer sig bakom en sådan här inriktning. Antingen har Centerpartiet ändrat grundinställning eller så har man inte förstått Moderaternas avsikt.

Det kan låta bra att även offentliga tjänster ska omfattas av produktsäkerhetslagstiftningen. Men vad betyder det egentligen? Det låter som att offentliga tjänster inte omfattas av några regler över huvud taget.

Centerpartiet, med sin folkrörelsetradition och värdandet av den lokala demokratin, borde vara mycket medvetet om att medborgarna har ett skydd även på detta område. När rättsförhållandet mellan en kommun och en enskild är offentligt rättsligt reglerat står andra medel till förfogande än vad som finns på den privata marknaden.

På det här området anger den offentligt rättsliga lagstiftningen vilka krav som ställs på tjänster. Det gäller hälso- och sjukvårdslagen, skollagen med flera lagar. Övervakning av kvalitetsnivån sker genom den statliga tillsynsverksamheten, till exempel genom Socialstyrelsen och Skolverket. Inom landstinget finns patientnämnder som tar till vara sjukvårdsbrukarnas klagomål och synpunkter. Och i många kommuner utvecklas kvalitetsgarantier för den offentliga sektorn, och rutiner för en systematisk klagomålshantering tas fram. Kommunala beslut kan angripas genom kommunalt förvaltningsbesvär. Vi har också den tillsyn som Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern utövar samt den skadeståndsskyldighet som kan följa av skadeståndslagen. Skyddet är starkt och vilar på en egen lagstiftning som särskiljer skoaffären från hemtjänst och akutvårdsmottagning.

De offentliga tjänsterna, som är en del av vårt välfärdssamhälle, ser vi som sociala rättigheter och inte som vilka varor som helst. Dessa tjänster ska därför behandlas på sockenstämman och inte på marknadstorget.

Om Centerpartiet verkligen har för avsikt att stärka skyddet för medborgarna vad gäller de offentliga tjänsterna, borde man i stället driva frågan om att stärka den offentligt rättsliga lagstiftningen tillsammans med oss socialdemokrater.

Att försöka fixa en lagstiftning som likställer korvkiosken och bilverkstaden med akutvårdsmottagningen eller dagmamman är inte vägen att gå. I stället för att skärpa kraven på till exempel kommunerna att

förbättra brukarnas position är det rimligare att man försöker ändra kommunallag, skollag, socialtjänstlag, plan- och bygglag eller varför inte bibliotekslagen. Då skulle man slå vakt om den offentliga sektorn med hög kvalitet och ett stärkt brukarinflytande.

Jag vill avsluta med att återge kloka ord som sagts av en man från den här talarstolen i just den här frågan. Den kloka mannen sade ungefär så här: Jag tycker inte att man ska jämföra de offentliga tjänsterna rakt av, som det förs fram från de borgerliga. Redan i dag finns det instanser som man kan vända sig till om man som nyttjare av offentliga tjänster har klagomål. Så bör det förbli också. Jag vet att Kristdemokraterna och andra borgerliga partier gärna vill privatisera det mesta som går att privatisera. Då blir det kanske nödvändigt att också se över konsumentskyddet ur den aspekten, men där är vi tack och lov inte i dag.

Jag skulle kunna säga ja och amen till detta kloka och erkänna att jag lätt kunnat ta intryck av detta kloka sagda. Den kloka mannen som gjorde intryck på mig var Ulf Holm från Miljöpartiet, som så varmt talade emot just det som de borgerliga vill. Jag befarar dock att Ulf Holm inte lyckades övertyga vare sig sig själv eller sitt miljöparti. Jag befarar till och med att det nu är just Miljöpartiet som kommer att se till att vi hamnar just där som de tidigare inte ville genom att de plötsligt är beredda att överge sin tidigare linje och rösta med de borgerliga.

Herr talman! Än slank de hit, än slank de dit. Socialdemokraterna svävar inte på målet. Vi vill ha både konsumentmakt och medborgarmakt – inte bara det ena. Jag yrkar bifall till förslaget i lagutskottets betänkande nr 29.

Anf. 100 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Niclas Lindberg påstår här att Moderaterna håller på och paketerar om sin politik. Då vill jag bara upplysa om att det här förslaget ställdes av Moderaterna första gången 1988. Det var några år sedan. Någon särskilt ny paketering har alltså just det här förslaget inte.

Niclas Lindberg försöker också peka på att det här är något som handlar om avregleringar. Det är faktiskt precis tvärtom. Det här handlar ju om vilka rättigheter man ska ha gentemot det som *inte* är avreglerat, gentemot det som vi själva har makten över, det som vi själva bestämmer över. Det är vad det handlar om. Det här handlar inte om avregleringar, om att öppna upp. Det handlar just om vilka villkor och spelregler som ska gälla för det som vi själva här inne har makten över.

Det sägs vidare att Socialdemokraterna är de som är allra mest för den offentliga sektorn. Jag vet inte om man kan mäta på det sättet, att man är olika mycket för den offentliga sektorn. Vi är också för en stark, bra offentlig sektor. Det är ingen tvekan om den saken. Men det som man noterar här får ett klart negativt tonfall mot bakgrund av att Socialdemokraterna på senare tid har utvecklat en historia av att snarare skydda system än människor. Det blir ganska tydligt i det här.

Jag kan fortfarande inte begripa denna skillnad mellan varor och tjänster som produceras inom näringslivet och tjänster som produceras i det offentliga regi. Det är ett slags märklig protektionism som kommer till uttryck i detta. I den mån en tjänst omfattas av produktsäkerhetslagen ska lagen rimligen gälla oavsett om tjänsten tillhandahålls inom ramen

för privat eller offentlig verksamhet. Det är väl en rätt rimlig princip. Varför är ni motståndare till just den principen?

En utredning får väl sedan titta på var det konkret kommer att vara störst behov. Varför ska vissa tjänster falla utanför konsumentskyddet? Varför ska likartade tjänster bli föremål för olika kontroll? Ditt anförande tidigare gav inte svar på det.

Anf. 101 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Det var bra att Henrik von Sydow gjorde mig uppmärksam på att ni har drivit det här sedan 1988. Det gjorde ju, på något sätt, inte saken bättre.

Jag tyckte nog att jag försökte vara ganska klar och tydlig i mitt anförande när det gällde att beskriva varför offentliga tjänster, till exempel det du själv nämnde tidigare från talarstolen, hemtjänst, färdtjänst och annat, inte kan jämföras med varor eller tjänster som tillhandahålls av bilverkstaden, skoaffären eller något annat. Det gör mig lite bekymrad att det största oppositionspartiet ändå tar så lättvindigt på den skillnad som finns mellan civil, privat, rätt och offentlig rätt. Det kan man också se när man läser motionerna. De är ganska ytliga och föga problematiserande i fråga om att man nu så här radikalt vill byta fot mellan de här två lagstiftningssystemen.

Jag vill också kommentera det som finns någorlunda undangömt i Henrik von Sydows kommentar, att det skulle vara olika regler gällande varor, i produktsäkerhetslagens bemärkelse, som produceras av det privata näringslivet och det som också produceras av den offentliga sektorn. Det är ju inte sant. I propositionen finns en konkurrensregel som säger att om säkerhetskraven regleras i någon annan speciallagstiftning ska denna tillämpas oavsett vem som producerar varan. Därmed finns inte den här konkurrenshämmande effekten, som Henrik von Sydow pratar om.

Anf. 102 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Jag kan fortfarande inte förstå det här. Jag tycker att det är ett dråpligt motsägelsefullt resonemang. Tidigare gjordes hänvisningar till att inte jämföra korvkiosken med de tjänster som man får inom till exempel vården, skolan och omsorgen – hemtjänsten och färdtjänsten. Frågeställningen är ju: Var ska skyddet, ens riktiga, materiella, rättigheter, rimligen vara som starkast? Vi talar om cykelreparatörer, korvkiosker och elektronikbutiker jämfört med det som nästan alla människor tycker är det viktigaste i tillvaron, just de tjänster som det offentliga tillhandahåller.

Är det inte då en paradox att ditt svar där, Niclas Lindberg, är att hänvisa till att medborgare som har problem, som känner frustration, som inte får sina rättigheter utförda eller levererade, ska vända sig till en sockenstämma, engagera sig i kommunpolitiken eller rösta rätt i kommunalvalet? Det är inte min bild av hur man faktiskt bygger en bra offentlig sektor. Där måste jag som konsument och medborgare på samma gång ha vissa säkra, materiella rättigheter gentemot det offentliga. Svaret kan inte vara att hänvisa till kommunpolitiken, att engagera sig mer där, eller till sockenstämman, som tidigare gjordes.

Vi är mycket tydliga. Vi företräder hårda krav på privata företag som levererar både varor och tjänster. Vi ska vara lika tydliga här också. Vi ska inte bara racka ned på dem, utan samma hårda krav måste rimligen också riktas på det offentliga.

Anf. 103 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Faktum kvarstår att jag inte tycker att det är samma sak att tillhandahålla varmkorv med bröd som att producera skola, vård eller omsorg. Det går alltså inte heller att baka ihop de två sakerna i en gemensam lagstiftning som ska skydda dig både som kund och som medborgare.

Det är en lögn att påstå att det saknas skydd inom den offentliga sektorn. Jag försökte just påvisa alla de skyddsmekanismer, myndigheter och annat, som slår till om du är missnöjd som medborgare. Det finns också speciallagstiftning, som jag precis nämnde. Det är till exempel hälso- och sjukvårdslagen, där det tydligt sägs att man ska ha en patientnämnd som hanterar bemötandekrav och klagomål som du kan ha på till exempel hälso- och sjukvården. Vi har också Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, som bedömer disciplinärenden.

Jag påpekade just att om det är så att man vill stärka medborgarens rättigheter i förhållande till det som erbjuds inom till exempel hälso- och sjukvård, eller inom skola eller barnomsorg, är det inte via den civilrättsliga konsumentlagstiftningen man gör de förändringarna. Då skärper man kraven i de offentligrättsliga lagstiftningarna.

Anf. 104 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Niclas Lindberg lyckades verkligen blåsa liv i den här debatten – inte minst genom att angripa oss som har reserverat oss på punkter där man nästan skulle kunna tro att Niclas Lindberg inte har förstått sig på vad det här innebär egentligen. Han talar om sockenstämma och marknadstorg. Kristdemokraterna skulle ägna sig åt privatisering. Den här propositionen och det här betänkandet handlar över huvud taget inte om det. Inte alls. Tvärtom handlar det om den enskilda människan, och det handlar allra mest om dem som är svagast. Det är dem som Niclas Lindberg och hans parti i det här läget struntar i. Vad är det vi vill egentligen? Jo, vi vill att samma starka konsumentskydd ska finnas för varje människa alldeles oavsett om man väljer en tjänst i privat eller offentlig regi. Ofta är det faktiskt de allra svagaste, de som är i mest behov av hjälp, som av rutin väljer offentlig regi. De har helt enkelt inte ork att fundera på privata alternativ.

En gång i tiden breddades produktsäkerhetslagen och utvidgades till att gälla samma varor alldeles oavsett huvudmannen, om det var offentlig eller privat huvudman. Vad är det vi vill? Jo, vi vill att samma grej ska hända återigen: att man ska utvidga produktsäkerhetslagen till att gälla samma tjänster alldeles oavsett om det är privat eller offentlig regi som de erbjuds i.

Niclas Lindberg säger: Ni förstår väl att vi socialdemokrater inte skulle vilja annat än konsumenternas bästa.

Jag kan inte förstå det, för ni förstår väl att inte vi kan förstå att ni vill det i så fall när ni struntar i att våga utvidga den.

Anf. 105 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag får erkänna att jag inte riktigt förstod alla dessa ”förstå” på slutet.

Jag var inte den som sade att Kristdemokraterna ivrade alltför mycket kring privatiseringar. Där refererade jag Ulf Holms anförande från den tidigare debatten.

Mitt svar till Yvonne Andersson är att vi ser en skillnad mellan dessa saker. Vi kan inte riktigt förstå hur man kan göra en sådan vankoppling och sammanföra tillhandahållande av skor, varmkorv med bröd eller en reparation på en bilverkstad med vad som sker inom hemtjänsten, inom en akutvårdsmottagning eller i ett klassrum och säga att samma typ av lagstiftning ska gälla på konsumentområdet.

Det är produktsäkerhetslagen som vi debatterar nu. Men vi har tidigare även debatterat konsumenttjänstlagen och konsumentköplagen. Ni har alltså samlat er kring ett paket av åtgärder som ni vill vidta. Därför passar det så att säga att ta det i en klump i diskussionen nu.

Vi tycker olika. Vi tycker inte att det är samma sak. Det är därför som det i dagsläget inte heller är reglerat i en och samma lag.

Sedan vill jag bara återigen poängtera att offentliga bolag, till exempel kommunala eller statliga företag, omfattas av produktsäkerhetslagen. Och i de fall som offentlig sektor eller privata företag tillhandahåller varor som regleras av annan speciallagstiftning så tar den över och gäller lika för både det offentliga och det privata.

Anf. 106 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Produktsäkerhetslagen är ju till för att en vara eller en tjänst inte ska innebära risk eller skada. Den är till för att konsumenten ska känna sig trygg. Produktsäkerhetslagen finns alltså för varor, korv med bröd, skor, däck och så vidare. Vi vill att den också ska gälla tjänster därför att den gäller för tjänster som erbjuds i privat regi. Den gäller för tjänster från en privatskola, eller friskola eller vad vi vill kalla den. Men varför ska den i så fall inte få gälla för vanliga skolor? Varför ska inte konsumenten vara trygg alldeles oavsett vem som utför tjänsten?

Det finns visserligen speciallagstiftning för de tjänster som erbjuds i offentlig regi. Men vi tycker inte att den är tillräcklig. Det har visat sig att den gång på gång fallerar. Konsumenten kommer inte åt problemen. Därför tycker vi att det ska vara ordning och reda och enkla regler. Gränsdragningen mellan tjänster i offentlig regi och tjänster i privat regi är inte alltid enkel. Vi vill låta samma trygghet få gälla för konsumenten alldeles oavsett vem som erbjuder tjänsten, och vi vill låta samma krav, produktsäkerhetskrav, gälla för tjänsten alldeles oavsett i vilken regi den genomförs.

Detta är inget märkligt. Det är för att skapa ordning och reda och enkelhet. Varför Socialdemokraterna kan ställa upp på det är för mig en gåta, eftersom de som behöver det mest är de som väljer tjänster i offentlig regi. Det är de svagaste i samhället. Dem tycker jag att ni ska stötta i stället för att slå ut.

Anf. 107 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Ja, tänk att det tycker jag också. Och det här syftar inte alls till att slå ut några som är i behov av de tjänster eller de varor som

produceras i offentlig sektor, tvärtom. Det är att slå vakt om deras mycket större rättigheter och möjligheter att som medborgare kräva den rätt som de behöver och ska ha som en svagare part. De ska inte bli hänvisade med sina klagomål och sina otillfredsställda behov till en privaträttslig lösning där man ska likställa en misskött hemtjänst eller en dålig skolgång med en härsken varmkorv eller en dåligt reparerad bil. Det är precis det som det handlar om.

Vi vill slå vakt om den speciallagstiftning som finns för offentlig sektor. Och precis som jag sade tidigare, om man vill stärka medborgarnas skydd i fråga om de offentliga tjänsterna, då borde man driva en förändring av de lagar som styr de offentliga tjänsterna rent allmänt, inte skapa ett lapptäcke där man ska ha hälso- och sjukvårdslag, skollag och andra lagar å ena sidan och sedan som ett raster lägga på annan konsumentlagstiftning ovanpå det. Man borde hålla isär dessa två olika lagstiftningspaket och driva frågan på rätt ställe.

Anf. 108 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Herr talman! Den som läser denna debatt i protokollet kommer antagligen att falla i djup förundran över Socialdemokraterna och inte riktigt förstå vad Socialdemokraterna är ute efter.

Här har vi alltså fyra borgerliga partier och Miljöpartiet som föreslår att man ökar och förstärker regelverket för offentliga tjänster. Och detta går Socialdemokraterna till storms mot som om det vore fråga om avreglering och ett steg mot privatisering när det i själva verket handlar om att stärka medborgarnas möjligheter till trygga varor och tjänster var de än produceras eller tillhandahålls.

Då säger Niclas Lindberg att det finns en djup ideologisk grundinställning bakom. I den offentliga sektorn är det medborgarperspektivet som råder, och där ska man inte betraktas som konsument på en marknad.

Men i sammanfattningen i regeringens proposition står det att produktsäkerhetslagen tillämpas på konsumentvaror och konsumenttjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet samt på konsumentvaror som tillhandahålls i offentlig verksamhet.

Här är det viktigt att komma ihåg att vad vi talar om är inte att den här lagstiftningen ska ta över all annan lagstiftning på det offentlighetsliga området, utan vi från Folkpartiet har klart och tydligt deklarerat att produktsäkerhetslagen är en ramlag som sedan kompletteras med speciallagar på ett stort antal områden redan i dag – livsmedelslagen, fordonslagen, ellagen, uppräknningen kan göras lång. Och det finns ingen anledning att ta för givet att man inte kan göra motsvarande samordning mellan produktsäkerhetslagen och den lagstiftning som i dag finns när det gäller offentlig tjänsteproduktion.

Vi är överens om att tjänsteproduktion ska omfattas av lagen när det gäller privat regi. Och om en viss typ av tjänst ska omfattas av produktsäkerhetslagen, om en viss typ är så beskaffad att produktsäkerhetslagen är tillämplig, då borde väl huvudmannskapet inte vara det som styr vilken lag som ska gälla?

Anf. 109 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Om Martin Andreasson hade fortsatt att läsa ur propositionen hade han också kunnat läsa upp att i de fall som varan tillhandahålls av en offentlig aktör, till exempel ett statligt eller ett kommunalt bolag, gäller naturligtvis också produktsäkerhetslagen. Om han hade läst längre fram i propositionen hade han också kunnat referera att man redan har haft en utredning som har tittat på om man ska låta produktsäkerhetslagen omfatta även offentliga tjänster. I den utredningen har man kommit fram till att gränsdragningen mellan vad som kan anses vara så att säga en konsumenträttsligt tillhandahållen tjänst och vad som är en offentligrättsligt tillhandahållen tjänst sannolikt inte går att reda ut i det sammanhanget som den offentliga myndigheten eller det offentliga organet tillhandahåller tjänsten. Därför blir det helt omöjligt att reglera det i två lagstiftningar där man så att säga i samma stund som man är i kontakt med myndighetspersonen kanske får både myndighetsutövning och service samtidigt. Då vill Martin Andreasson att man ska klaga över det på två olika ställen. Om jag är missnöjd med myndighetsutövningen ska jag använda mig av den offentligrättsliga lagstiftningen. Om jag i samma stund är missnöjd med det som i Martin Andreassons värld är tjänsteproduktion ska jag klaga i en annan ordning.

För oss känns detta inte särskilt effektivt eller särskilt vettigt, utan vi tycker att man ska klaga och ha rätt att kräva sin rätt på ett och samma ställe.

Anf. 110 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Herr talman! Niclas Lindberg talade i inledningen av sitt anförande om varor som tillhandahålls. Men redan i dag är det ju så att gällande produktsäkerhetslag omfattar varor också i offentlig verksamhet. Det råder det ingen tveksamhet om. Här handlar det enbart om tjänster. Jag ber Niclas Lindberg att i så fall lite noggrannare läsa innantill till exempel i den motion som Folkpartiet lämnat in och där vi klart och tydligt reder ut skillnaden mellan myndighetsutövning och annat, sådant som tillhandahålls inom offentlig verksamhet. Naturligtvis finns det också vissa typer av tjänster för vilka det inte är meningsfullt att tillämpa produktsäkerhetslagen.

Det står klart och tydligt i den gemensamma fyrpartireservationen att produktsäkerhetslagen ska utvidgas till att omfatta tjänster. Där produktsäkerhetslagen har en relevant tillämpning ska den gälla oavsett om tjänsten tillhandahålls i offentlig regi eller om den tillhandahålls i privat regi.

Niclas Lindberg har flera gånger tagit exemplet med varmkorv. I och för sig är det nog ett väldigt dåligt exempel i och med att livsmedelslagen sannolikt tar över allt som kan tänkas bli tillämpat enligt produktsäkerhetslagen. Men låt oss ta exemplet med varmkorven. Om varmkorven är härsken hos den korvgubbe ute på stan där vi köper den ska en typ av lagstiftning gälla. Men om varmkorven i skolköket är härsken ska tydligen en annan lagstiftning gälla. För oss som står bakom reservationen är detta inte rimligt ur den enskildes perspektiv.

Anf. 111 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det här blir klart och tydligt för var och en som tar del av debatten och som, som Martin Andreasson själv sade, läser protokollet efteråt.

För Martin Andreasson är tydligen skolbespisningen som vilken korvmoj som helst och ska därför också betraktas som en sådan enligt lagstiftningen. Vi är av en annan uppfattning. De tjänster som tillhandahålls till exempel inom skolan, inklusive skolmåltiderna, är inte något som du går ut och köper som vilken varmkorv som helst, utan det är något helt annat i ett större system där du som medborgare röstar på politiska partier, väljer företrädare som står för en politisk uppfattning och betalar för den service som du erbjuds och får inom offentlig sektor med de skatter som du genom att delta i allmänna val själv har varit med om att ålägga dig – genom beslut i till exempel fullmäktige eller riksdag.

Vi har en annan syn på detta. Det är väl inte så konstigt att vi då hamnar i helt olika slutsatser. Jag tycker att det inte alls är konstigt, utan det är väl bland annat det som politik handlar om.

Anf. 112 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Herr talman! Det är klart att också jag måste ta till orda efter den omtanke som Niclas Lindberg visat Centerpartiet i den här debatten. Även om våra båda partier är folkrörelsepartier har vi väldigt olika synsätt. Ni har ett ovanifrånperspektiv, och vi har ett underifrånperspektiv.

Niclas Lindberg sade här att Socialdemokraterna är de som mest är för den offentliga sektorn. Ja, just *för* är Socialdemokraterna. Ni är så mycket för den offentliga sektorn att ni upplever det som ett hot om vi ifrågasätter hur systemet i dag är – detta för att också ge de medborgare som nyttjar denna offentliga sektor större makt. Vad det handlar om är just att också ge medborgarna ökad makt, även vad gäller de tjänster som man får inom den offentliga sektorn. Jag upplever att det finns en benägenhet att låta medborgaren komma i andra hand; man försvarar systemet.

Niclas Lindberg har också talat väldigt mycket om sockenstämmor. Återigen: Ja, Centerpartiet är naturligtvis väldigt angeläget om att besluten i möjligaste mån ska tas så nära människorna som möjligt. Det försvarar vi verkligen.

Men när vi återkommer till det här med att vi saknar tjänsterna i produktsäkerhetslagen vill jag understryka att det handlar om en utredning. Vi vill belysa vad det finns för skillnader och om vi kan göra saker bättre jämfört med hur det är i dag. Uppenbarligen finns det problem. Många människor är inte nöjda med den granskning och tillsyn som i dag finns. Detta är ett faktum. Hur vill du förklara det? Ska människor fortsatt vara hänvisade till en organisation som de känner inte fungerar?

Anf. 113 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Det finns anledning att som representant för ett folkrörelseparti bli ganska besviken och bedrövad när man får höra att det andra stora folkrörelsepartiet i riksdagen menar att medborgarens makt stärks genom att göra medborgaren till kund. Jag begriper faktiskt inte vad Viviann Gerdin menar med det.

Är det så att Viviann Gerdin menar att medborgarskapet – att den möjligheten för en röstberättigad invånare i Sverige – har blivit så urholkat och meningslöst att man blir starkare om vi, de valda, gör om medborgarna till kunder? För mig låter detta helt otroligt.

Anf. 114 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att benämningen är det mest väsentliga, utan det handlar om innehållet, om vad människorna får. Om vi kallar människorna för medborgare, kunder eller patienter är en sak. Men det är innehållet i tjänsten som vi nu diskuterar. Vilken tjänst får du? Vad är det för kvalitet på den?

Om man känner att bemötandet inte är bra måste vi erkänna att det hela inte är tillfyllest i dagens organisation. Det finns människor som inte känner att de blir tagna på allvar och som har svårt att hävda sin rätt. Så länge det finns ett missnöje har vi politiskt valda en skyldighet att göra vårt yttersta, att reagera och agera. Kan vi göra någonting bättre tycker jag att vi måste undersöka det.

Vi har inte lagt fram något förslag om hur det ska se ut därför att vi först vill undersöka hur vi kan göra det hela bättre för att brukarna – eller om du vill benämna dem kunderna eller medborgarna – ska känna en större trygghet med de tjänster som nyttjas inom den offentliga sektorn.

Vi ska också komma ihåg att det är en väldigt stor andel av medborgarnas inkomster som läggs på olika slag av tjänster. Då ska det också finnas förfinade metoder så att människor känner att de kan få rätt om någonting inte är bra. Även om det är mycket som fungerar väldigt bra, vilket jag sade tidigare i mitt anförande, finns det ett stigande, ett accelelerande, antal människor som är missnöjda med tjänsterna. Det är deras ställning som vi vill stärka genom att undersöka om vi kan komplettera eller göra på ett annat sätt än som i dag sker.

Anf. 115 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Nu börjar det likna något! Om vi kan vara överens om att vi behöver förbättra den service och de tjänster som tillhandahålls inom offentlig sektor har jag ingen annan uppfattning. En av de första sakerna som jag sade i mitt anförande var just att den offentliga sektorn har all anledning att bättra sig. Det finns nämligen för många exempel på att man inte får det man har rätt till, på att man blir illa bemött och på att det inte fungerar. Så ska det naturligtvis inte vara.

I mitt anförande bjöd jag in till en diskussion. Låt oss gemensamt ta en diskussion om vilka av de offentligrättsliga lagstiftningarna vi behöver se över, vilka vi behöver skärpa, för att stärka föräldrars och elevers rätt i skolan, vårdtagarnas rätt inom sjukvården eller de äldres rätt inom hemtjänsten. Jag har ingenting emot det, tvärtom!

Jag har också ett kommunalpolitiskt engagemang – i Haninge kommun, söder om Stockholm. Där är jag ordförande i en fullmäktigeberedning som nu bland annat tar fram kvalitetsgarantier för alla kommunala verksamheter för att i en skriftlig utfästelse säga: Det här ska du ha rätt att få. Om du inte får det ska du kompenseras på det och det viset. Vi ska också ta fram ett system för en systematisk klagomålshantering.

Med detta vill jag säga att jag inte har någon annan uppfattning än Viviann Gerdin om att det behövs en bättring även inom den offentliga sektorn.

Men det ska inte ske genom till exempel produktsäkerhetslagen. Jag har gång på gång talat om varför. Det är skillnad mellan hemtjänst och korvkiosk.

*Ny produkt-
säkerhetslag*

Anf. 116 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Jag får väl inleda även det här anförandet med att tala om det som mina socialdemokratiska kamrater har glömt att tala om tidigare. Det här är också en samarbetsproposition, där Vänsterpartiet står bakom förslaget. Som hastigast informerade jag mig om att det EG-direktiv som föreslås implementeras i propositionen bara gäller varor. Det som tar upp tjänster är någonting som vi har lyft in och använder oss av bara här i Sverige.

Jag yrkar givetvis avslag på de reservationer som finns, men jag har förstått, som en av de sista talarna i den här debatten, att det finns en majoritet i kammaren för det förslag som lyfts fram i reservation nr 1 och som går ut på att produktsäkerhetslagen också ska inkludera offentligt styrda tjänster.

Jag får instämma i de argument som Niclas Lindberg har lyft fram och som jag också tidigare lyft fram när vi debatterat konsumenttjänstlagen och de andra konsumentlagar som vi har. De borgerliga partierna har där lyft upp samma krav på att offentlig verksamhet ska lyftas in i konsumentskyddslagarna. Det tycker inte vi från Vänsterpartiet är ett bra förslag. Samtidigt kan jag inte låta bli att instämma i den kritik som riktas mot att människor i Sverige i dag inte får sina rättigheter tillgodosedda och framför allt att vi i dag har ett system som är lite trögt.

Jag tycker att det finns problem i den klagomålshantering som i dag sköts av en fristående ombudsman, JO, av länsstyrelserna och kommunerna, som i för sig har en väldigt skiftande klagomålshantering. Det finns kommuner som över huvud taget inte tar hand om klagomålen. Länsstyrelserna, som har tillsynsansvar, skickar tillbaka vissa klagomål till kommunerna och hoppas att kommunerna ska hantera dem, medan kommunerna i vissa fall inte alls åtar sig att ta hand om dem. Det finns ingen reglering för kommunernas klagomålshantering. Socialstyrelsen har utarbetat allmänna råd. Förhoppningsvis kommer de allmänna råden, nu när man har gjort en utvärdering av hur det har fungerat och man har sett att det inte har fungerat så väldigt bra, att så småningom bli tvingande. Men det kommer att beslutas av riksdagen i särskild ordning och debatteras av ett helt annat utskott, nämligen socialutskottet.

Det som har gjorts i debatten hittills och som jag kan ha sympatier för är att de borgerliga partierna säger sig värna alla människor som får dåliga korvar, eller vad det nu kan vara, inom den offentliga tjänsten. Det är så klart inte bra med sådana tjänster. Frågan är bara: Hur ska det hela gå till? Jag har inte hört en enda av de borgerliga ledamöterna ge ett exempel eller ett förslag, och jag har inte heller hittat något annat land i Europa som har en konsumentlagstiftning som även inkluderar offentliga tjänster. Men det kanske de borgerliga ledamöterna känner till bättre.

Man ger i sin reservation regeringen ett öppet mandat att i tillämpliga delar försöka väva in den lagstiftning och de tillsyns- och skyddsmekan-

ismer som finns i all annan lagstiftning som vi har, som skollagen som har tagits upp tidigare, patientskadlagen som vi har inom vårt beredningsområde i lagutskottet, och så vidare. Jag har inte fått någon riktigt klar bild över hur det i praktiken skulle fungera. Det enda jag vet är att vi från Vänsterpartiets sida inte har kunnat se någon sådan argumentering att vi har funnit någon skälighet i att faktiskt helt och hållet lyfta in i lagen det offentliga och det som styrs genom olika demokratiskt fattade beslut ute i landstingen, i de olika nämnder som finns i kommunerna och de särskilda tillsynsmyndigheter som har att inspektera och se hur skollagen och andra lagar efterföljs.

Jag tycker att ert förslag är väldigt otydligt. Vill ni ge det förslaget till regeringen får jag önska er lycka till. Om jag hade fått ett sådant förslag skulle jag inte ha begripit hur jag skulle utreda det. Men jag sitter å andra sidan inte i regeringen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på alla reservationer.

Anf. 117 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det på något sätt var intressant att Tasso Stafilidis inte kan förstå hur det ska gå till. Hur är det med den produkt-säkerhetslag som i dag gäller för de tjänster som erbjuds i privat regi? Där vet vi att det fungerar. Problemet är att vi inte har något effektivt instrument i dag med de speciallagstiftningar som gäller för de tjänster som erbjuds i offentlig regi. Det är där det inte fungerar i dag.

Vad är det vi vill med vår reservation? Jo, vi vill få samma bra förfarande för tjänsterna i offentlig regi som redan finns för dem som erbjuds i privat regi. På det sättet löser vi någonting som ni inte har något förslag på. Det är: Hur ska vi få den här speciallagstiftningen att i så fall bli så effektiv att konsumenten kan känna sig trygg? Min gamla mor ska kunna känna sig trygg när hon får tjänster i sitt hem i dag. Det är den typen av lösningar som vi har. Det tror jag att Tasso Stafilidis skulle kunna förstå alldeles utmärkt oavsett om han sitter i regeringen eller ej, för det är mycket enklare.

Vi vill inte ha det så som vi hörde i ett tidigare replikskifte, att folk ska behöva vänta till nästa val och välja andra politiker för att få någonting tillgodosett. Självklart inte. Vi har en lösning, och den kan överföras också på tjänsterna i offentlig regi. Därmed är vi klara.

Anf. 118 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Yvonne Andersson tar upp det själv, så jag kan inte låta bli att hänvisa tillbaka till vad som tidigare sagts i debatten, att Moderaterna tydligen ställde det här förslaget redan 1988. Om jag inte missminner mig var det en borgerlig regering 1991–1994. Då hade ni all chans att genomföra det här. Men det gjorde ni inte. Kanske var det så att motionsförslaget från 1988 togs upp av den dåvarande borgerliga regeringen, men man insåg att det inte var fullt så enkelt och möjligt att genomföra.

Jag förstår inte hur patientskadlagen ska kunna ingå i produktsäkerhetsskyddet. Jag förstår alltså inte hur ert förslag skulle fungera i praktiken. Nej, jag kan inte stå här och gissa hur det skulle bli. Jag har inte begripit det som ni föreslår.

Det enda som jag kan se är att ni ideologiskt vill likställa det som produceras i kommersiellt syfte och det som produceras utifrån demokratiskt fattade beslut och utifrån människors verkliga behov. Det är den ideologiska skillnaden som Niclas Lindberg tydliggjorde i sitt anförande. Den gränsen är väldigt viktig att hålla, tycker jag.

Försök att svara på frågan, Yvonne Andersson, och ge ett konkret exempel!

Anf. 119 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är inte så lätt att komma på några konkreta exempel på den här korta tiden. Men vi kan väl ändå inte bara titta på vad som händer i går. Vi vet att det i dag inte är lika knivskarpa gränser mellan tjänster producerade i privat regi och tjänster producerade i offentlig regi. Dessa tjänster erbjuds en och samma person, konsumenten. Och vad är det vi vill göra? Jo, vill vi ge konsumenten – ofta en svag människa som är beroende av sjukvården – möjlighet att känna sig lika trygg oavsett vem som producerar tjänsten. Det är inte särskilt viktigt vem producenten är om man är i stort behov av en tjänst.

Tjänsterna kan tillhandahållas på ett mycket enklare sätt om produktionen sker nära den enskilde. Vad ni från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet gör är att ni hakar upp er på system. Dagens system håller inte för att ansvara för den trygghet som människor behöver. Dessutom anser vi att det ska ställas samma tuffa krav på en tjänst oavsett vem som erbjuder den, precis som när det gäller varor. Det är en mycket enkel lösning för att gynna den enskilda människans möjligheter att känna sig trygg.

Anf. 120 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Om jag inte har förstått hela propositionen som jag har varit med att samarbeta om helt fel finns det en hel del annan lagstiftning som tar över när produktsäkerhetslagen inte räcker till. Det gäller generellt sjukvården. En privatpraktiserande tandläkare ställs ju inte under produktsäkerhetslagen medan folktandvården som utför tandvård i offentlig regi ställs under patientskadelagen. Alla verkar ju under sjukvårdslagstiftningen och den skyddslagstiftning som ingår där.

Martin Andreasson nämnde som exempel att när det gäller mat tar ju en annan lagstiftning över. Produktsäkerhetslagstiftningen gäller inte på det området.

Jag vill bara ha ett konkret exempel på vad ert förslag skulle innebära rent konkret. Det är det som jag inte har förstått. Vad jag har försökt att klargöra är vår principiella och ideologiska hållning. För oss är det inte möjligt att likställa de olika formerna av tjänster.

Det är viktigt att de tjänster som utförs på grundval av demokratiskt fattade beslut, det vill säga offentliga tjänster och offentlig service, inte regleras av denna lagstiftning. Det är jag väldigt tydlig med.

Det återstår väl att se vad det blir för konkret av detta när ni skickar över det hela till regeringen.

Anf. 121 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Jag vill gå vidare in på diskussionen om vilka tjänster det konkret handlar om. Den listan kommer nog att bli mycket lång. Det

handlar om alla de tjänster, som inte berörs av speciallagstiftning, där man som medborgare har en kundrelation till den offentliga servicen. Det kan röra sig om tjänster inom hälso- och sjukvård, inom rehabilitering, inom färdtjänsten, inom hemtjänsten, inom sport- och fritidsverksamhet och också inom utbildningsområdet.

Det som är särskiljande måste vara om det föreligger den form av kundrelation som i dag är mycket vanlig i offentlig regi, nämligen att man som medborgare betalar en avgift för att erhålla en offentlig tjänst. Detta måste vara de kriterier som är avgörande för hur man sedan går vidare i det här ärendet.

Jag nämnde tidigare att Moderaterna lyfte fram detta redan 1988. Sedan dess har ju samhället förändrats rätt så ordentligt. Sättet som den offentliga servicen organiseras på har verkligen gått mot ett mer kundorienterat synsätt, ofta med socialdemokrater och vänsterpartister i ledningen. Det är mer angeläget att uppdatera analysen och göra en ordentlig utvärdering av detta än vad det var när idén föddes i slutet på 80-talet. Det tycker jag att du borde instämma i.

Det finns enorma ideologiska skygglappar i den här debatten. Du borde bara för en liten stund ta av dem och se att verkligheten har förändrats och fundera över hur den enskilde medborgarens individuella rättigheter kan stärkas gentemot det offentliga. Du är väl för individuella rättigheter, inte bara att man ska få sina rättigheter tillgodosedda genom att klaga hos kollektiva instanser eller i kommunvalen?

Anf. 122 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Det första jag gjorde innan jag gick upp i talarstolen var att visa att jag inte hade några skygglappar på mig. Jag påtar ju de problem som finns ute i verksamheterna där det tillhandahålls offentliga tjänster. Allmänheten har egentligen inte den rätt som den borde ha. Där säger jag och även mina samarbetskolleger inom Socialdemokraterna säger att vi vill försöka att förändra detta.

Nu är det ju inte vårt utskott som hanterar frågor som rör sjukvård och socialtjänst. Det är trots allt dessa som du tar upp. Jag har fortfarande inte förstått hur man genom att åberopa produktsäkerhetslagen ska kunna klaga och få rätt om man har betalt en avgift för en tjänst som kanske till 85 % är offentligt finansierad genom skattemedel.

Hur ska man få tillbaka pengarna för att man inte har fått en tjänst utförd inom den rehabilitering som du hänvisade till och som jag anser borde gälla under en speciallagstiftning och inte under produktsäkerhetslagen? Men det är ju något som jag själv tolkar in.

Anf. 123 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Jag medger att Tasso Stafilidis försökte att ta av sig de ideologiska skygglapparna, men de kom snabbt på igen när det var dags för replikskifte.

Jag kan förstå det. Detta är en ovanlig diskussion för oss. Vem har hört talas om konsumentskydd och konsumenträttigheter när man pratar om den offentliga sektorn? Det är verkligen en främmande fågel, och på det viset kan jag ha en viss förståelse. Ring till kommunen och försök att reklamera äldreomsorg eller barnomsorg! Man får inget svar på det, det blir tyst i luren. Det är ingen som är van vid detta.

De tuffa, hårda krav som man med rätta kan ställa på privata entreprenörer är något som vi själva väljer. Men detta är en främmande fågel, någonting som vi inte förhåller oss till. På så vis förstår jag att det här tvingar fram ett visst mått av nytänkande. Så har också striden förts. Socialdemokraterna har släppt efter mer och mer. Här utsträcks ändå produktsäkerhetslagen till att gälla varor som tillhandahålls i offentlig verksamhet.

Hur skulle det här fungera i praktiken? frågar Tasso Stafilidis. Läs på i den proposition som du står bakom. Titta på vilka sanktionsmöjligheter som finns för det offentliga. Titta på hur Konsumentverket nu ges tydligare möjligheter att ålägga förbud och ge förelägganden. Sanktionsmöjligheterna ska vara desamma. Det är bara frågan om vilka tjänster vi ska välja ut där den här lagstiftningen ska vara tillämplig.

Sanktionsmöjligheterna står i propositionen, så det borde inte vara oklart för Tasso Stafilidis.

Anf. 124 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Nu kom frågan genast att handla om den kommunala självstyrelsen. I dag finns en speciallagstiftning. Det finns en klagomåls- hantering och ett tillsynsansvar i nämnder i kommuner och landsting och också centralt på myndigheter. De ska också inspektera att lagarna verkligen följs. Där finns i dag självklart många brister. Det har jag också sagt flera gånger här i talarstolen.

Vi får se. Jag har inte kunnat få någon bild framför mig av hur det skulle fungera i praktiken och vilka tjänsteområden som inte skulle falla under speciallagarna. Det återstår att se hur regeringen tolkar det efter att riksdagen i morgon har fattat beslut.

För övrigt är det viktigt att klargöra att jag har sökt efter men inte hittat några konkreta förslag i den riktningen från något av de borgerliga partierna inom socialutskottets beredningsområde. Det är där man bereder speciallagar vad gäller hälso- och sjukvård samt socialtjänst. Det- samma gäller inom skolans område.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

10 § Ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2003/04:FiU19

Ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (framst. 2003/04:RB3).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

11 § Följdändringar med anledning av nya regler för bank- och finansieringsrörelse

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU27
Följdändringar med anledning av nya regler för bank- och finansieringsrörelse (prop. 2003/04:99).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

*Fortsatt svenskt
deltagande i en
internationell
säkerhetsstyrka
i Afghanistan*

12 § Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan

Föredrogs
sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2003/04:UFöU2
Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan (prop. 2003/04:71).

Anf. 125 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Den här debatten ska handla om fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan. Regeringen har lagt fram ett förslag utifrån ett nytt FN-beslut om att utöka den svenska truppen i Afghanistan till upp till 150 man.

Vänsterpartiet har i detta betänkande en reservation, nr 1, som jag yrkar bifall till. Jag ska ägna större delen av mitt anförande åt varför.

Är det så att situationen i Afghanistan nu är så lugn och stillsam att det inte behövs fler trupper i Afghanistan? Är det så att människor i Afghanistan har fått det så pass bra att de har möjlighet att bygga upp landet själva, i lugn och ro? Nej, det kan ingen säga. Situationen i Afghanistan är allvarlig. Det är en väldigt osäker situation, och det är ingen som riktigt vet vad den kan leda till.

Men är det då inte rimligt att vi från svensk sida, som faktiskt har haft trupp i Afghanistan under flera år, fortsätter att delta? Vänsterpartiet har tidigare också stått bakom de beslut som har fattats här i Sveriges riksdag om att skicka trupp till Afghanistan. Det borde vara rimligt. Vi borde egentligen ha kunnat vara eniga i utskottet, som vi alltid har varit tidigare när vi har skickat svensk trupp utomlands. Jag och Vänsterpartiet kan inte annat än beklaga att situationen är som den är.

Varför har då Vänsterpartiet valt att inte ställa sig bakom? Det finns ett par skäl. Det första är att Vänsterpartiet under de tidigare besluten har påpekat den bräckliga folkrättsliga grund som även regeringen tidigare pekat på som finns bakom kriget i Afghanistan. De terroristlagar som kom till i FN är inte tillräckliga för att försvara det krig som USA och koalitionen började i Afghanistan.

Att man nu har en president som har gett sitt stöd och bett om hjälp ger givetvis ett starkare folkrättsligt stöd. Men hur ser då situationen ut i Afghanistan? Och vad är det den svenska truppen ska göra? Tidigare har den svenska truppen bara befunnit sig i och runt Kabul, där presidenten faktiskt har kunnat styra över verksamheten och där koalitionen inte har

haft sina trupper. Området har styrts från FN och de trupper som FN har där, ISAF. Den övriga delen av Afghanistan styrs i stort sett av krigsherrar och av koalitionen styrkor i jakt på talibanerna.

För Vänsterpartiet har det varit oerhört viktigt att det inte har varit någon risk för sammanblandning mellan FN-trupperna – ISAF – och koalitionen styrkor, när vi har skickat svensk trupp. När man nu flyttar ut i andra delar av Afghanistan kommer de här två trupperna mycket närmare varandra. Samarbetet och kontakterna mellan trupperna kommer att öka, delvis av rent praktiska skäl för att man inte ska befinna sig inom samma område och riskera att vådaskjuta varandra. Men vi ser också en risk för sammanblandning.

Koalitionen styrkor har nu börjat bygga upp grupper runtomkring i regionerna i Afghanistan. Det är till exempel Storbritannien och Nya Zeeland som har trupper under koalitionen men även trupper under ISAF, och man säger nu att man hellre vill ingå under ISAF:s befäl. Är det rimligt att tro att koalitionen, med det uppdrag koalitionen faktiskt har haft, nämligen att jaga talibaner och utkämpa ett regelrätt krig mot talibanerna, från den ena dagen till den andra övergår till att vara ISAF, FN-trupper?

Dessutom riskerar man att faktiskt hamna i mycket allvarligare situationer när man ger sig ut i andra delar av landet. Det skulle inte hindra oss från att skicka svensk trupp. Det är inte så att vi bara kan skicka svensk trupp om vi tror att det inte kan hända dem något. Men man kommer att vara beroende av koalitionen för att kunna få det eldunderstöd och flygunderstöd som kommer att behövas i en akut situation. Hur ska man då kunna skilja på koalitionen och ISAF, som är där på FN-mandat?

Vi i Vänsterpartiet ser att den här sammanblandningen, med det nya beslutet, blir så pass stark att vi inte kan stödja förslaget. Det är oerhört viktigt att FN i sina missioner inte får sammanblandas med krigförande part. Hur ska befolkningen i Afghanistan kunna skilja på koalitionen och FN-trupperna? Det är en omöjlighet.

Så länge det inte finns en färdplan för vad som ska hända med Afghanistan vet vi inte heller när koalitionen ska dra tillbaka sina trupper. Om vi jämför med situationen i Irak ser vi att man där åtminstone försöker ange en färdplan för när irakierna själva ska ta över och USA dra sig tillbaka. När det gäller Afghanistan finns inga sådana krav.

Nej, herr talman, trots att det är med stort beklagande kan vi inte ställa oss bakom förslaget i propositionen. Jag har dessutom ett par frågor som jag inte tycker tas upp i betänkandet och som inte heller funnits med i diskussionen och den här debatten.

Vad är det som händer i Afghanistan? Vad är det för brott koalitionen gör sig skyldig till? Vi ser i dag bilder från Irak där tortyr, misshandel, regelrätta mord och förnedring av fångar tyvärr tycks tillhöra vardagen. Världen reagerar upprört, eftersom dessa bilder kablas ut i nyhetsprogram och på tidningssidor.

Men händer inte samma saker i Afghanistan? Jo, det gör det, även om vi inte fått se några bilder på det. Det finns fall där åtal är att vänta för att folk blivit mördade i fångelset av koalitionen i Afghanistan. Det finns mängder med rapporter, bland annat en rapport på 67 sidor från Human Rights Watch, som beskriver de övergrepp som begås av koalitionen i Afghanistan.

Ser ni ingen risk i FN-mandatets värde om sammanblandningen blir så stark? Ser ni ingen risk för att svensk trupp, viktigt svenskt deltagande, på det här sättet kan bli sammanblandad med rena övergrepp? Det står inte en rad om de stora problem som finns med detta när det gäller det svenska deltagandet.

Det finns ytterligare en fråga som jag skulle vilja lyfta upp, som visserligen berörs i betänkandet men då beskrivs väldigt fint. Det gäller det viktiga svenska biståndet till Afghanistan, vilken betydelse det haft, hur långvarigt det varit och hur Sverige långsiktigt ser på sitt bistånd till landet. Man beskriver hur viktigt det varit för flickor och kvinnor i Afghanistan att det svenska biståndet funnits och finns där, och hur viktigt det är att biståndet också kommer fram. Därför måste man med hjälp av trupper också kunna garantera att biståndet får den verkan som avses.

I betänkandet används detta som ett argument, men det sägs ingenting om att Läkare Utan Gränser pekat på att USA-alliansen äventyrar det humanitära hjälparbetet i Afghanistan genom att i södra Afghanistan distribuera flygblad och där kräva att befolkningen lämnar information om talibaner, al-Qaida med flera till USA-alliansen. Det sägs dessutom att detta är nödvändigt för att humanitär hjälp ska kunna delas ut.

På flygbladen finns också en bild på en liten afghansk flicka – just en sådan flicka som vi menar att det är så viktigt ska nås av biståndet – som bär på en säck med vete. Läkare Utan Gränser och andra organisationer pekar på detta och menar att koalitionen gör allt vad den kan för att binda det humanitära biståndet till det militära för att nå militära mål. Man säger vidare att USA-alliansen i Afghanistan utnyttjar den humanitära hjälpen sedan starten av Operation Enduring Freedom genom att placera ut trupper under etiketten ”humanitär assistans” och beskriva hjälporganisationer som kommer dit som ”truppförstärkningar”. Genom distributionen av flygbladen förstärks detta ytterligare.

För Vänsterpartiet är de här sakerna så allvarliga att vi, för att kunna ställa oss bakom förslaget att skicka trupp med ett utvidgat mandat till Afghanistan, måste ställa krav på att koalitionen och dess operation omedelbart avbryts. Snarare behövs fler FN-trupper och en minskning av koalitionstrupperna i Afghanistan. Men när inget sådant krav ställs, när ingen koppling görs, när ingenting lyfts fram om de övergrepp som sker kan Vänsterpartiet inte anse det vara rimligt att skicka svensk trupp till det utvidgade FN-mandatet.

Däremot är det viktigt att betona att det här inte handlar om att vi är emot FN-trupp. Det handlar inte om att vi inte anser att man ska agera under FN-mandat när FN kräver det. Vi anser att vi även fortsättningsvis kan ha en svensk styrka i Afghanistan så länge situationen ser ut som den gör, men då utifrån det mandat som finns i dag. Vår förhoppning är att situationen ska förändras, att koalitionen drar sig tillbaka och att FN får den fulla kontrollen och tar det fulla ansvaret för återuppbyggnaden av Afghanistan.

Till sist, herr talman, ska jag beröra ytterligare en komplikation med det här ärendet. Man utökar nu styrkan till Afghanistan trots de invändningar jag framfört – invändningar som jag tror att också övriga ledamöter borde beakta med tanke på den situation som råder i Afghanistan. Beslutet innebär att vi samtidigt minskar våra trupper i Kosovo.

Visserligen hade beslutet fattats redan tidigare, men det skedde när situationen i Kosovo var lugn och helt annorlunda än i dag. Även Nato hade planerat att dra sig tillbaka. Nu har Nato fattat ett nytt beslut. Situationen i Kosovo är så allvarlig att man inte kan dra sig tillbaka. Vi anser inte att det är rimligt att man drar tillbaka styrkorna från Kosovo för att utöka mandatet i Afghanistan. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 126 ÅSA LINDESTAM (s):

Herr talman! Hur ska vi i Sverige förhålla oss till en begäran från FN om stöd i Afghanistan? I december 2001 enades FN i Bonn om en snabb insats i Afghanistan. Sveriges regering föreslog samma månad att vi skulle delta, vilket riksdagen fattade beslut om några dagar senare. Denna insats har förlängts och förändrats under tidens gång, och i dagsläget har vi stabs- och samverkanspersonal på plats samt en nationell logistikenhet.

I januari i år hölls ett afghanskt rådsmöte där man antog en ny konstitution – om än kritiserad i några delar. De flesta bedömare är överens om att det var ett viktigt steg mot ett nytt, stabilt och demokratiskt Afghanistan i enlighet med Bonnöverenskommelsen. Trots detta är läget bräckligt, precis som Alice Åström säger.

Mängder av svåra frågor återstår att lösa. Det finns etniska motsättningar mellan befolkningen och flyktingproblematiken lämnar mycket övrigt att önska vad gäller bostäder, arbetstillfällen och social service. Brotten mot de mänskliga rättigheterna ökar, och särskilt utsatta är kvinnorna. Säkerhetssituationen försämras markant i både norr och söder liksom i Kabul. Attackerna har ökat och riktas alltmer mot den internationella närvaron. Vissa grupperingar i landet är fientligt inställda till den nya regimen och koncentrerar nu sina attacker mot civil FN-personal och mot företrädare för olika hjälporganisationer.

Bristen på fungerande offentliga institutioner är akut, och narkotikan flödar fritt. Den ger ekonomi åt privatarméer och ökar rivaliteten mellan inhemska grupperingar. Utvecklingen är mycket osäker. De flesta bedömare anser att en bred internationell närvaro, både civil och militär, är det enda i nuläget som kan erbjuda en förbättrad säkerhetssituation och möjliggöra rättvisa val.

Herr talman! Sverige har en lång historia i Afghanistan. Vi har gett ett långsiktigt bistånd som stöd för utvecklingen av humanitära insatser. Vi stöder förutom utbildning även flyktingåtervändande och infrastruktur. Nyligen har vi också fattat beslut om att stödja förberedelserna inför de afghanska valen. Självklart gör vi detta i samråd med FN.

Vi har röjt minor. Vi har avväpnat barnsoldater och återanpassat dem till samhället. Dessutom bidrar vi med hjälp genom det internationella advokatsamfundet för att bygga upp det afghanska advokatsamfundet. Vi har också en särskild polisrådgivare, som genom FN verkar för Afghanistan.

Vad gäller EU råder en samsyn om vad som bör prioriteras: säkerhetshöjande åtgärder, den politiska processen, valen, återuppbyggnaden, situationen för de mänskliga rättigheterna – i synnerhet kvinnors situation – och bekämpningen av narkotikan.

Vad kan vi i Sverige bistå med? Säkerheten måste utökas till att gälla hela landet. Sverige kan tillsammans med andra länder ingå i en styrka

ledd av Storbritannien. Vi ska tillsammans med andra ha ett observersteam för att tillhandahålla säkerhetshöjande närvaro och militär och civil samverkan med lokala makthavare i provinserna.

Vi ska också bidra med ett lufttransporterat snabbinsatskompani för att förstärka och undsätta enheter inom regionen. Dessutom ska vi tillsammans med andra länder tillhandahålla transportflygplan. Nationella resurser för underrättelsebearbetning och logistik kommer också att stödja ISAF.

Det är totalt ungefär 112 personer. Men vi kan behöva upp till 150 personer i regionala enheter eller i Kabul. Säkerhetsläget kan dock snabbt förändras, och det kan uppstå behov av förstärkning. Riskerna bedöms sammantaget som låga till medelhöga. Däremot kan riskerna för styrkan som ingår i snabbinsatskompaniet tillfälligt bli högre om säkerhetsläget försämras.

Det kan kännas svårt, men vi måste ändå fatta detta beslut. Målsättningen är att utsättandet av styrkan ska vara avslutad under juni månad. Utgångspunkten är att huvuddelen av det svenska bidraget ska stå till den internationella styrkans förfogande under flera års tid.

Det är ett svårt åtagande. Riskerna kan öka snabbt. Uppdraget kan bli svårare än vad vi kan förutse. Trots det ska vi bidra till den internationella säkerhetsstyrkans utvidgning i Afghanistan.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 127 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet. Nästa sak jag vill säga är att det är ett väldigt allvarligt beslut då vi riskerar svenska soldaters liv utomlands.

Riksdagen ska nu fatta beslut om att ställa en väpnad styrka om 150 personer till förfogande för fortsatt deltagande i Afghanistan. Sverige har redan tidigare bidragit till en FN-auktoriserad multinationell styrka där nere.

Den här gången är tanken att vi ska bistå med säkerhetshöjande närvaro och samverka både militärt och civilt i flera lokala provinser i Afghanistan, till skillnad från förut när vi befann oss i Kabul. Vi ska genomföra en demokratisk valprocess, eller underlätta att kunna genomföra detta, och bidra till social och ekonomisk utveckling i Afghanistan.

Vi ska också komma ihåg att för att kunna åstadkomma svensk säkerhet krävs mer internationellt samarbete. Det är grundläggande för att kunna avvärja framtida hot. Tyvärr kommer sannolikt efterfrågan att öka. Då måste det ligga också i svenskt intresse att kunna erbjuda både militära och civila resurser. Därför behöver både vår nationella och vår internationella förmåga utvecklas vidare.

Vid varje tillfälle den senaste tiden som sammansatta utrikes- och försvarsutskottet har beslutat i frågor om svenska insatser har också frågan om finansiering tagits upp. Under perioden från år 2000 och framåt har det militära försvarets anslag reducerats genom indragningar och kraftigt ökade kostnader för internationella insatser. Även ÖB har anmält det i sitt underlag i både mars och april nu i år.

Under åren 2001–2004 har flera miljarder tagits från ordinarie förbandsverksamhet och förts till internationella insatser för att klara av

dem. I verkligheten är dessa siffror en ramsänkning som man kan likna vid kostnader per år för att finansiera Bodens garnison, Sätenäs flottilj, Vaxholm eller Musköbasen, bara som exempel.

Under 2004 har regeringen uttalat en prioritering för Västra Balkan, Liberia och Afghanistan. Insatserna i Liberia som nyligen beslutades kostar mycket, och likaså insatsen i Afghanistan. Slutsatsen man kan dra av det är att antingen måste ännu mer pengar tas från förbandsverksamheten eller så får vi minska på någon av våra nuvarande insatser som redan görs.

Regeringen har aviserat att vi ska ha en neddragning med ca 300 man i Kosovo och att det skulle vara lösningen. Det är i linje med ett tidigare gemensamt multinationellt beslut. Men efter den senaste tidens händelseutveckling kan man ifrågasätta om den planerade neddragningen även fortsättningsvis kommer att kunna bli verklighet. Just nu föreligger i stället ett ökat behov av insatser i Kosovo.

Herr talman! Ska Sverige säga nej till ökade insatser och svika sin del av det gemensamma ansvaret för säkerhet och stabilitet i Europa och ute i världen? Det riskerar att drabba just de människor som kan komma att utsättas för nya våldsspiraler och nya motsättningar. Kan inte vi vara med och lämna vårt bidrag till freden visar Socialdemokraterna att de för en försvars- och säkerhetspolitik som inte lever upp till de krav som ställs i det nya Europa.

Försvarsministern och biståndsministern har tillsammans skrivit att Sverige säger nej till att fredsfrämjande truppinsatser ska vara avräkningsbara kostnader i biståndsbudgeten. Däremot bör delar av säkerhetssektorn kunna räknas in i biståndet. Det uttalandet ligger helt i linje med den nya politiken för global utveckling som riksdagen har beslutat.

Fred och säkerhet är en förutsättning för en positiv utveckling i fatiga länder. Militära fredsfrämjande insatser är en stor del i det. Regeringen ställer sig också bakom möjligheten att vissa delar av säkerhetssektorreformerna ska kunna avräknas mot biståndsanslaget. Säkerhetssektorn innefattar bland annat polis, rättsväsende, militär och säkerhetstjänster som har till syfte att stärka demokratisk och civil styrning av säkerhetssektorn.

Vi moderater vill gå ytterligare ett steg och införa ett ökat anslag för internationella insatser på biståndsområdet med syfte att skapa fred, säkerhet och stabilitet. Det motiverar vi med att även de verksamheterna är utvecklingsarbete på sikt. Då skulle man inte heller urholka ordinarie försvarsanslag. Det är en väldigt viktig ståndpunkt, eftersom dagens situation blir alltmer ohållbar.

För varje ytterligare internationell insats vi beslutar som ska genomföras försvinner den grundkompetens som vi behöver för utbildning av de människor som ska skickas ut på internationella uppdrag. Den behövs. Varifrån ska vi ta pengarna?

Den här gången föreslår regeringen också att bemyndigandet för insatsen i Afghanistan ska lämnas utan tidsbegränsning under förutsättning att beslut av FN:s säkerhetsråd finns. Det är mycket rimligt. Men det kräver också en långsiktig strategi sammankopplad med verkliga resurser för insatsen.

Vi bör inte bara säga ja till insatsen i Afghanistan utan också se till att Sveriges övriga insatser kan fullföljas. Framför allt är det nödvändigt

Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan

med en långsiktig strategi för fortsatt internationell verksamhet. Det behöver vi ta tag i nu under hösten eftersom behovet av insatser inte styrs av svenska försvarsbeslut. Det är en daglig påminnelse om verkligheten vi lever i.

Herr talman! I ärendet har också två särskilda yttranden gjorts av Folkpartiet och Miljöpartiet och vidare en reservation från Vänsterpartiet, som vi nyss hörde. I flera stycken delar vi Folkpartiets uppfattning. Det gäller framför allt övergripande mål och långsiktig planering med en strategi för våra internationella insatser. Men vi har valt att avstå från ett särskilt yttrande. Det gör vi för att vi vill se en enighet i besluten. Som jag sade i början är det ett väldigt allvarligt beslut. Vi skulle vilja ha ett helt enigt betänkande. Nu diskuterar vi specifikt trupp till Afghanistan eller ej.

Vänsterpartiets reservation är bara att beklaga. Det har redan vid tidigare beslut om internationella insatser aviserat sin stora tveksamhet. Det uttrycker tydligt att bistånd bara ska ges till biståndsverksamhet. Är inte också freds- och säkerhetsskapande insatser en form av bistånd? Utan fred och säkerhet – det vill säga med dess motsats: kaos, oordning och otrygghet – kan vi inte heller hjälpa till att skapa sociala, ekonomiska och demokratiska strukturer. Därmed kan vi inte heller genomföra annan form av bistånd på bästa sätt.

Vänsterpartiet har förut stöttat den här typen av insatser även i Afghanistan trots att OEF, Operation Enduring Freedom, har funnits där. Varför inte nu?

Anf. 128 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det gäller frågan om bistånd för att skapa fred och säkerhet och för att kunna ge annan humanitär hjälp och om det inte skulle kunna ses som bistånd. Vi ser en oerhört stor fara i att många länder skulle välja att snarare täcka sina militära kostnader under ett slags biståndsbudget för att på så sätt kunna säga att man når upp till de fina biståndsmål som finns utan att man egentligen har kunnat uppnå de humanitära målen.

Jag tror att det är ganska viktigt att se att humanitärt bistånd aldrig får utnyttjas av någon stridande part i någon konflikt. Det är viktigt att biståndet står självständigt som en humanitär hjälp och ett bistånd till de människor som blir drabbade av en konflikt oavsett vilken part de blir drabbade av.

Börjar man knyta biståndet till den typ av diskussion där man menar att vi behöver fred och säkerhet och att även militära medel givetvis skulle vara en viktig biståndsinsats så tror jag att man kommer att förlora mycket på sikt.

Det är ett faktum att det första man ska göra i en fullständigt kaosartad krigisk situation är att skapa fred och säkerhet. Det är självklart. Men att koppla ihop biståndet med de insatserna skulle vara en farlig lösning.

Anf. 129 EWA BJÖRLING (m) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret från Alice Åström, och jag vill tydligt poängtera att det inte handlar om att diskutera kvantitet och summor i biståndet och att flytta summor hit eller dit. Det handlar i stället om kvalitet i biståndet. I verkligheten hänger alla de här olika sakerna ihop. Det

krävs fred och säkerhet för att bedriva ett effektivt bistånd i övrigt. Allting hänger samman.

Jag undrar om Vänsterpartiets USA-hat är så starkt att det är viktigare för er att det inte sker en sammanblandning mellan ISAF och OEF – den USA-ledda koalitionsstyrkan – än att delta i en FN-styrka för att faktiskt hjälpa folket i Afghanistan? Även OEF arbetar för långsiktig säkerhetshöjning med så kallade PRT – regionala enheter för säkerhet och uppbyggnad. Det är *ett* sätt att skapa säkerhet och att stabilisera Afghanistan.

I er motion står det att ni är beredda att stödja det nuvarande bidrag som finns där. Ni har även stött det tidigare, som ni också sade. Men jag skulle vilja säga: Bidrag med vad då? Enligt min vetskap har Sverige för närvarande inget mandat för trupp i Afghanistan alls. Det är därför vi står här och diskuterar i dag. Vad vi har där är 16 man som kan hjälpa till vid flygplatssäkerhet, vid brandskydd och så vidare. Men det är ju inte alls samma sak.

Anf. 130 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska börja med det sista. Ja, det stämmer – det är egentligen en dålig skrivning i motionen eftersom mandatet faktiskt har gått ut och man har tagit hem dem som man hade förutom några få personer.

Det som vi utgår från är att vi kan tänka oss att ställa upp med ett liknande mandat som det vi har haft tidigare. Vi hade velat se det beslutet i stället för det utvidgade som var fallet i dag.

Jag vill påpeka att det inte är så att USA-hatet är så starkt och så blint att man inte skulle vara beredd att hjälpa Afghanistans folk. Det handlar i stället om respekten för FN och för FN:s styrkor runtomkring i världen. Vi ska se till att FN-insatser inte blir sammanblandade med vad som betraktas som en krigförande part, och så ser faktiskt många i Afghanistan på koalitionen.

De frågor som jag tog upp i mitt anförande – situationen i Irak, det som har avslöjats och de rapporter som kommer om övergrepp i Afghanistan – stärker inte koalitionen i Afghanistan. Det kommer inte heller att stärka FN-mandatet och FN:s möjlighet att agera om det blir en sammanblandning med koalitionen. När de bilderna börjar kablas ut över världen och när vi börjar få fällande domar för tortyr och mord så kommer FN, och då är det viktigt att FN inte har varit sammanblandat med detta.

Vi beklagar att man inte tydligt tog upp detta i betänkandet, och att regeringen inte tydligt har tagit upp diskussionen. Det är snarare så att försvaret för USA inte får bli så starkt att man inte är beredd att försvara FN och ifrågasätta när man ser att det går för långt.

Anf. 131 EWA BJÖRLING (m) replik:

Herr talman! Nu diskuterar vi Afghanistan och inte Irak. Jag ska bara kort säga angående situationen i Irak att det som har hänt är förfärligt. Det håller jag fullständigt med om. Men vi ska också komma ihåg en annan viktig sak: Saddam är borta. Den diktaturen finns inte mer. Det ska vi verkligen inte glömma.

Verkligheten är sådan att det inte är bekymmer bara i Kabul. Det är bekymmer även regionalt och ute i stora delar av Afghanistan. Vi behöver hjälpa till på fler ställen än i Kabul.

*Fortsatt svenskt
deltagande i en
internationell
säkerhetsstyrka
i Afghanistan*

Herr talman! Jag tycker att Vänstern sviker det svenska mandat som våra soldater behöver. Det handlar om att skicka ut människor i strid, och jag är övertygad om att den svenska trupp som vi kommer att sända behöver allt stöd som den kan få – ifrån alla partier.

Anf. 132 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Det är ett mycket viktigt beslut som vi ska debattera här i dag. Och det är inte bara vårt land utan också bland andra Rumänien, Danmark, Norge och Finland som ska ta ställning till samma fråga, nämligen: Är vi beredda att skicka fredsbevarande trupp utanför Kabul till norra Afghanistan?

För Folkpartiet liberalerna är svaret ett tydligt ja. Vi är eniga med utskottsmajoriteten om att Sverige ska ställa upp för att förverkliga FN:s resolution 1510 från oktober 2003 och den afghanska regeringens önsningar. Den internationella säkerhetsstyrkan ISAF har alltför länge varit begränsad till att upprätta säkerhet och stabilitet i enbart huvudstaden Kabul. FN:s generalsekreterare Kofi Annan och president Karzai har i nästan två års tid begärt den utvidgning av ISAF som nu kommer till stånd.

Redan i december 2002 förordade vårt parti att Sverige i FN skulle stödja dessa önskemål. Om FN-mandatet för ISAF skulle utvidgas geografiskt ville vi se att Sverige också solidariskt bidrog med större personella resurser. Jag är mycket glad att detta nu sker. Sveriges riksdag är på väg att fatta detta beslut på god folkrättslig grund. Samtidigt är det beklagligt att Sverige inte lyckats vara lika snabbt på plats som tyskarna var i Kunduz redan i oktober. Den svenska styrkan som har varit i Kabul fick åka hem i februari, och givetvis borde vi varit på plats med denna nya regionala enhet för stabilisering och återuppbyggnad redan då. Nu blir det i juni.

Den svenska personalen kommer att utföra en oerhört viktig uppgift i Mazar-e-Sharif tillsammans med danskar och rumäner och under ledning av briter. De flesta bedömare är eniga om att det här är en nödvändig insats. Det internationella samfundet ställer upp militärt och civilt; det är det enda sättet vi kan förbättra säkerhetsläget i Afghanistan på.

Det svenska bidraget kommer att bestå av ett militärt observatörsteam och viss stabs- och underhållspersonal. Vi kommer också att ha ett luftburet snabbinsatskompani som en del i en framskjuten understödsbas. Därtill kommer vi att tillhandahålla ett transportflygplan med besättning och understödande personal.

Våra insatser behövs. Säkerhetssituationen i Afghanistan är bekymmersam. Lokala milisgrupper fortsätter att hindra regeringen och biståndsgivarna från att utföra sina insatser och utsätter befolkningen för brott och våld. Vapen styr i stället för rättssäkerhet och myndigheter. I detta sammanhang spelar också en allt intensivare opiumodling en betydelsefull roll. I år beräknas opiumvallmoskörden uppgå till 5 400 ton. Denna hantering gör lokala krigsherrar finansiellt oberoende och destabiliserar inte bara landet utan hela regionen.

Att säkerhet och stabilitet uppnås i Afghanistan är en nödvändig förutsättning för ett effektivt, humanitärt och demokratifrämjande bistånd. Det är också en förutsättning för att fria och rättvisa val kan genomföras och därmed en förutsättning för en social och ekonomisk utveckling i

Afghanistan. Därför är det oerhört beklagligt att Vänsterpartiet motsätter sig en utvidgning av ISAF:s mandat. Vänsterpartiet låter sig styras av sitt fundamentalistiska Amerikahat i stället för att tillmötesgå det afghanska folkets behov och önskemål. Solidariteten är bortblåst.

UNAMA jobbar febrilt med de val som kommer att genomföras i september. Det finns drygt 10 miljoner invånare som måste registreras inför valen. När jag besökte FN-högkvarteret i New York i början på april hade en miljon medborgare registrerats, varav 30 % kvinnor. På FN var man positiv och trodde att alla skulle kunna registreras före september. Det beräknas att ungefär 5 000 vallokaler kommer att behöva sättas upp runtom i landet. Genom att man ordnar separata vallokaler för kvinnor och män hoppas man få dit fler kvinnor.

Att enbart 30 % av de registrerade väljarna är kvinnor är symtomatiskt för att kvinnorna i Afghanistan tyvärr inte anses jämställda med männen. Det är oerhört angeläget att Sverige, genom våra biståndsinsatser och den nu aktuella fredsbevarande insatsen, föregår med gott exempel.

Utskottet skriver i betänkandet att riksdagens bemyndigande till regeringen att sända svensk väpnad trupp utomlands innebär ett betydande ansvar. Förluster i människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag kan inte uteslutas. I söndags avled tragiskt en norsk soldat efter att ISAF i Kabul blivit utsatt för raketbeskjutning. De krafter i landet som till varje pris vill se stabiliseringsprocessen misslyckas är starka och farliga. Det är därför nödvändigt att de svenska styrkorna har bästa tänkbara utbildning och utrustning och att all nödvändig logistik för utvidgningen till norra delarna av landet finns på plats och fungerar innan utvidgningen genomförs.

Herr talman! Folkpartiet uppskattar att regeringen ser den föreslagna insatsen i Afghanistan som långsiktig och uthållig. Sverige har en lång tradition av kontakter med och bistånd till landet. Det är rimligt att ställa upp så länge säkerhetsinsatser behövs så att inte tidigare insatser oinlett görs.

Eftersom riksdagen har ett betydande ansvar vid sådana här allvarliga beslut vore det rimligt att riksdagen hade ett inflytande som stod i bättre proportion till ansvaret. Folkpartiet har därför i ett särskilt yttrande påtalat att om långsiktigheten i den svenska insatsen skulle äventyras, av annat än att FN:s säkerhetsråd återkallar sitt mandat eller att trängande fara för truppens säkerhet uppstår, anser vi att regeringen först bör återkomma till riksdagen.

Regeringen har i dag en ettårig planeringshorisont för de internationella insatserna begränsad till ett antal geografiska regioner. Det är otillräckligt då de internationella behoven synes omätliga. FN:s säkerhetsråd bemyndigade nyligen en fredsstyrka till Burundi, och Sudan och Haiti är på gång. Just nu finns det runt 50 000 FN-soldater ute runtom i världen, och behoven väntas öka till uppåt 70 000.

En nationell strategi för våra krishanteringsinsatser måste belysa Sveriges komparativa fördelar inte bara utifrån vilka insatsbehov som kan uppstå var, utan vi måste även beakta vilka förmågor som andra länder inte kan eller vill bidra med. Strategin bör också inkludera avvägningar mellan antalet insatser, deras omfattning och uthållighet samt måluppfyllelse, det vill säga att uppnå hållbar fred och stabilitet.

Sveriges bidrag till den internationella krishanteringen har på senare år präglats av ryckighet. Vi har ett tungt ansvar att tillsammans med andra se till att de begränsade resurserna används på ett sätt som gör bästa möjliga nytta i kampen mot mänskligt lidande och för fred, frihet och demokrati.

Herr talman! Afghanerna har rätt att leva i ett land med fred, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati. Därför är vår insats oerhört viktig.

Anf. 133 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna står bakom det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande som debatteras här i dag. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Propositionen om fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan och betänkandet är väldigt tydliga när det gäller att utvecklingen i Afghanistan är svårbedömd och osäker även på kort sikt. De närmaste månaderna inför och under valen torde vara avgörande för utvecklingen framöver. Det val som ligger framöver är någonting som Kristdemokraterna ser som väldigt betydelsefullt. Betänkandet tar också upp, och det är också viktigt, att de flesta bedömare uppges vara eniga om att en bred internationell militär och civil närvaro är det enda som i nuläget kan erbjuda en förbättrad säkerhetssituation och möjliggöra rättvisa val.

Herr talman! Jag har tagit del av den MR-rapport om Afghanistan som ligger på regeringens hemsida. Det är ingen munter läsning. Det råder laglöshet och korruption. Kvinnors utsatthet och rättslöshet är enorm. Det finns en sexuell exploatering av barn. Barn fångslas. Straffbarhetsåldern ligger på sju år. Barnsoldater förekommer på båda sidor. Därför tycker vi att det är oerhört viktigt att ställa sig bakom det här betänkandet.

Vi vet att det är ett farligt uppdrag. Vi hörde nyss att Cecilia berättade om det norska förbandet. Det var en soldat som dödades där. Attackerna är riktade mot civil FN-personal och företrädare för olika hjälporganisationer.

Svenska förband ingår och har ingått i internationellt fredsfrämjande insatser. Under min tid här i riksdagen har jag fått vara med om att besluta om deltagande i Kongo och Liberia. Det har alltså varit uppe här i kammaren i flera omgångar. Kristdemokraterna tycker att vi ska fortsätta att ställa oss bakom FN när man kallar till fredsfrämjande insatser.

Anf. 134 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag har egentligen bara två korta frågor. Jag kan instämma i mycket av anförandet även om Vänsterpartiet har dragit en annan slutsats.

Den ena frågan jag har gäller de MR-rapporter som finns och den situation som beskrevs. Det har kommit rapporter om koalitionen övergrepp i afghanska fångelser. Svensk trupp eller FN-trupp kommer givetvis att delvis vara beroende av understöd från dem. Jag undrar om Kristdemokraterna har läst dessa rapporter lika noggrant. Det är också övergrepp mot mänskliga rättigheter som utförs av dem som till viss del kommer att vara samarbetspartner till den svenska FN-truppen.

Sedan har jag en fråga som gäller detta med attacker på civila och hjälpporganisationer. Det är oerhört bekymmersamt. Ser inte Kristdemokraterna den fara som biståndsorganisationer och Läkare Utan Gränser pekar på, nämligen att koalitionen försöker utnyttja biståndet i själva krigföringen. De gör det till en del i konflikten och uppmanar genom flygblad folk att bli angivare. Det gör att biståndsorganisationerna blir utsatta för attacker i mycket hög utsträckning eftersom de blir indragna i kriget. Koalitionen låter inte biståndsorganisationerna arbeta med sitt bistånd helt utanför konflikten. Ser inte Kristdemokraterna detta som ett problem när vi nu också ska skicka svensk FN-trupp, som kommer att bli indragen i det här?

Anf. 135 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Herr talman! Vad gäller den första frågan, om MR-rapporterna, har Kristdemokraterna har den uppfattningen att demokrati ska byggas upp och att fredsfrämjande ingår som en del i uppbyggandet av demokrati. Tillgodoseendet av mänskliga rättigheter och demokratiuppbyggandet hör ihop. Utan att fred uppnås i Afghanistan tror jag bestämt att det blir svårt att tillgodose mänskliga rättigheter. Utan domstolar och andra institutioner kan vi inte ta upp frågor om mänskliga rättigheter. Det finns i dag inget rättsväsende som fungerar.

Vad gäller utsattheten för dem som skickas ut är jag klar över att man i en krigssituation är utsatt, Alice Åström. Jag har bott i ett land i krig, och det är så att alla, oavsett om det gäller verksamma i biståndsorganisationer eller soldater, vet vad de ger sig in i. Vi tar i dag beslut om det här, och det är ett allvarligt beslut. Det allvarliga är att Vänsterpartiet inte står bakom betänkandet. Ett enhälligt betänkande skulle ge de soldater som vi skickar ut en trygghet.

Visst är det ett farligt uppdrag, och Kristdemokraterna är mycket väl medvetna om vad soldaterna kommer att möta nere i Afghanistan.

Anf. 136 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Också jag är klart medveten om att det här är ett farligt uppdrag, och jag sade i mitt anförande att det inte är anledningen till att vi inte vill skicka FN-trupp. Vi är klart medvetna om att om man skickar trupper, kommer dessa att utsättas för risker.

Men jag har fortfarande inte fått svar på min fråga. Jag delar helt uppfattningen att utan fred och utan ett rättsväsende kan man inte bygga demokrati, och utan demokrati kan man inte tillgodose mänskliga rättigheter. Det som jag frågade om gällde Human Rights Watchs rapport, som omfattar 67 s. och som handlar om övergrepp i afghanska fångelser mot afghanska fångar utförda av koalitionen. Vi i Vänsterpartiet ser det som en väldigt stor fara om man sammanblandas med koalitionen och dess trupper när det avslöjas att dessa begår brott mot mänskliga rättigheter.

Vänsterpartiet är helt på det klara med att det inte går att bygga rätten till mänskliga rättigheter genom att kränka mänskliga rättigheter. Det ger ingen långvarig fred, och det ger inte heller någon långvarig status för mänskliga rättigheter.

Det gällde vidare en fråga om attacker mot civila och hjälpporganisationer. Alla är mycket väl medvetna om vad man ger sig in i och även om vilka risker man tar som biståndsarbetare. Men biståndsarbetare och

aktiva i Läkare Utan Gränser vädjar ju om att koalitionen inte ska använda biståndet som ett påtryckningsmedel i koalitionen krigföring för att inte utsätta dem för en ännu högre fara. Ser Kristdemokraterna ingen fara i de här sammanhangen? Jag kan acceptera att man kan komma fram till olika slutsatser i frågan om man ska sända trupp eller inte, men jag blir bekymrad om man från Kristdemokraterna inte alls ser den problematik som faktiskt ligger i det här beslutet. Om man inte ser helheten är det bekymmersamt med Sveriges internationella åtaganden.

Anf. 137 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Herr talman! Visst ser Kristdemokraterna helheten och har också tagit del av uppgifter om de övergrepp som begås där nere, men det är inte det som vi i dag ska diskutera. I dag gäller det att svenska soldater ska skickas ned, och jag är stolt över den utbildning som våra soldater trots allt får. Våra soldater behövs i sådana här länder. Vi har fått höra att de får en utbildning av Rädda Barnen, av ECBA och av Kvinna till kvinna. Våra soldater behövs i Afghanistan i dag.

Jag tror inte att det är detta som drivit Alice Åström till att avge en reservation utan jag tror, som jag tidigare sagt, att det är Alice Åströms syn på USA.

Anf. 138 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Sverige kommer genom sitt fortsatta deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan att bidra till att förbättra förutsättningarna för en ökad stabilitet i den här delen av världen. En internationell närvaro är i dagsläget nödvändig för att fortsatt skapa säkerhet för de afghanska myndigheterna, för FN, för befolkningen i Afghanistan och för övrig internationell verksamhet. Det är också oerhört viktigt inför de kommande valen.

Tillsammans med andra länder har vi i Sverige ett ansvar för att verka för demokrati och säkerhet i den delen och i andra delar av världen. Det är särskilt betydelsefullt att Sverige bidrar till säkerhet och stabilitet och till att utvidga övergångsregeringens inflytande även till regionerna utanför Kabul.

Men tyvärr är vi, som flera har framfört här i denna kammare, inte eniga bakom detta betänkande. Det är enligt min och Centerpartiets uppfattning mycket beklämmande. Det är beklämmande att Vänsterpartiet skiljer ut sig via sin reservation. Jag kan bara göra den tolkningen att man ännu en gång har hittat ett skäl för att kanalisera sin USA-fientliga politik.

FN har givit den internationella styrkan ett mandat som tillåter fredsframtvingande åtgärder och användande av våldsmedel. I Afghanistan precis som i andra konflikter finns det risker. I Afghanistan kommer de såväl från kriminella element som från militära element. Tragedier i samband med internationella insatser har inträffat och kommer att inträffa även i framtiden, och de kommer att kunna innebära förluster av människoliv.

Därför är det enligt Centerpartiets uppfattning så viktigt att vi i den här kammaren kan vara eniga om sådana här och liknande beslut. Det är Centerpartiets uppfattning att mänskliga rättigheter, demokrati och fredsframtvingande uppdrag hör ihop. Det går inte att dela på de här elemen-

ten. Mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning är, som vi alla vet, dessutom i sig fredsfrämjande.

I det här sammanhanget måste Sverige ikläda sig sitt och vårt internationella ansvar. Vi har en tradition av att vara konstruktiva och nyskapande aktörer på det internationella planet och i det internationella samarbetet för att skapa fred. Internationell fred och säkerhet är ett övergripande mål i den svenska säkerhetspolitiken. Ett grundläggande mål för säkerhets- och försvarspolitiken är också att solidariskt bidra till en fredlig utveckling i vår omvärld.

När det gäller den internationella delen av säkerhetspolitiken ska Sverige i samverkan med andra stater aktivt verka för fred och ökad säkerhet. Därigenom bidrar vi till ökad säkerhet i omvärlden men också för oss själva.

Herr talman! Centerpartiets politik präglas av ett stort internationellt engagemang och av solidaritet med de svagare i världen. Utvecklingsfrågorna och de internationella sammanhangen har en hög prioritet. Ensamman kan inte Centerpartiet och Sverige rädda världen. Vi måste göra det tillsammans. Utvecklingen under de senaste åren inte bara i Afghanistan har gjort oss om möjligt än mer övertygade om vikten och betydelsen av samarbete.

Det behövs ett hållbart samhälle som genom starka institutioner har till uppgift att värna demokrati och rättssamhälle. Ett eller ett fåtal länder får inte ha monopol på att styra världen. Det måste finnas en respekt för folkrätten och det internationella regelsystemet. Lika viktigt är det givetvis att de här reglerna följs.

Herr talman! Svenska styrkor har under många år arbetat för att förebygga väpnade konflikter, stoppa pågående krig och hindra deras följdverkningar. Dessa insatser är ofta direkt avgörande för huruvida humanitära organisationer ska kunna gå in i ett land för att bedriva verksamhet. Under senare år har vi i Sverige tagit ytterligare ett steg i detta arbete. Vi har i den här kammaren fattat beslut om insatser i Kongo, Afghanistan och Liberia och på Balkan, för att nämna några operationer.

Centerpartiet hoppas att den här kammaren under stor enighet även fortsatt kan bidra till säkerheten i världen genom svenskt deltagande i internationella insatser. Vi vill se en ökning av det svenska deltagandet, och förhoppningsvis kan vi ta steg mot det redan i samband med det försvarsbeslut som ska fattas i höst. Vi hoppas att det här beslutet ger en möjlighet till en längre planeringshorisont än i dag och en större flexibilitet. Men för att det ska bli möjligt krävs det att dagens ca 1 000 svenska soldater i internationell tjänstgöring ökas, och det rejält. Centerpartiets bedömning är att 2 000 soldater i framtiden skulle vara en lämplig nivå för svenskt vidkommande.

Herr talman! De svenska kvinnor och män som kommer att göra insatsen i Afghanistan har en viktig och tuff uppgift, och det är nödvändigt att de har den bästa tänkbara utrustningen och det bästa tänkbara stödet från Sverige. Därför är det så viktigt att de har ett fullt stöd från den här kammaren. Men utan de internationella insatserna från Sverige och andra länder riskerar Afghanistan att återgå till en farlig instabilitet eller öppen konflikt, och det skulle säkerligen innebära stora lidanden för den afghanska befolkningen. Säkerhet och stabilitet är en förutsättning för genomförandet av ett effektivt humanitärt bistånd och ett långsiktigt

återuppbyggande av ett förstört land. Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

Anf. 139 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Sverige står i begrepp att återigen skicka trupp till Afghanistan, och visst ska vi det. Det finns på Balkan och i Östtimor en fredssoldat per 65 invånare, men i Afghanistan finns det en per 5 380 invånare, och läget är inte stabilt på något sätt. Att inte delta i att stabilisera det sköra läge som råder där – det vore ett svek.

Tyvärr föregicks det här läget av ett mångdubbelt större svek, nämligen när världens mäktigaste land hösten 2001 tog sig för att bomba världens fattigaste och mest pinade lilla bergsland. Nu säger man att man ska vara med och bygga upp demokratin i Afghanistan, precis som man säger om Irak. Man ska bomba först och hjälpa till sedan. Det är inte olikt kvinnovåldsförövarnas logik. Och förresten: Hur kan man bygga demokrati och folkstyre åt andra? Det måste ju vara någonting som växer underifrån av egen kraft, så det är något märkligt, på något sätt.

Alltnog: USA och Operation Enduring Freedom, varaktig frihet, som krigsstyrkan heter nu på tredje året, ska tillsammans med den här svenska truppen skapa någon sorts fred och stabilitet i Afghanistan och vara de som förhindrar nytt våld. Men precis som Vänsterpartiet undrar vi: Hur ska de vanliga afghanerna veta vilka som är de forna angriparna och vilka som Hamid Karzai, presidenten, nu faktiskt har bett komma dit?

Den här överlappningen i uppdraget anser vi vara mycket bekymmersam, men inte bara därför att den här vardagliga trygghetssynpunkten blir otydlig för afghaner – de får säkerligen inte större tilltro till väst efter alla de här turerna – utan framför allt därför att vi svenskar inte heller vet exakt vilket uppdrag som Operation Enduring Freedom har, det vill säga den gamla Coalition of the Willing. Vårt UD vet alltså inte det här. ISAF ska demobilisera, avväpna, bygga upp, säkra vägar, hjälpa till att underlätta val och se till att humanitär hjälp och bistånd kommer fram. Det är mycket bra målsättningar och mycket tydliga uppgifter. Vi bejakar dem fullständigt. Men vi vet inte vad de amerikanska styrkorna har för uppdrag. Vi känner inte till deras mandat. Jag själv har frågat gång på gång, nu liksom vid de tidigare gånger då vi har skickat trupp: Vad har de underrättelseofficerare som vi har på Tampa Bay för koordinerande uppgift tillsammans med huvudkvarteret i USA?

Jag tycker att det här är besvärande, men jag tror ändå att det är den riktiga slutsatsen att skicka en trupp som har ett FN-mandat hit. Det är världssamfundets närvaro som afghanerna behöver.

Tyvärr finns det en annan sammanblandning som är bekymmersam, och det är om man tittar på vapenindustrin. Det är bland annat en MR-organisation – jag har för mig att det var Amnesty – som kom fram till att 45 miljoner US-dollar har gått till vapeninköp till norra alliansen, alltså direkt för att destabilisera de krafter som den internationella styrkan nu ska hålla i schack. Det här är också pinsamt och problematiskt med det här stödet, så enkel är frågan inte.

Man säger att man ska försöka göra informationsinsatser till afghanerna, och det låter ju bra, men det är ganska patetiskt när man tänker efter. Hur ska det gå till? Ska man ha informationssnuttar i TV mellan bergen där folk inte har TV, eller tänker man sig att analfabeterna ska

sitta i studiecirkel? Ska man sätta upp skyltar på bergväggarna? Jag förstår faktiskt inte hur man ska kunna informera om vem som är fiende, vem som är vän, vem som är ond och vem som är god.

Saken är ganska klar. Naturligtvis är det ju tragiskt att vi inte är fullständigt eniga här i kammaren, men man kan ju konstatera att så här blir det. Det här sker i efterdyningarna av våldsanvändning och av ett sätt att utnyttja ett land som under 25 års tid varit ockuperat av olika krafter och som helt enkelt varit ett genomgångsland för andras behov, inte bara opiumodling utan också i hög grad för vapen och vapens bruk, och dessutom för oljeexploatering.

Vi sitter i ett slutläge som många krafter har varit inblandade i att skapa. Jag vill bara varna för att fortsättningsvis måste det bli ännu tydligare till vilka ställen och med vilket mandat som vi skickar våra trupper. Att det är ett FN-mandat och att det är efterfrågat av det här landet är de två kriterier som Miljöpartiet ställer för att vara med och stödja sådant här. I det här fallet finner vi också att det är oerhört mycket mer behjärtansvärt att vara där än att inte vara där, men vi delar Vänsterns frågetecken och beklagar att det inte är ett helt klart läge som råder.

Jag tror att jag nöjer mig med det så länge. Vi kan hoppas på att de 5,2 miljarder som utlovats i bistånd också kommer på plats. Man kan jämföra det med behovet, som har beräknats till 20 miljarder US-dollar.

Anf. 140 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att jag tycker att det är väldigt bra att Miljöpartiet också ställer sig bakom att vi skickar ned svensk trupp, därför att den afghanska befolkningen är oerhört utsatt. De är krigströtta, och de vill ha fred och stabilitet, och det är det ISAF ska verka för.

Jag reagerade på några saker som jag inte tyckte stämde riktigt i ditt anförande.

Det första är att OEF, Operation Enduring Freedom, har ju också, precis som ISAF, blivit ombett att vara i landet av president Karzai. Även USA-styrkorna har alltså fått mandatet av presidenten.

Sedan tror jag att det är viktigt att vi inte överbetonar risken för sammanblandning mellan OEF och ISAF. Jag tror att många människor kommer att ha svårt att se skillnad på OEF och ISAF, ja, men jag tror inte att farorna för vår trupp ökar så väldigt mycket. De som utsätter vår trupp, ISAF och OEF – främst ISAF – för fara och som beskjuiter dem med raketer, så som gjordes i söndags, det är ju krigsherrar. Det är inte befolkningen. Och krigsherrarna har pengar, de är smarta och de är farliga. Jag tror alltså snarare att det är där den värsta hotbilden ligger, och jag tycker att vi inte ska överbetona att sammanblandningen på något sätt skulle öka hoten. ISAF är redan i dag tyvärr utsatt för krigsherrarnas jakt.

Anf. 141 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jo, det är säkert så att OEF är ombett av Karzai att vara där. Tyvärr finns det ju också frågetecken runt hans ställning och hans relation till USA, men jag tänker inte gå in på det för mycket. Jag kan bara säga att man i alla sådana här situationer kan försöka spåra lojaliteter bakåt. Jag förutsätter att om Afghanistan så småningom får en gynnsam utveckling så kanske inte Hamid Karzai långsiktigt är den president som afghanerna själva kommer att välja.

*Hörsattsvenskt
debattämne i en
internationell
säkerhetsstyrelse
i Afghanistan*

Sammanblandningen är bekymmersam. Förutom att man faktiskt ska arbeta tillsammans om sjukvård, om att undvika vådaskjutning och om att lösa kritiska situationer, vilket då är ett samarbete, så är sammanblandningen som sagt också att de här krigsherrarna en gång har fått pengar och vapen från USA. Det gör att man måste vara klarsynt. Man måste se att USA med ena handen skapar konflikter och med den andra handen kommer dit och ska försöka lösa upp dem. Man spelar ett dubbelspel. Så ser det ut. Jag tycker att det är att bluddra att inte se det.

Anf. 142 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är rätt, fel eller sanning att USA i dag förser krigsherrarna med vapen. Det vore förfärligt. Jag har hört rapporter om att även Ryssland, Turkiet och andra länder har intressen i Afghanistan. Det är väldigt olyckligt ifall olika länder nu i denna fredsprocess som pågår spelar under täcket. Det ser jag som mycket allvarligt.

Sedan gäller det att komma ihåg att president Karzai inte är vald i dag. Det är därför som det är så viktigt att valet kan genomföras i september under rättvisa villkor. Förhoppningsvis kan det afghanska folket då som fria människor välja den president de vill ha, och mycket talar för att det kommer att bli president Karzai. Han är trots allt tillsatt av en *loja jirga*, en rådgivande församling som har träffats under flera år. Det var också de som antog den här konstitutionen nu. Så viss legitimitet tycker jag ändå att regeringen Karzai har. Jag tror att både Karzai och vi på sätt och vis är glada att amerikanerna ser till att talibanerna mister makten i Afghanistan, för det förtryck som talibanerna utsatte befolkningen för var ju oerhört.

Anf. 143 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag har tre kommentarer. Jag är också fullständigt övertygad om att Ryssland och andra har vapenintressen där. Jag håller helt med dig om det. De är lika goda kålsupare. Det är jag övertygad om.

Jag tycker också att Karzais regering har en viss legitimitet, och jag tycker att den process som har påbörjats är väl värd att stödja.

Men om vi ska ta den kära historieskrivningen en gång till, är det precis samma bristande logik och att slänga in jästen efter degen när USA först säger att man ska använda självförsvar enligt FN-stadgan, att man har en fiende, att det här är ett pågående krig och sedan sätter i gång att bomba en massa civila människor. När man sedan får kritik säger man: Förresten är det en dålig regim, så vi ska ta bort talibanerna också. Det är exakt samma sak som man har gjort i Irak. Man sätter i gång ett krig i egna syften, och sedan skyndar man sig i sista sekunden och säger: Förresten ska vi ha bort Saddam. Det håller inte. Det är det här som hela världen kritiserar.

Det fanns inget stöd någonstans för talibanregimen. Men har det blivit bättre? De är inte borta och de är inte ersatta av något bättre ännu. De finns och de verkar, och det är ingen annan som kan komma utifrån och göra något åt det. Ingen skulle komma hem till dig och plocka bort din elaka man om han skulle slå dig, utan det måste du göra själv.

Anf. 144 EWA BJÖRLING (m) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag tycker att det är ett klokt beslut att mp ställer sig bakom betänkandet, även om ni har ett särskilt yttrande.

Sedan vill jag säga att utöver USA är det också Storbritannien och Nya Zeeland som nu har varit med och tagit ledning för varsin PRT-enhet inom ramen för OEF-koalitionen.

I ett uttalande av säkerhetsrådet redan i juni 2003 välkomnades etableringen av regionala enheter för säkerhet och återuppbyggnad, vilket är det som man nu fokuserar på och säger är den viktigaste åtgärden. Jag tycker att det är viktigt att tillägga det. Man behöver inte lovprisa allting som USA gör, inte alls, men det krävs ändå en viss sanningshalt i det hela.

Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet har hela tiden en förmåga att motsätta sig allt som USA gör och står på något sätt för att allt som USA gör bara är ont. Tänk tanken om vi inte hade några säkerhetstrupper där över huvud taget, inte heller på FN-mandat. Är det bättre med kaos och oordning? Vi måste ju alla hjälpas åt.

Anf. 145 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det är bättre att inte skapa kaos och oordning, framför allt inte i egna syften som ofta är fördolda.

Anf. 146 EWA BJÖRLING (m) replik:

Herr talman! Då skulle jag vilja ställa frågan så här: Är det verkligen bättre att människor lever i en diktatur som i Irak, och vem kommer att hjälpa folket där?

Det är möjligt att det som USA gör ibland är fel sätt att använda sig av. Men när situationen nu ser ut som den gör måste vi ändå bidra med att hjälpa till med återuppbyggnaden, och det tycker jag att vi behöver göra allihop. Det som ofta är problemet, tycker jag, när man diskuterar de här sakerna är att det är väldigt lätt att fokusera på det som har varit, att tala om alla fel som har begåtts, oavsett vilket land som har gått in i ett annat land, i stället för att söka konstruktiva lösningar på den situation som råder nu och försöka åtgärda problemet och göra det så bra som möjligt för folket i den situation som råder nu och inte tidigare. Man måste i stället se framåt, och då är det oerhört viktigt att alla deltar och hjälper till med återuppbyggnaden. Även USA, England och Nya Zeeland ställer nu upp och hjälper till.

Anf. 147 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag håller med dig om det du sade på slutet. Här och nu är det viktigt att världssamfundet finns där. Det är beklagligt att OEF är kvar och att man inte vet exakt vilka uppgifter de har. Det är vår ståndpunkt. Det har renderat ett särskilt yttrande, inte en reservation. Där är vi helt eniga med resten av riksdagen, med ett undantag.

Men när det gäller din första del, det här med att ta bort diktaturer, tror jag över huvud taget inte att det kan fungera på ett långsiktigt hållbart sätt. Det som har skett i Afghanistan var inte ett långsiktigt borttagande av vare sig kvinnoförtryck eller talibanförtryck. Det kommer att fortgå, därför att det är ett land som har blivit eroderat även på sina moraliska värderingar under åtminstone ett kvarts sekels ockupation och för-

tryck av en väldig massa andra intressen. Det är det som vi ser resultatet av. Det är här som våra analyser går isär.

Det råkar av någon underlig anledning vara ett land som har stått för det här hjältemodiga borttagandet av andras diktaturer här och där och överallt i världen. Det råkar vara så att det är USA som har sysslat med det, och det måste man kritisera. Man måste våga kritisera det. Det handlar inte om USA-hat. Det tycker jag är en patetisk och överdrivet tillspetsad formulering. Det handlar om att se klart på vem som agerar i världen. Det finns en stormakt, en fullständigt dominerande militär makt, som tar sig rätten att här och där och överallt sätta i gång och rensa. Man kallar det för demokratiuppbyggnad och kallar det för att ta bort andras diktaturer. Man borde vända ögonen mot sitt eget land, avrusta och ställa upp på en väldig massa avtal och överenskommelser som resten av världen försöker kämpa med i stället för att höja sig över dem och säga att i vår unilateralism är vi suveräna som stormakt.

Anf. 148 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Ewa Björling har redovisat den moderata ståndpunkten i själva sakfrågan om den svenska insatsen i Afghanistan, och jag instämmer i vad hon sade.

Det är nästan uteslutande utrikespolitiker här i kväll, med några undantag. Det är rätt underligt eftersom det är ett konto som disponeras av försvarsutskottet.

Jag vill som försvarspolitikern ta upp frågan om finansieringen av de svenska och internationella insatserna, en fråga som också Ewa var inne på i sitt anförande. Vi moderater påstår att med den finansieringsmodell som praktiseras i dag påverkar de internationella insatserna den förbandsverksamhet som finns här hemma, och förbanden påverkas negativt.

Den ekonomiska grunden för insatserna har varit 300 miljoner. Detta har inneburit att vi lämnat Bosnien för insatser i Kosovo. Vi reducerade insatserna i Makedonien. Insatser i Kongo, Liberia och nu Afghanistan medförde och medför att regeringen beslutat att reducera styrkan i Kosovo till 330 från 550. Att minskningen i Kosovo var nödvändig för att klara insatserna i Afghanistan bekräftades av UD:s representant när vi fick information i det här ärendet i utskottet. Hon sade det rent ut, och det kanske var en sanning som inte alla ville höra.

Vi menar att internationella insatser på så kallad löpande räkning och en räkning som det inte finns någon ekonomisk täckning för gör att pengarna måste tas någon annanstans. Det tas nu pengar från förbandsverksamheten. Det kommer rapporter om att förbanden här hemma inte har pengar till exempelvis större övningar. Minskade övningar på hemmaplan påverkar självklart inte bara kvaliteten på de svenska förbanden här hemma, utan minskade övningar på hemmaplan eller inga övningar alls, som det har varit i många fall, kan också ge sämre förband att skickas ut på internationella uppdrag. Det här är lite farligt, som vi ser det.

Vi har till och med i en utredning som försvarsutskottet beställt fått klart för oss att svenska förband inte har den utbildning och kvalitet som man borde ha. ÖB har, som Ewa också nämnde, slagit larm om de ekonomiska problem som den här finansieringsmodellen ger.

Under åren 2001–2004 har totalt ca 2 miljarder kronor, det är lågt räknat, tagits från förbandsverksamheten och förts till internationella insatser. Det här är stora pengar. Som Ewa Björling också sade kostar Bodens garnison, som är den stora garnisonen, ca 1 miljard. En flygflottilj typ den stora i Såtenäs kostar också 1 miljard.

Vi moderater har i flera motioner i flera år, jag tror nästan alla tio år som jag har varit i riksdagen, tagit upp frågan om de internationella insatserna och finansieringen. Det måste, som också påpekats i någon skrivning här, till en mer långsiktig planering och ett definitivt besked om hur olika insatser ska finansieras. Dagens ryckighet måste bort. Vi har påpekat det olyckliga i att ta pengar från den direkta förbandsverksamheten hemma, att inte ha något direkt konto för det här och att överskrida kontot om det finns pengar.

Herr talman! Vi vill ännu en gång inför denna insats i Afghanistan flagga för att vi är oroliga för en fortsättning med det här arbetssättet. Vi tror att det är olyckligt på många sätt och definitivt en fara om vi siktar in oss på ordet ”kvalitet”. Där kan vi hänvisa till Jörgen Thulstrups rapport och utvärdering av det svenska försvaret.

Eftersom vi har en försvarspolitik här, och dessutom representerar hon majoritetspartierna, tänkte jag fråga om inte Socialdemokraterna ser någon fara i den här finansieringen, att vi har den här modellen i dag, för de internationella uppdragen. Jag säger ”vi”, för vi står ju bakom det här med Afghanistan. Men det finns en fara i att hela tiden nagga på förbandsverksamheten. Dessutom slår man larm om att man inte kan ha stora övningar i bataljoner. Bataljoners övningar är sedan grunden för att vara bra och effektiv på utlandsuppdrag.

Vi vill ha detta sagt i det här ärendet, men vill än en gång säga att i själva sakfrågan är vi inne på majoritetens förslag till kammaren, och jag yrkar alltså bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Näringsutskottets betänkande
2003/04:NU14 Granskning av Systembolaget AB och Vin och Sprit AB

Konstitutionsutskottets betänkanden
2003/04:KU17 Några frågor om sekretess, m.m.
2003/04:KU23 Samtjänst vid medborgarkontor

Trafikutskottets betänkanden
2003/04:TU14 Järnvägslag och vissa järnvägsfrågor
2003/04:TU9 Den reviderade Eurocontrolkonventionen
2003/04:TU13 Sjöfartsskydd

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 25 maj

2003/04:1245 av *Jan Emanuel Johansson* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Burhönslagens tillämpning

2003/04:1246 av *Kenneth Johansson* (c) till miljöminister Lena Somestad

Byggande vid sjöar och vattendrag på landsbygden

2003/04:1247 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky

Patentansökningar

2003/04:1248 av *Johan Linander* (c) till utbildningsminister Thomas Östros

Skyddsombud för elever

2003/04:1249 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Muslimska män

2003/04:1250 av *Gustav Fridolin* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Säpos samarbete med andra länders säkerhetstjänster

2003/04:1251 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds

Resa till Israel och de palestinska områdena

2003/04:1252 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds

Sanktioner mot Israel

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 juni.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 25 maj

2003/04:1221 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Rätten att bilda etniska föreningar

2003/04:1223 av *Cecilia Wikström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Kurderna i Syrien

2003/04:1226 av *Kent Härstedt* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Demolering av palestinska bostäder och hus

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 1 juni.

16 § Kammaren åtskildes kl. 20.21.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanrådets början till och med 1 § anf. 49 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.02 och
av förste vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 FREDRIK REINFELDT (m).....	1
Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	4
Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	4
Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	5
Anf. 5 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	5
Anf. 6 LARS OHLY (v) replik.....	6
Anf. 7 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	6
Anf. 8 LARS OHLY (v) replik.....	6
Anf. 9 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	7
Anf. 10 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	7
Anf. 11 TALMANNEN.....	7
Anf. 12 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	7
Anf. 13 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	8
Anf. 14 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	8
Anf. 15 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	9
Anf. 16 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	9
Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	10
Anf. 18 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	10
Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp).....	10
Anf. 20 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	14
Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	14
Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	15
Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	15
Anf. 24 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	16
Anf. 25 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	16
Anf. 26 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	17
Anf. 27 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	17
Anf. 28 LARS OHLY (v) replik.....	17
Anf. 29 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	18
Anf. 30 LARS OHLY (v) replik.....	18
Anf. 31 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	18
Anf. 32 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	18
Anf. 33 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	19
Anf. 34 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	19
Anf. 35 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	20
Anf. 36 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	20
Anf. 37 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	20
Anf. 38 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	21
Anf. 39 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	21
Anf. 40 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	21
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	25
Anf. 42 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	25
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	26
Anf. 44 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	26
Anf. 45 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	27

Anf. 46	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	27
Anf. 47	PETER ERIKSSON (mp) replik	27
Anf. 48	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	28
Anf. 49	LARS OHLY (v)	28
Anf. 50	MAUD OLOFSSON (c)	31
Anf. 51	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	35
Anf. 52	MAUD OLOFSSON (c) replik	36
Anf. 53	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	36
Anf. 54	MAUD OLOFSSON (c) replik	36
Anf. 55	LARS OHLY (v) replik	37
Anf. 56	MAUD OLOFSSON (c) replik	37
Anf. 57	LARS OHLY (v) replik	37
Anf. 58	MAUD OLOFSSON (c) replik	38
Anf. 59	PETER ERIKSSON (mp)	38
Anf. 60	FREDRIK REINFELDT (m) replik	40
Anf. 61	PETER ERIKSSON (mp) replik	41
Anf. 62	FREDRIK REINFELDT (m) replik	41
Anf. 63	PETER ERIKSSON (mp) replik	41
Anf. 64	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	41
Anf. 65	PETER ERIKSSON (mp) replik	42
Anf. 66	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	42
Anf. 67	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42
Anf. 68	FREDRIK REINFELDT (m) replik	46
Anf. 69	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	46
Anf. 70	FREDRIK REINFELDT (m) replik	47
Anf. 71	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	47
Anf. 72	LARS LEIJONBORG (fp) replik	48
Anf. 73	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	48
Anf. 74	LARS LEIJONBORG (fp) replik	48
Anf. 75	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	49
Anf. 76	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	49
Anf. 77	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	49
Anf. 78	LARS OHLY (v) replik	49
Anf. 79	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	50
Anf. 80	LARS OHLY (v) replik	50
Anf. 81	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	51
Anf. 82	MAUD OLOFSSON (c) replik	51
Anf. 83	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	51
Anf. 84	FREDRIK REINFELDT (m)	51
2 §	Justering av protokoll	52
3 §	Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	52
4 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	52
5 §	Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	53
6 §	Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	54
7 §	Förnyad bordläggning	54
8 §	Stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande	54
	Lagutskottets betänkande 2003/04:LU25	54
Anf. 85	NICLAS LINDBERG (s)	54

Anf. 86 HENRIK VON SYDOW (m).....	55
Anf. 87 MARTIN ANDREASSON (fp)	56
Anf. 88 REZENE TESFAZION (s)	57
Anf. 89 HENRIK VON SYDOW (m) replik	58
Anf. 90 REZENE TESFAZION (s) replik	58
Anf. 91 HENRIK VON SYDOW (m) replik	58
Anf. 92 REZENE TESFAZION (s) replik	59
Anf. 93 TASSO STAFILIDIS (v)	59
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	59
9 § Ny produktsäkerhetslag	59
Lagutskottets betänkande 2003/04:LU29	59
Anf. 94 HILLEVI LARSSON (s).....	59
Anf. 95 HENRIK VON SYDOW (m).....	60
Anf. 96 MARTIN ANDREASSON (fp)	61
Anf. 97 YVONNE ANDERSSON (kd)	61
Anf. 98 VIVIANN GERDIN (c)	62
(forts.).....	62
Ajournering.....	63
Återupptagna förhandlingar	63
9 § (forts.) Ny produktsäkerhetslag (forts. LU29).....	63
Anf. 99 NICLAS LINDBERG (s).....	63
Anf. 100 HENRIK VON SYDOW (m) replik	65
Anf. 101 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	66
Anf. 102 HENRIK VON SYDOW (m) replik	66
Anf. 103 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	67
Anf. 104 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	67
Anf. 105 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	68
Anf. 106 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	68
Anf. 107 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	68
Anf. 108 MARTIN ANDREASSON (fp) replik.....	69
Anf. 109 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	70
Anf. 110 MARTIN ANDREASSON (fp) replik.....	70
Anf. 111 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	71
Anf. 112 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	71
Anf. 113 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	71
Anf. 114 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	72
Anf. 115 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	72
Anf. 116 TASSO STAFILIDIS (v)	73
Anf. 117 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	74
Anf. 118 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	74
Anf. 119 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	75
Anf. 120 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	75
Anf. 121 HENRIK VON SYDOW (m) replik	75
Anf. 122 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	76
Anf. 123 HENRIK VON SYDOW (m) replik	76
Anf. 124 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	77
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	77
10 § Ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank	77
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU19	77

(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	77	Prot. 2003/04:121
11 § Följdändringar med anledning av nya regler för bank- och finansieringsrörelse	78	25 maj
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU27.....	78	
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	78	
12 § Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan.....	78	
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2003/04:UFöU2	78	
Anf. 125 ALICE ÅSTRÖM (v).....	78	
Anf. 126 ÅSA LINDESTAM (s).....	81	
Anf. 127 EWA BJÖRLING (m).....	82	
Anf. 128 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	84	
Anf. 129 EWA BJÖRLING (m) replik.....	84	
Anf. 130 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	85	
Anf. 131 EWA BJÖRLING (m) replik.....	85	
Anf. 132 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	86	
Anf. 133 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	88	
Anf. 134 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	88	
Anf. 135 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik.....	89	
Anf. 136 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	89	
Anf. 137 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik.....	90	
Anf. 138 CLAES VÅSTERTEG (c).....	90	
Anf. 139 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	92	
Anf. 140 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	93	
Anf. 141 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik	94	
Anf. 142 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	94	
Anf. 143 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik	94	
Anf. 144 EWA BJÖRLING (m) replik.....	95	
Anf. 145 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik	95	
Anf. 146 EWA BJÖRLING (m) replik.....	95	
Anf. 147 LOTTA N HEDSTRÖM (mp) replik	96	
Anf. 148 ROLF GUNNARSSON (m).....	96	
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	97	
13 § Bordläggning.....	98	
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	98	
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	99	
16 § Kammaren åtskildes kl. 20.21.....	99	

Prot. 2003/04:121
25 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2004